

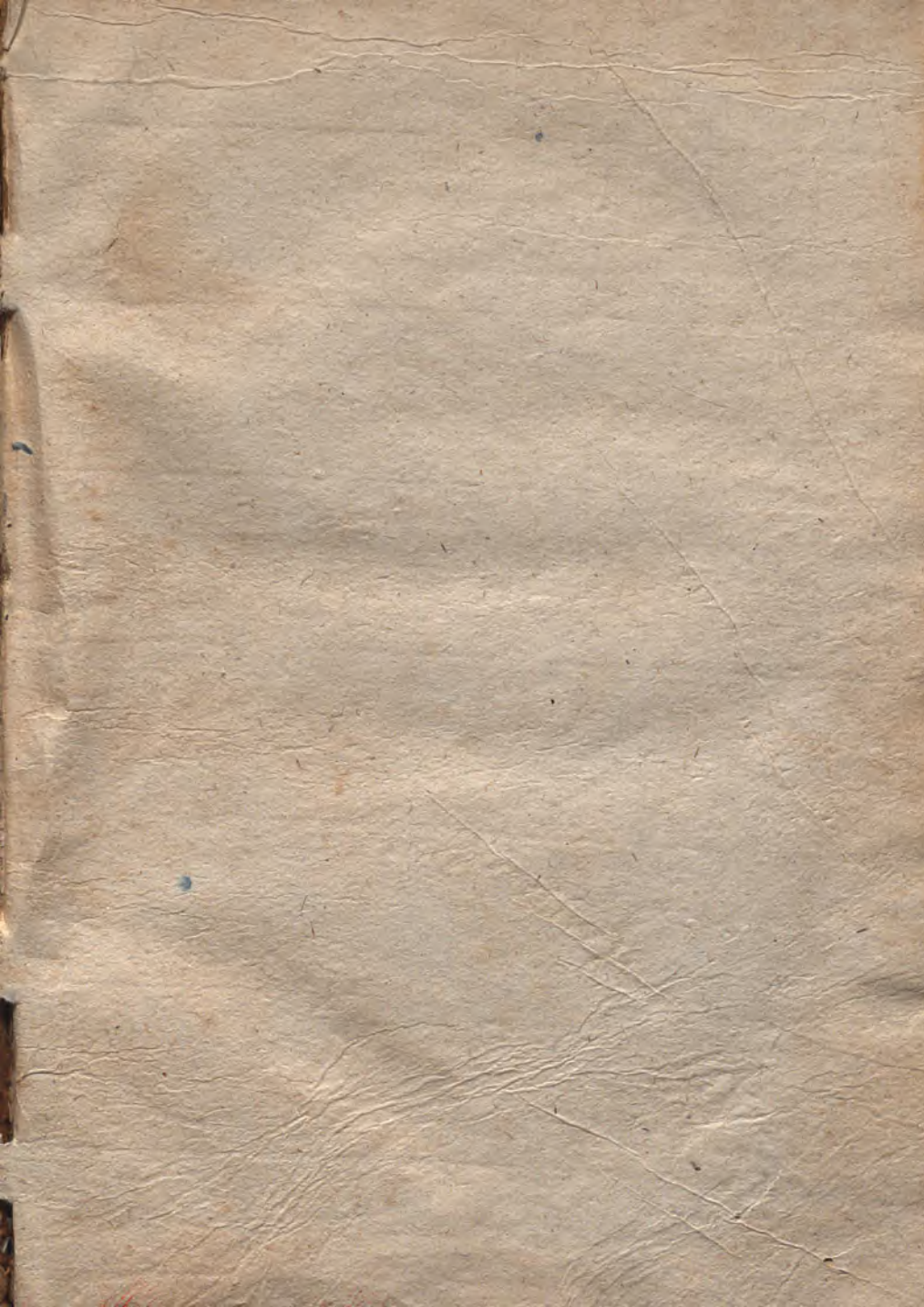

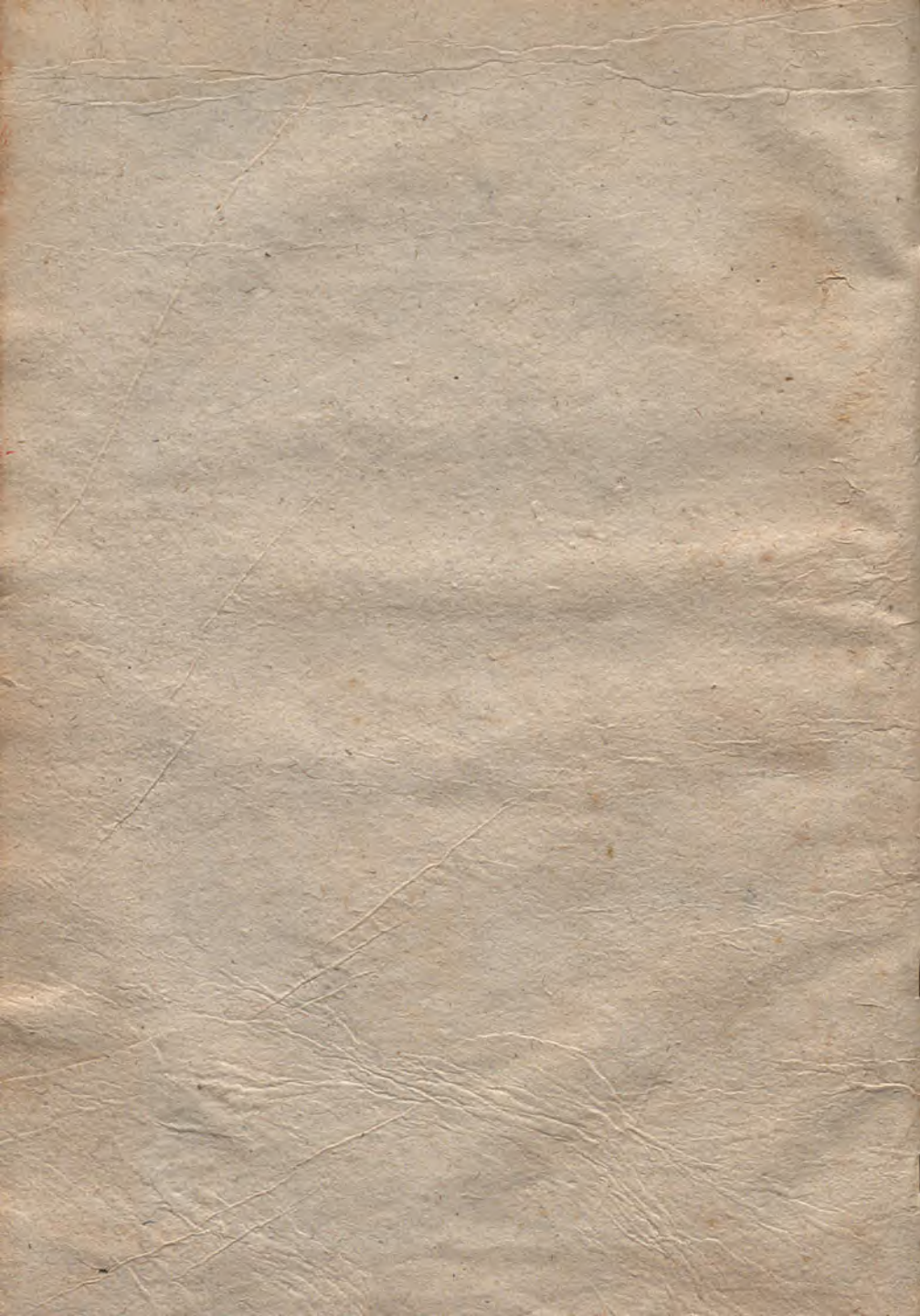

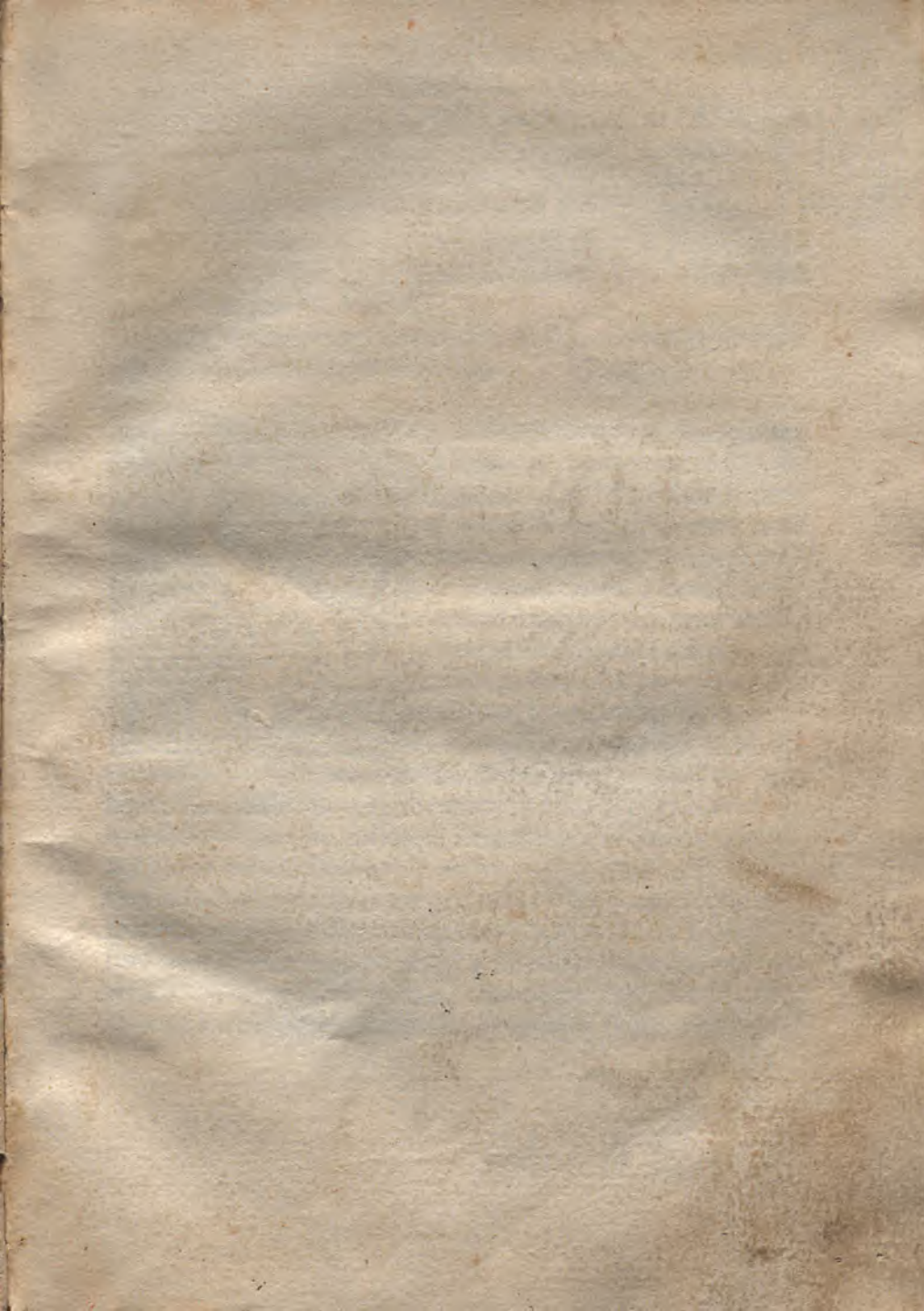
Suppl. pag. 30

B. 1, 10

no. 604

Inc

719

ORATORIAE ARTIS EPITOMA: VEL, QVAE BRE-
VIBVS AD CONSVMATVM SPECTANT ORATO-
REM: EX ANTIQVO RHETORVM GYMNASIO: DE-
CENDI SCRIBENDIQVE BREVES RATIONES: NEC
NON ET APTVS OPTIMO CVIQVE VIRO TITV-
LVS: INSVPER ET PERQVAM FACILIS MEMO-
RIAЕ ARTIS MODVS IACOBI PVBLICII FLOREN-
TINI LVCVBRATIONE IN LVCEM EDITVS: FOELI-
CINVMINE INCHOAT.

Oratorię institutiones: ex ueterũ instituto: p Iacobũ Publiciũ:
ad Cyrillũ cęsarẽ faustissimũ delectę. Prohemium.

I quis: id operis diligens examina-
tor inspiciat: hoc mente secũ facile
cogitabit: q̄ (ut Marci tullii Cicero-
nis oratorum principe uerbis orna-
tissimis uti uideamur) nō parũ in se-
habet fructus: copia dicendi & co-
moditas orationis: Si recta intelli-
gentia ac determinata animi mode-
ratione gubernet̄. Quas ob res illa
quę cęteri inanis arrogatię causa si-
bi assumpserē reliquimus. Nam illi
ne parũ multa scisse uiderent̄: ea conquesterũt: quę nihil attine-
bant: ut ars difficilior cognitu putaret̄. Nos uero ea quę ad ra-
tionē dicēdi pertinere uidebant̄ sumpsimus. Nō enī spe quęstus
aut gloria moti: ad scribendũ uenimus. Sed ut industria nostra
studiosorũ uoluntatib⁹ morē geramus. Nũc ne nimiũ longa su-
matur oratio: de re dicere incipiem⁹: Si id unũ & te Cyrillũ: &
studiosos cęteros monuerim⁹ sarte sine assiduitate dicendi: nō
multũ iuuare: ut intelligat hanc rationē p̄ceptionis ad exer-
citationē comodari oportere. Itaq; breui hac oratiõẽ multa uel

A

hic liber est continet rationes

necessaria: que a Marco Cicerone! que ꝑcipue i hoc ope imita/
mur: nec nō a Fabio maxio Quintiliano exersim⁹: cōplexi su/
mus. Que si tu cyrille & q̄libet ill' erudit⁹ exercitatiōi accomo/
dauerit: plurimū i arte dicēdi se ꝑfecisse intelliget. Pręterea ne
rhetorices dignitatē & excellentiā silētiō ꝑteream⁹. Marci ci/
ceronis testimoniū afferam⁹: in ꝑmo de oratore ita inquentis

Quid ē enī tam admirabile q̄ ex īfinita multitudie hoīuz unū
existere: q̄ id qđ oīb⁹ natura datū sit uel sol⁹ uel cū ꝑpaucis face/
re possit: Aut tā iocundū cognitu atq; auditu q̄ ex sapiētibus
sentētis: grauib⁹ q; uerbis: exornata oīo atq; polita. Aut qđ eē
pōt i ocio iocūdi⁹: q̄ fmo facit⁹ & nulla i re rudis. hoc enī ꝑꝑ/
stam⁹ uel maxie feris q; colloqmur iter nos: & q; exp̄mere inter
nos sensata possum⁹. Ob quā rem q; hoc iure mirei sumeq; i eo
laborandū eē arbitref: ut quo uno hoīes maxie bestiis ꝑꝑstet: i
hoc hoīb⁹ ipsis antecellat: arte & usu q; oīuz magistrōꝝ ꝑꝑcepta
supat. ac ne plura q̄ pene sūt innumerabilia cōsectemur breui cō/
ꝑꝑendam⁹. Sic enī statuim⁹ ꝑfecti oratoris moderatiōe & sa/
piētia nō solū ipsi⁹ dignitatē sed & ꝑriuatorōꝝ & plurimōꝝ & uni
uersę reipub. salutē maxie cōtineri. Sed nūc instituti nostri su/
mam⁹ initiū. De diuersitate noīs artis dicēdi a diuersis aliter
& aliter imposta: de suaq; descriptione

Ocraticū Eucratē bene appositęq;
dicere Rhetoricā: pontifici uero
ciuilisq; iuris interpretes Oratricē
dyalecticam dixisse: locuples: papi
rius auctor est. Est enī ciuilis scien/
tię pars qua cum assensione audito
rū s̄m mores & instituta patrię be/
ne ꝑo uirib⁹ dicem⁹. Inficiali nāq;
cōcionalis: functionalisq; statu foren
ses: publicęq; causę bene in ciuilib⁹
quęstionibus dicendo cōꝑrobant.

Ciuilis uero questio dicitur: cum fm mores: & instituta patrię dicere poterimus.

De ciuiliũ questionũ generibus.

iuiliũ questionum genera tria sunt. Concionale: Sermocinatiuũ: & forese. Forense e genus quod in iudicio accusatoris defensorisue partem sequit

Sermocinatiuũ est quod in laudem uel ignomiam uersat. Concionale est qđ in deliberando quid sequi oportet suadet. Horum species sex sunt. hortatio & dehortatio: laus & uituperatio: accusatio & defensio. Defensio est qua delictum uel debitum a nobis remouemus. Accusatio est qua crimen uel alienum es i aduersarium impingimus. Dehortatio est non agendę rei dissuasio. Hortatio est agendę rei suasio. Vituperatio est rerum malarũ expolitio. Laus est rerum bonarum amplificatio.

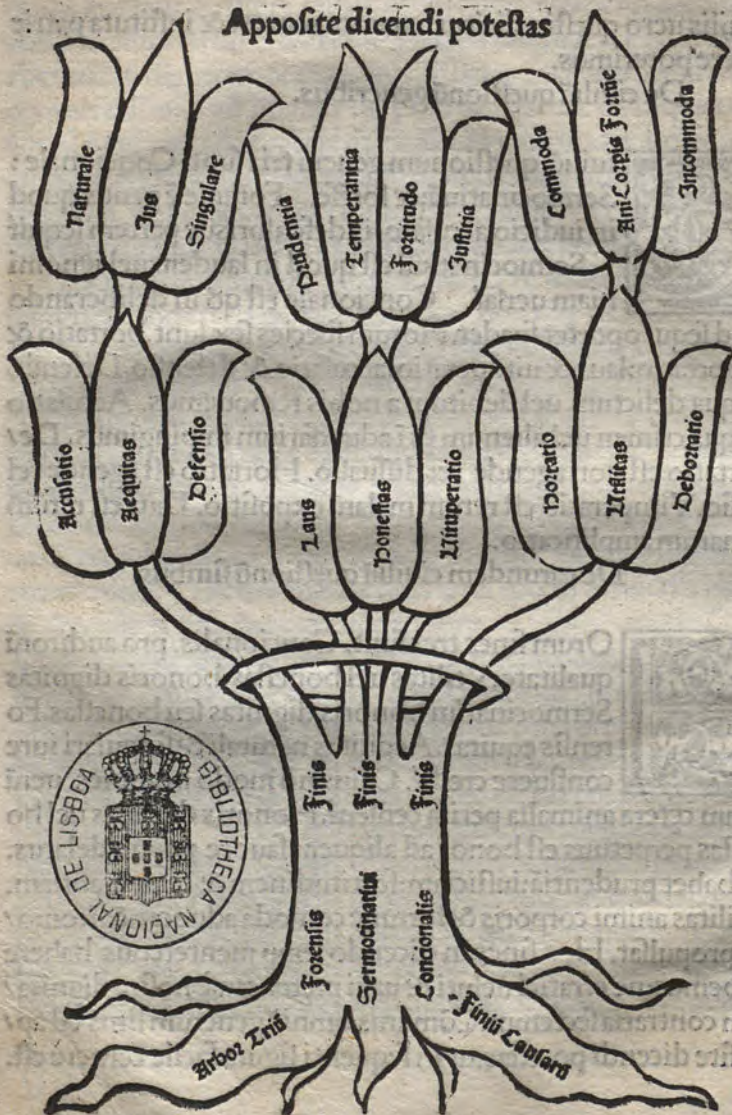
De earundem ciuiliũ questionũ finibus.

orum fines tres sunt. Concionalis. pro auditorũ qualitate: Vtilitas uel honestas: honoris dignitas Sermocinatiui honoris dignitas seu honestas. Forensis equitas. Aequitas naturali & singulari iure confluere credit. Cuius nõ modo homines. uerũ

etiam cętera animalia perita censent. Honoris dignitas uel honestas perpetuus est honor ad aliquem fauore populi delatus. Ea habet prudentiã: iusticiam: fortitudinem & temperantiam. Vtilitas animi corporis & fortunę comoda aduocat. & icomoda propulsat. Hos fines in dicendo semp mentetenus habere debemus: ne erratici ueluti & uagi p̄ter causę nostrę dignitatem contraria sectemur. Cõmunis omniũ generum finis est ap̄posite dicendi potestas: ut in sequenti figura facile cernere est.

Apposite dicendi potestas

De ciuiliū quęstionū elementis & partibus.

Ciuiliū quęstionū elementa & partes sine quibus orator nullus merito dici debet: tres sunt. Inuentio scilicet Dispositio & Elocutio. Duę reliquarū facultatū cōmunes & a natura partim contributę. Memoria uidelicet & Pronūciatio. Inuentio autē dispositio & elocutio sola arte percipiunt. Inuentio est uerborum & rerum apta negociis excogitatio. Dispositio est horum condecens collocatio. Elocutio eorūde est uenusta exornatio.

Quibus rebus partes nanciscunt.

Nec Natura: Pręceptis: imitatiōe & exercitatiōe facile cōsequemur. Natura est ingenita uis: & una cū aīa cuiq; donata dispositio. Pręceptio est recta agendi ratio. Imitatio est emulatio quędam ad bene appositęq; dicendum. Exercitatio est iugis dicendi consuetudo.

Inuentionis in suas partes diuisio

ciuiliū quęstionū parte prima.

Inuentio: in quattuor potissimas Oratiōis partes resoluitur: i Exordiū. Narratiōe. Confirmatiōe & Conclutione. Partitio enī: quę ppe narratiōe per expositionē uel enumerationē ponit: & confutatio cōfirmationis mēbra sūt: Sine his enī confirmatiōe nullam uim habere certū est. Exordiū est quo auditoris animus priusq; rem nouerit ad causā preparat. Narratio ē idonea rerū expositio. Confirmatio est distincta locorum cōprobatio. Conclusio est principalīū locorū complexio.

De ciuiliū quęstionū qualitatibus.

Ciuiliū quęstionū qualitas quadripartita ē. Anceps enī: admirabilis: honesta: humilisq; esse pōt. Anceps (in quo principiū a beniuolentia ducimus) e turpi honestoq; cōmixtum est: ut fortiter facienti

uxorē uicini tradere. Admirabile: in sinuatione gaudēs: est qđ
finē infamia defendi nequit: ut Sextū aduersum lucretiā defen
di. Honestum (satis per se apud bonos uiros ualens) dicitur: cū
laude res agitur. Humile (attentum auditorem requirens) est
cum perparui res agitur. Ceterum: quū in concione nōnunq̃
& omnigenū hominū corona dicendum est: Si quando exor/
diri uolemus: honestatem rei uel breuibus quid dicturi sumus
exponemus: Sin apud bonos uiros dicemus: ualida locorum
comprobatione: testium: scripturę & legis assertionē utemur.

De exordio inuentionis: parte prima.

Xordium: in principiū: & i sinuationē diuidi/
tur. In principio clara beniuolētię captatio. In in/
sinuatione surrepens: & occulta indaganda est.
Cum causę turpitudine inest: aut cū auditor est in/
festus: psuasus uel defessus: rem pro re: & hominē
qui diligit: pro eo qui lēdit ponemus. Cum enim inuidiose: res
causę & personę erunt: ad alias confugere oratorium est.

De beniuolentię captatione.

Vm sola beniuolentię captatione: principiū: & in
sinuatio discrepent: qua ratione eam elicere possi
mus docendum est. Quinq̃ autem e locis dedu/
citur a persona scilicet litigatoris: actoris: iudicis:
aduersarij & ab ipsa re. A qua beniuolentiā trabe
mus. Si partibus iuris: rem nostram e quā: aduersariorū iniquā
ostendemus. Ab aduersariorū persona beniuolū efficiemus au
ditorem: Si eos in odium: in inuidiā: in contempcionē addu/
cemus. In odium rapiemus. Si turpes. ac nocentes exponem⁹.
In inuidiā trabemus: Si potentes factiosos: nobilesq̃ dicemus:
& his rebus magis q̃ ueritate eos confisos aperiemus: In con/
tempcionē si humiles: abiectos: desides: ignauos: inertes: secor
desq̃ demonstrabimus. Auditore conciliabimus nobis. Si lau

dem eius ad utilitatem cause nostre s̄m mores ipsius: uel lenis: asper: iocundus: tristisue sit conuertemus. Ab actoris persona Si pauca pro meritis de seipso dicit: Nec aduocati officium: sed testis studium & reipublice causam se agere significabit. A persona litigatoris beniuolentiam trahemus: Si qualis i alios fuerit demonstrabimus: incomoda proferemus. Sexum: etatem: conditionemque aperiemus.

De docilitate & attentatione captanda.

Es magnę: admirabiles: inaudite: nouę: de quibus nos uerba facturos dicemus: uel ad religionem: rem publicam priuatamque spectantes: docilem: attentumque auditorem. Si etiam: ut animaduertat: orabimus: rem breui complectentes: facient.

De exordii uitis: & quando exordium supersedendum sit.

Exordium: quo pluribus i causis nulla uel leui commutatione uti possumus: uel quod nimium longum separatum: ac nimium ornatum: uitiosum est. Eo supersedendum ducimus: cum causa turpis: auditor suus uel defessus erit. Insinuatione tamen uti poterimus: aliter atque parati cum fuerimus firmissimus aduersariorum argumentis primum nos responsuros: dicemus ac irrisiofessum auditorem recreabimus. Natura uero: occasio: locus: tempusque sententia: persona: continentia cachinni: ridiculum ridiculo: ac mendacium mendacio notare: risum liberalem excitat.

De elementis & legibus exordii.

Exordium non e personis & causis: sed earum adiunctis in expositionem: rationem: comprobationem: ac illationem deduci solet. Personis uero adiuncta dicuntur affinitates: amicitie: regiones: ciuitates: preceptores: discipline & artes. Adiuncta cause dicuntur: tem-

pus: habitus: opinio: fama: rerum: expectatio: uulgi. Ad potentissimas uero questiones auditorem in exordiis causę preparabimus.

De Narratione inuentionis pte secunda.

N

Arrationū genera tria sunt. Vnum quod in iudicio. Secundū re gesta. Tertiū exercitio cōpr obaf.

Narratio exercitatiua.

E

Xercitatiua negotiorū: & personarū est. Negocia uero argumenta: historię uel fabulę dicuntur. Fabula nil ueritati cōsonū habet. Argumentū ueritati consonū esse debet. Historia rerū uerarū ē. Narratio psonis attributa. Diuersos: etatū: cōditionū: sexuūq; affectus: referre debet.

B

Reuis erit narratio: nō quę min⁹: sc; quę nō plus q; ad suadendum expediat dicit. Quę factum esse nō quemadmodum factum sit generaliter exponens quod etiā nō dictum est per ea quę exposita sunt intelligi possit. Apertam uero rerū gestarū: ordo & expositio reddat.

Narratio iudicialis.

N

Arratio quę ad ueritatem pertinet: quid quoq; loco profit ostendere debet. Maxime probabilis eē poterit: Si quę ueritati inesse: & fidē facere solent complectet. Si psonarū dignitates: & causę factorū extabunt: Si ad eorū qui egerint naturam: ad uulgi & eorum qui audient opinionē referent. Si occasione: ordine & probationū seminibus corroborant.

De elementis narrationis.

N

Arratio a persona: causa: loco & tempore initium ducet. Ea uel tota pro nobis: aut cōtra nos: aut ex his composita erit. Pro nobis cum ratione. contra nos sine ratione exponet: q; ante rem uel post rē: uel a re ipsa pro nostrę causę comodo incipere po

5
terimus, finem forensi eius initium questionis ostendet.

De confirmatione generis primi civilium questionum quo
ad tertiam partem Inventionis scilicet forensi.

Abunde satis hacten^{us} dixisse uideo: q̄ ratio enar
randi: & exordiendi in causis civilibus sectanda sit
Nunc iam ad confirmationem forensium causarum
omnis preceptio conuertatur. Narratione igitur ex
posita que nobis cum aduersariis conueniant: quid
in controversia relinquatur: quibusque locis quod intendimus pro
bare uelimus: sic ostendemus. Rem ab iuito domino subtractam
esse: conuenit cum aduersariis. Furtum ne: an peculatum commissum
dicamus: id est in controversia. Peculatus autem crimine reum te
neri: tribus rebus hac luce clarius ostendam. Ad eam autem rem
comprobanda: cum nil eque ac status cognitio prosit: de eo prin
cipio dicendum est.

De statu siue constitutione.

St autem cause status: qui ex prima consuetudine na
scitur: ut Legisti rem sacram: non legi. Vtraque iam
pars hic consistit ac stat: unde & status dictus est.
Sunt autem status generales tres. Inficialis: cum sta
tum quod obicitur negat. Qualitatis cum factum
constat: sed facti qualitas ignorat. Legalis cum e scripto contro
uersia nascitur.

De statu inficiali: siue coniecturali.

Inficialis status: Argumenta rerum & personarum sunt
Rerum comprobatio: Cause: Temporis: loci: Spacii
Instrumenti: Occasionisque dicitur: Personarum: Ge
nus: Natio: Patria: Sexus: Vita: etas: Nomen: Edu
catio: Habitus: Fortuna: Condictio: Natura: Vi
ctus: Studium: Affectio: ac consilium est.

Qualitatis status duobus modis comprobatur: quō
 partibus uel sine partibus iuris: factum asserimus.
 Iuris partes sunt duę: Naturę scilicet & consuetu/
 dinis. Naturę ius est quod natura omnia anima/
 lia docuit. Huius partes sunt obseruantia: uindi/
 cta: ueritas: religio & pietas. Pietas est per quam sanguine con/
 iunctis: patrię & beniuolis: officium & diligens tribuitur cul/
 tus. Religio est quę superioris cuiusdam naturę (quam diuinā
 uocant) cerimoniam affert. Veritas est per quam immutata ea:
 quę sunt aut fuerunt aut futura sunt: dicuntur. Vindicta est qua
 omne quod obfuturū est defendendo propulsatur. Obseruan/
 tia est per quam homines aliqua dignitate antecedentes: cultu
 quodam & honore dignantur. Consuetudinis ius est quod in
 morē: usus uulgiq; uetustas approbationē produxit. Eius par/
 tes sunt par: factum: iudicatum & lex. Par est quod in omnes
 equale est. Pactum est quod inter aliquos conuenit. Iudicatum
 est de quo sententia lata est. Lege ius est quod ī eo scripto: qđ
 populo expositum est ut obseruetur: continetur. Sine partibus
 iuris qualitas: per concessionem: translationem: comparationē
 remotionemq; criminis comprobatur. Concessio est qua per pur/
 gationem uel deprecationē nobis ignosci postulamus. Purga/
 tio necessitate: fortuna uel imprudentia: haud consulto: factū eē
 arguit. Deprecatio licet consulto factum constat: pro pristinis
 tñ beneficiis: cōparatione: translatione: aut criminis remotiōe
 ignosci postulat. Deprecatiōe utemur: cū & si cōsulto factū esse
 dicimus: tamen p̄ pristinis beneficiis ignosci nobis postulam?
 Ea officiorū ratione: & rebus iudicatis ignoscēdi causā querat:
 ut si plura aut maiora officia: q; maleficia uidebunt constare. Si
 nobilitate: officio: uirtute se tuebit. Si ea uirtute: q̄ ī se utendū
 dicit: ī alios usus fuerit. Si aliis quoq; fili in cā ignotū demōstra
 bimus. Si nulla ignominia iudex: si eum absoluerit: notabit. Si

6
nō nouum aut iniquum exemplum exteris aut posteris statue-
mus. Concessione reus se & deliquisse dicet: & se purgationis
partibus leuare nitetur. Aliud enim imprudenter: aliud neces-
sario: aliud forte factum esse demonstrare occupatus esse debe-
bit. Accusando: fortuna: necessitate: & imprudentia queratur:
an culpa in eam uentū sit. Quomodo uis illa uitari & leniri po-
tuerit: Coniecturis quæremus: an quid contra facere potuerit
expertus sit: nec fortuna aut necessario: sed consulto factū de-
monstrabimus. Quod si fortuna aut necessitate ad id uentū sit:
an satis idoneam causę excusationem afferre uideatur inquire-
mus. Qui motu animi se fugisse rationē edicet: animi uitio nō
imprudencia: necessitate: aut fortuna deliquisse dicet. Et osten-
detur non satis præsidii in fortunę: necessitatis: & imprudentię
excusationem debere esse: Hęc probationū seminibus: loco ra-
tione & tempore: i mediū adducto: dolo etiam gesta esse com-
probabunt. Comparatione queretur: utrum satius fuerit agere
id quod reus fecisse dicet: utrum uenustius: facilius: conducibi-
lius: An sibi eius rei uindicandę potestas fuerit. Remotiōe que-
ratur: is ne in quem causa confertur quantum ipse reus demon-
strabit potuerit. Quoue modo honeste sine periculo resistere
potuerit aperiemus: an quod alieno inductu fecerit conceden-
dum uideatur. Deinde coniecturis proprio consilio factū esse
ostendemus. Tū que de fortuna & necessitate dicta sunt ad cō-
probandū uel diluendum afferentur. Translatiōe queratur: iu-
re ne crimen in eum transferatur: an æque magnū sit: atq; id quod
reus fecisse dicatur: utrum in ea re peccandū fuerit in qua alius
ante peccarit. Oporteat ne de ea re iudicium fieri: que in iudi-
cium non uenerit. Accusator interrogabit quid futurum sit. si
ceteris idem concedatur: & rem: locum: tempus: ad agendi mi-
nuendiue criminis causa adducemus.

De statu legali.

Egalis status ratio: in sex ptes distributa est. Scri-
ptum: & sententias: Obstantes leges: ambiguū:
translationē: ratiocinationem: & diffinitionem:

Scripti & uolūtatis controuersia est: cū scripto/
ris mens cum scripto ipso dissidet: ut lex ait. Libe-
ri parentes alant: aut uinciant: quū nō aluit infans: huiuscemo-
di causa orietur. Verum qui se scripto tutabitur: Comoditatem
breuitatemq; scripti cum laude enodabit: quāq; detestandum
& periculosum sit a scripto recedere. Exemplis: rationib⁹: & au-
toritate euoluet. Qui uero scriptoris uoluntatem seruandam
dicet: aduersarii scriptum: cū partibus iuris quo pacto alienum
sit: improbabit. Iniquūq; esse dicet: scriptū & litteras sequi: scri-
ptoris autē mentem negligere. Obstantibus legibus lis ori-
tur: cū altera lex uetat: altera pmittit quippiā fieri: ut lex. Mu-
lierem accusare nō posse. & lex: Quē ultionem & mortem filii
psequitur cum se matrem probauerit ad accusationem admitti
certū est. Sed in his considerandū an altera melius: atq; equius
iubeat: uetet: permittatue quippiā fieri: Obstantē legem de-
inde enodamus: eamq; ad nostrē causē comodū: iuris partibus
trahemus. Ex ambiguū oritur: cum in duas aut plures senten-
tias scriptū interpretari potest: ut Titius: heres meus: sempro-
niē uxori meę annulos decem quos elegerit dato: Qd̄ in ambi-
guis: interpretabimur partib⁹ iuris equū: aduersariorū iniquum
ostendemus. Ex translatione causa constat: cum aut qd̄ imutan-
dum: quod indignum accusatorē: iudicem: actionem: aut tem-
pus asserimus: ut nō debes apud p̄torem: sed apud consulem
fidei cōmissum petere: maior enim p̄toria cognitione sūma ē

Ex ratiocinatione controuersia constat: cum propria lex nō
repperit: & simili utemur. Cum enī de ea re nihil scriptū est ra-
tione pronuciandū ducimus: Qua querit an quod in uno: in
pluribus: qd̄ semel sēpius: quod ante postea: qd̄ in parte i toto
pnuciandū. Ex diffinitionē causa constat: cū querit: quo no/

mine factum appelletur: ut si rem priuatā e loco sacro sublegetur. Diffinitioe quærendū est: furtū ne an sacrilegū admissum dicamus. Hęc omnia sepe decidunt: æquis testibus: religioso iurando: signis: tabulis: fama: ac questionibus.

De testimoniis.

T frequens & prorsus necessarius testiū usus: eorū maxime attestacionib⁹ comprobatur: quorū præclarum genus: spectata auctoritas: egregia dignitas: præclara fama: mores: probitas: fides: conditio: fortuna: & grauitas: omnibus exemplo & ornamento esse cōsuevit. Testes autem: aut uoluntarii: aut electi creduntur. Voluntarij: ut timidus: incōstans: cupidus: milleq; passionibus & affectibus prepeditur: refellitur. Multa igitur de antea actis: insecutis loco: tpe & rei qualitate interrogabimur. Eosq; odio: gratia: pecunia: precario illectas cōfirmabim⁹. Eius autē rei: numerus: & testiū qualitas: argumēto esse poterit. Si enī iure ciuili comprobatus numer⁹ testiū deerit: paucitatē: nec ut spectatos testes admitteremus: Sed ut incōstātes: & cupidos his argumētis refellemus. Si enī testis suphabūdabit factionē & conspirationē dicent⁹. Si humiles producent & abiecti: aut gratia: aut metu: aut pecunia corrupti dicent⁹. Si potentes gratiā oportet incessere. Stultū crebris interrogacionibus: ut aduersus fidē suę attestacionis uacillat: decipiem⁹. Iracundum ut cupide dicat: irrisione byronia: uel cōuicio concitabim⁹. Ambitosū. maiorū pprii q; meritis: honore & gloria: inflammabim⁹. Prudens rationibus refutandus: uel aliquo urbano dicto refrigerandus est.

De iurisiurandi ueritate.

Rẽclare iurisiurandi religionē excogitarunt maiores nostri: Maius enī ad decidēdas lites remediū habet & auctoritatē firmiorē: q; res iudicatę. Quod uel litigantiū pactioe. uel iudicis auctoritate litę exercetibus tradit. Id autē offerim⁹. reuicim⁹. exigim⁹.

recipimusq; Recepturū se dicere nulla aduersariorū interpella-
tione improbū & suspicione plenū est. Paratus enī de causā sua
pnūciare irreligiose dicit: nisi uita: fama: & moribus se tueatur.
Qui reiiciet a multis cōtemni iurisiurandi religionē dicit. Cū
enī Epicurus negaret deū rerū humanarū curā habere. Nec ulla
harū passione affici. Qui deserit modeste agit: cū causę suę aduer-
sariū iudicē facit. Cui deserit si iurare nō uult: dicit iūde ab ad-
uersario queri: in qua causā uincere nō pōt: queri possit q a cau-
sa cadere refugit iurandū nūq; deserat. De tabulis.

Abulas accusare & refellere ac scelus signatorū im-
probare consuetū est. Hic autē ignorantia allega-
bimus: si aliquē signatorem defuisse dicem⁹. Aut
prius testatorē aut testē defunctū ostendemus.

De signis.

Ignis quāpluribus rem infectā factāq; cōprobabi-
mus. His plus q; testib⁹ credendū dicem⁹. Testes
enī gratia: p̄cario: precio: metu. Simultate se penū
mero corruptas ostendem⁹. Signa eo pacto rem:
ut gesta est: exponere cōprobabim⁹. Aduersarius
econuerso nihil esse exemplo ostēdet: q; malign⁹ interpres si-
gnis & cōiecturis deprauare nō possit. Si enim in loco admissi
criminis deprehensus erubuerit: expaluerit: titubauerit: incō-
stanter locut⁹ fuerit: cōciderit: aliqd pollicit⁹ fuerit: Conscia ma-
leficorū hoc factū asserat: Si nihil horū fecerit usq; adeo ad ma-
leficia p̄meditatū accessisse dicit: q; quotidiano usu & cogita-
tione confirmat⁹ qd posset sibi accidere: nulla lese consciētę si-
gna demonstrauerit: Quare sine testib⁹ indignū esse signa uim
aliquā phationis habere. De rumore & fama.

Umores primuli sermones ī populo sine certo au-
ctore dispersi dicunt. Famā increbescentes. & iam
adauctos: ac pmulgatos rumores appellam⁹. Qui
rumorib⁹ & fame fidē adhibendā dicit: publicum

consensum civitatis: & cōmune omniū testimoniū esse eā asse/
 rat: que nunq; ni subsit aliquid exoriri exemplis demonstrabi
 tur. Qd si uirtute clarus reus iam habitus fuerit. accusator facta
 non iniquā hominū existimationē spectandā asserat. Sermonē
 enī sine auctore dispersum: eū dicet: cui malignitas initiū: augu
 mentū crudelitas dederit: qd etiā innocentissimo cuiq; fraude
 inimicorū accidere posse falsa ualgantiū exemplo demonstra/
 bimus.

De questionibus.

I Ormentis nullā fidem adhibendā dicemus: q; re/
 tentiores alii aliis sunt in dolore. Quare confide/
 randū est: quō & quis tortus sit: an credibilia dixe
 rit: an constanter pseuerauerit. Accusator maiores
 nostros tormētis: & cruciatu corpis dicet uoluisse
 hoies cogi: ut q; infamie & mortis metu conticescerēt: dolore
 fateri cogerent: uniusq; noxii pena ceteris excmplū: & rationē
 bene beateq; uiuēdi asserat. Haud ab re igit; sanctissimarū legū
 interpretes questionī fidē nō semp nec tñ nunq; habendā sta/
 tuere. Rem enī fragilē & piculosam: que sepe ueritatē fallat rati
 qua ratione ordine: qualitatē: modū: tempus & psonā confide/
 randā esse censuere. Si enī uni⁹ criminis noxii plurimi audiēdi
 sunt a timidiore in dolore & etate recentiore incipiendum est
 Nec in oī tñ causā nisi cum capitalia & atrociora maleficia: que
 nō aliter nisi tormētis explorari possunt. Prius enī uerissimi/
 bus argumentis: pbatōnūq; seminib⁹ fm psonarū condictionē
 ad questionē deueniendum putant. Primo qualis uox accusati
 sermo: constātia: trepidatio & opinio: sinē questionī: cognitio/
 nis subtilitate asserre solet. Emeriti & ueterani milites eminen
 tissimorūq; uiroū filii & pronepotes questionī nō subiiciunt.
 Qui etiā sine accusatorib⁹ in custodiā recepti sunt: questionib⁹
 cogendi non censent. His igit; similibusq; locis forenses causas
 cōprobare: & infirmare consuetū est. Sermocinatiue & concio
 nales plurimis uariisq; argumētationib⁹ spectādē uel refellēde

sunt: de quibus hinc principio ducto plene pfecteque dicere incipiemus. De generibus reliquis civilium questionum scilicet Conacionali & Sermocionatiuo.

Quouiam hactenus de primo genere civilium questionum confirmatione: narratione & exordio dictum est. De conacionali genere iam dicendum uidebitur. Cui tamen plurima cum sermocionatiuo coia sunt. De his una dicemus. Quibus utrum potius: aut quid potissimum queritur. Primo enim an faciendum sit deliberare consuetum est. Quod si duae res una intercidant quid potius sectandum: & ex plurimis in disquisitione concionis incidentibus: quod potissimum fugiendum sequendum ue sit hortari: debortariue: de honesti utilis & tuti ratione consueuimus. Tutum in uim & dolum diuiditur: quae per comoda & incommoda animi corporis & fortunae comprobantur. Honesti sola animi bonis id est uirtute comprobantur. Virtus autem est animi habitus naturalis modo rationi consentaneus. Habitus uero absoluta & constans est animi perfectio quae per frequenter & uoluntarias operationes fit. Huius partes quattuor sunt. Prudentia: Iustitia: Fortitudo: Temperantia.

Est autem Prudentia bonarum & malarum rerum: aut utrarumque scientia. Partes eius memoria qua quae fuerunt animus repetit. Intelligentia quae sunt percipit. Prouidentia quae antequam sit quod futurum est prouidit.

Iustitia est animi habitus per dignitate cuius suum tribuens. Eius initium a natura perfectum: legum metu: religione & consuetudine aductum est. Naturae lex est quod quaedam innata uis inseruit ut religionem: pietatem: gratiam: uindicationem: obseruantiam & ueritatem. Religio est quae superioris cuiusdam naturae: quam diuinam uocant: ceremoniam affert. Pietas est per quam sanguine coniunctis patrie & beniuolis: officium & diligens tribuitur cultus. Gratia in qua amicitiarum & officiorum alterius memoria & alterius remunerandi uoluntas continetur. Vindicatio est per quam uis aut iniuria: & omne quod obfuturum est defendendo propulsat. Obseruantia est per quam homines aliqua dignitate antecedentes cultu quodam & honore dignantur. Ve

ritas est p quam imutata ea que sunt: aut fuerunt: aut futura sūt dicunt. Consuetudine ius est quod aut leuiter a natura tractū: aluit & maius fecit usus: ut qđ in morem uetustas uulgi produxit: quod genus est: Pactū: par: iudicatū & lex. Pactū est qđ in/ter aliquos cōuenit. Par qđ in omnes equare est. Iudicatum de quo sententia lata est. Lege ius est qđ in eo scripto qđ populo expositū est ut obseruet contineat. Fortitudo est considerata periculorū susceptio: & laborū perpeffio. Eius ptes: Magnificētia: fidentia: patientia & perseuerantia. Magnificētia est rerū magnarū & excellarū ampla mentis administratio. Fidentia est p quam magnis & honestis in rebus multū ipse animus se fidu/cie certa cum spe collocauit. Patientia est honestatis aut utilita/tis causa: rerū arduarū & difficiliū uoluntaria: & diuturna pos/sessio. Perseuerantia est in ratione bene considerata stabilis & ppetua pmanfio. Temperantia est rationis in libidinem atq; alios nō rectos impetus animi firma & moderata dominatio. Eius partes Continentia: clementia & modestia dicunt. Conti/nentia est p quā cupiditas: consilii gubernatione regit. Clemen/tia est p quam animus temere in odiū alicui⁹ concitatus: comi/tate tenet. Modestia est p quā pudor honestus: charam & stabi/lem cōparat auctoritatē. Nūc unde digressi sumus ad utilita/tem reuertamur. Vtilitas ī ciuili deliberatione biptita est. Sed multo maxima pars ad comodū corporis reuertit. Quare utili/tatis due partes uident: scilicet Incolumitas & Potētia. Inco/lumitas est salutis tuta atq; integra conseruatio. Potētia ad sua conseruanda & alterius obtinenda rerum facultas. His igitur partibus ad diluendum uel comprobandum locos sumendos arbitramur. Laudes uero & uituperatiōes: ex his locis quos personis attributos: id est animi corporis & fortunę diximus. Ceterū animi bona iam expositam rem confirmare & confuta/re poterint. Fortunę quoq; comoda p effectu mentis in laudē uel ignomiā trahet. Corporis autem comoda nō natura: sed

fortitudo

temperantia

diligentia nostra parta: uelocitate: uirib⁹: forma: dignitate: mē/
brorūq; proceritate & dispositione: nobis auxilio erūt. Cōpara
tione. item prestantiū uirorū laus preclara efficiet. Sūmę quoq;
res: aut magnitudine prestantes: aut nouitate prime: aut genere
ipso singulares: sūmam nobis laudē uendicabūt. In concio
nali demonstratiuoq; genere exordiēdi & enarrādi ratio.

In his autem duobus generibus ciuiliū quęstionū
Principium a natura rei: auditorisq; persona aut a
re ipsa trahemus. Narrationē uero a rebus exter
nis: & animi tandem bonis exquirem⁹. Quę locis
superioribus caute confirmari uel dilui poterint.

De argumentatione.

Ocos ex arte cōparatos argumento corroborabi/
mus. Est autē argumentū inuentū aliqd ex genere
rem pbabiliter aut necessario demonstrans. Oīs
autē argumentatio: aut p appodosis: aut per indu
ctionē: aut p ratiocinationē tractanda est. Hoc est
p plenā argumentationē p impfectam ratiocinationē: p impfe/
ctam inductionē. Est autē inductio oratio quę de rebus dubiis
captat assensionē. Dicit^r autē (ut socraticis placet) impfectū epi/
cerrema sine medio orationē claudēs: ut Socrates apud xeno/
fontē & aspasiā usus est. Appodosis euidēs pbatio dicit^r: ut fur/
tum factū ab eo qui in domo fuit. Ratiocinatio ē oratio ex ipsa
re aliqd pbabile eliciens. Ea quincupartita est. scz expositione:
expositionis cōprobatione: ratiōe cōprobatiōis. Exornatione
& illatiōe uel cōplexione. Expositio ē qua sūmatim ostēdimus
qd sūmatim pbare uolum⁹. Cōprobatio est cā quę oñdit uerum
esse qd intendim⁹. Ratio cōprobatiōis est oratio ratiōe expo
sitionis corroborās. Exornatio est qua utimur rei honestandę
uel collocupletandę causa. Hęc: Exemplo: simili: Rebus iudica
tis: Amplificationib⁹ & exornationib⁹ constat. Cōplexio est
quę breuiter cōcludēs expedite ptes argumentatiōis cōplectit

Verū si expositio p̄spicua est cōprobatōe & ratiōe sup̄sedem⁹.
 Ut si sūmope sapiētia petēda ē: stulticia uitāda ē: uehemēter aut̄
 sapiētia petēda: maximo igiŕ ope stulticia uitāda est. Qđ si cau/
 sa parū locuples erit exornationē relinquem⁹. Vitia aut̄ hęc
 in expositiōe uitāda sūt: ne qđ ab aliquo fit: ab oībus fieri dica/
 mus. Neu qđ raro fit nunq̄ fieri ostendamus: Neu aliqd̄ rebus
 omittat: neu addat. Ratiōes nō cōueniētes expositiōi uitioſę
 dicunt: quę nō necessarię p̄babilęsq̄: quę idē dicūt qđ in expo/
 sitiōe dictū est. uel alteri causę cōueniūt uitāde sunt. Oīs autē
 argumētatio uel necessaria uel p̄babilis eē debet. Probabile id
 est qđ fere solet fieri: aut in opinione multorū positum est: Aut
 qđ habet in se similitudinē quandā ueri uel falsi: ut si mater est
 diligit filiū. Similitudo contrariis & parib⁹ maxime spectat̄. In
 cōtrariis ut si his qui prudēter lēserūt nō ignosci cōuenit: his q̄
 necessario p̄fuerūt habere gratiā nō oportet. Ex parib⁹ Talis
 est homo indoct⁹ ut equus indomitus. Nā ille nō habenis: nec
 hic rationi obtemperare uult. Omne p̄babile aut signū est aut
 credibile. Signū dicim⁹ cū sub aliquo sensu cadere pōt. Credibi/
 le qđ sola opinione auditoris cōprobat̄ ut nemo ē qui nō libe/
 ros suos incolumes cupiat. Vel iudicato asserit̄ id est re aucto/
 ritate: aut iudicio cōprobata. Id trib⁹ in generib⁹ spectat̄ religio/
 so sc̄ cōmuni & approbato. Religiosū est qđ iurati legib⁹ iudica/
 rūt. Cōmune ē qđ oēs sequūt̄ & p̄bent: ut maiorib⁹ natu assurga/
 mus. Approbatū est qđ cū dubiū esset & quale haberi oportet:
 sua boīs constituerūt auctoritate. Cōparabile est qđ in rebus
 diuersis similē aliquā ratiōnē: imagine: collatiōe uel exemplo:
 continet. Imago est oīno demonstrans corporū aut naturarū si/
 militudinē. Collatio est oratio rem cū re similitudine conferēs
 Exemplū rem auctoritate: aut casu alicuius boīs uel negocii fir/
 mat aut infirmat. Necessaria argumētatio p̄ cōplexionē: enu/
 merationē aut simplicē conclusionē tractat̄. Cōplexio est i qua
 utrū cōcesseris reprehendit̄: ut si improb⁹ est cur uteris: Si p̄bus

cur accusas. Enumeratio est in qua plurib⁹ expositis, & ceteris infirmatis una relinquit: que necessario confirmat. Conclusio simplex ex necessaria consecutiōe conficit. ut uos me hoc fecisse dicitis ego tūc trans mare fui relinquit ergo ut nō mō nō fecerim: sed ne quidē facere potuerim. His igitur similibusq; locis oīs necessaria & pbabilis argumentatio elicienda est.

De amplificatione & prima sua parte Cohortatione.

Amplificatio in Cohortationē & cōquestionē diuidit. Cohortatio est oratio auditoris animum ad indignationem concitans. Primus locus sumit ab auctoritate cum ostendit quantē curē ea res fuerit diis immortalib⁹: q; locus sumit ex sortib⁹: oraculis: uaticiniis respōsis: ostētis: pdigiis: regib⁹: sapientissimis hoīb⁹: senatu: populo: legū scriptorib⁹. Secundus ad quos ptineat que ue bona attingat: cōmemorat. Tertius, quid si idē oibus concedat: multos eiusdē audaciē futuros exemplo apiet. Quarto multos expectare qd statuat ut illius exemplo audaciores & ipune ad maleficia accedāt. Quinto ceteras res cōsilio etiā ubi acciderint corrigi posse: hoc nisi, puideat ne accidat: frustra auxilia implorabim⁹. Sexto uolūtario facinori haud ueniā cōtribuendā: imprudentiē nōnūq; cōcedi cōuenire. Septimo maleficiū: tetrū: nephariū: crudele, tyrānicū: ui & manu gestū: ab equali: iure alienū ostendem⁹. Octauo ab immanissimis barbaris & bestiis remotissimū: cū factū dicei i maiores natu: i hospites: i uicinos: i amicos: in eos qb⁹ cū uitā egeris: i mortuos: claros: nobiles: honore ufos: in eos q neq; alienū lēdere: neq; se defendere potuerūt. Nonno cōpatione hoc atrocius demōstrat. Decimo que añ rem i re & post rem sūt colligim⁹. Undecimo ostēdim⁹ ab eo factū a quo si alius fecisset, pbibendū erat. Duodecimo indignemur q no/bis primū acciderit neq; ante alicui cōtigerit. Tertiodecimo in iuriē cōtumeliā iunctā demōstrabim⁹. Quartodecimo oram⁹ q audiūt: ut iurias nostras ad res suas referāt. Quintodecimo dicimus iūmicis etiā & hostib⁹ nostris que nobis accederint indi/

gna uideri.

De cōquestione amplificatiōis parte secūda.

Onquestio est oꝛo auditoris misericordiā captās. Prim^o loc^o est p̄ quē quib⁹ in bonis fuerint: & qb⁹ in malis sint ostendit. Secundo in tpa distribuī p̄ quē quib⁹ in malis fuerint: & futura sint cōsiderat. Tertio carptim unūq̄dēq; deplorat incōmodū ut ī morte filii: pueritię delectatio: indoles: amor: solatiū: educatio Quarto res turpes: hūiles & illiberales p̄ferunt. Quinto p̄ter spem ī miseris demōstrat esse. Sexto p̄ter merita ī luctu posītū aperiem⁹. Septio oram⁹ ut de his q̄ chari sunt cū eos uiderint recordēt. Octauo modū quo crimē admīssū ē declaram⁹. Nono qđ oportuerit: nō eē factū: ut nō extremū spiritū ei⁹ accepi: non sepulchrū cōdidi. Decimo ad mutas: & exptes animi res oīo re fereēt. Vndecimo inopia: infirmitas: solitudo demonstraēt. Duo decimo liberoꝝ aut parentū aut sepeliēdi corpis sui cōmēdatio sit. Tertiodecimo disūctio ei⁹ quo cū libētissime uixeris deploraēt. Quartodecimo q̄ ab his quib⁹ minime cōueniat male tra/ctemur. Quintodecimo hūili & supplici oꝛone oram⁹: ut nostri misereant. Sextodecimo nō nra sed reipu. & eoꝝ q̄ nobis chari sūt incōmoda deploram⁹. Decimosextimo animū nostrū ī alios misericordē: amplū: excellū & patiētē incōmodorū significam⁹.

De conclusione Inuentionis: parte quarta & ultima.

Onclusio idest exitus & determinatio totius ora tionis tripartita est. Nā cōstat enumeratiōe: indi/gnatione & cōquestione. Enumeratio est p̄ quam colligim⁹: & ordine cōmonem⁹ quibus de rebus uerba fecerim⁹. In qua a confirmatione sumemus initiū. Hęc uarie citabunt̄ ut artificii suspiciōe: tediū & facieta/tem effugere: & memoriā reficere: quod artificiosius est. Et qđ contra aduersariū dixeris: quidūc̄ contra asserat̄ ostendem⁹: ut confirmationis & reprehēliōis iteratiōe memoria reintegrēt. Enumerare autē poterim⁹ ex nostra p̄sona. Tū uero p̄sonam aut

rem aliquā inducere: ut quid quoquo loco dixeris admoneas. Tū etiā psonam aut rem aliquā inducere cui totā enumeratio / nē cōdones. Alias autē argumentatiōes sigillatī transire. Alias ad partitionis singula genera referre. Alias ab auditore quē de sideret quērere. Alias hęc facere p compationē suarū & contra / riarū argumētationū. In enumeratiōe autē id eligat qd̄ erit gra / uissimū. In indignatione & cōquestione animū auditoris: mitē misericordēq; aut asperū & imitē ostendem⁹. quo facilius ad in dignationē: conquestionē corū aīos exulscitare possimus.

De dispositiōe Inuentiōis partiū civilīūq; questionū pte secūda

Vp̄est ut de secūda parte rhetoricę id ē de dispo sitione dicem⁹. Ea est quę certo in loco inuēta di / gerit. Dispositio quippe duplex ē. Altera nāq; ar / tis p̄cepta: Altera casū t̄pis sequit̄. Vt si a narra / tione: aut ab aliqua firma argumentatione. Vel si fm̄ principīū a confirmatiōe incipiam⁹. Cui narrationē si ratio postulat subdamus. Si cā nostra magnā uidebit̄ habere difficul tatē: ut nemo ēquo aīo principīū audire possit: a narratiōe inci / piem⁹: & ad principīi sententiā: si comodū uidebit̄ mox reuer / temur. Si narratio parū p̄babilis erit ab aliq̄ firma argumētatio nē exordiemur. In confirmatiōe & cōfutatiōe firmas argumen tatiōes. tū mediocres nuperrime firmissimas adducemus. Quę autē ab institutione artis proficiēt̄ partiū oratiōis & argumen tationis ordinē seruabit. Partes item exordii: & singula quęq; mēbra hui⁹ artis ratione digeret.

De elocutione Inuen / tionis partiū civilīū questionū parte tertia & ultima.

Erū nūc iā ad ultimā hui⁹ artis partē. i. elocutionis p̄cepta hinc nos cōuertam⁹. Oratiōnū characte res dicēdi: figurę ac formę tres sunt. Grauis. s. quę etiā materia: psonarū qualitate: graui & magna cō structione: numeris: modulis: amplificatiōib⁹ & exornationib⁹ cōstat. Mediocris quę hūiliora nō tñ infima ī serit. Attenuata quę usq; ad purū & quotidianū descēdit ser

monē. Quib⁹ generib⁹ elocutionū materia: sententiis: psonis & numeris etiā uates libros suos distinxere. Ceterū pxima uitia uitanda sūt. Suffulta enī turgida & dissoluta: & fluitans exanguis ac arida oratio detestanda credit⁹. Quē his reb⁹ fugere poterimus quē grauitatē: fidem: splendorem orationi: Dignitates compositione & elegancia accomodare solent:

De elegancia necessario obseruanda in elocutione.

Elegantia: quē facit ut unūq⁹q; pure & latine dici uideat⁹. In latinitatē & explanatiōe distributa est. Latinitas sermonē, platione & scriptura purū: cōgrua structura conseruat. Barbarisimū enī & soleocismū uitare docet. Soleocism⁹ uerba consequenti uel superiori: aut utriq; nō accomodat. Barbarissimus uerbū uitio/se effert. Explanatio usitatis uerbis: & ppriis apertā & dilucidā reddit orationē. Usitata dicūt: quē quotidiano sermōe: & tri/ta doctorū consuetudine noscunt. Propria dicunt: quē eius rei uerba sunt: aut esse possunt qua de loquimur.

De compositione decoris grē obseruāda in elocutiōe.

Compositio ē lepida dictionū cōplexio quē hyatu & traiectione ueritatis oēs ptes elocutiōis eq̄liter distinctas & ppolitas facit. Quē quidē cōpositio: nisi diligēter sit ab oratore obseruata ois pene splēdor uerborūq; cōcinnitas tota intereat necesse ē.

Quid enī sine cōpositiōe elegātia: aut uerborū sniarūq; ordinationes ualeāt: nō satis intelligo. Sed qm̄ hęc cōpositionis ps in tris apud oratores repiat diuisā partes: ordinē: iuncturā & numerū. In primis iuncturā: quia circa litteras consistit & syllabas duxi expediendam.

De iunctura.

In iunctura igit: quē apta quēdā atq; cōcinna litterarum syllabarūq; in contextu uerborū est collocatio: ab omni offensione aurium procul remota: multa sunt uicia fugiēda: quē a Socrate & a Theopompo sūmo studio sunt uitata: a Cicerone autem

& demost bene: non nisi cū nimis frequenter in orationē inci/
dunt. Sepe etiā si modeste intercurrent: orationē nūc molliorē
nūc grauiorē efficiūt. Nā ut in saporib⁹ quēdā interdū suauiter
amara sunt: sic in oratiōe aliqua asperitatis intersonātia magis
grata est. Vnde si uel sententiarū necessitas exigeret aut pūctis
quibusdā cursus distinguere uocaliū nec spiritu uno nec eodē
pferret: modo id raro & modesto fieret: nō mō hoc nō repre/
hendendū esset: sed qñq; etiam laudandū. Primū igit̃ ex or/
dine pceptum est tale. Cauendū esse: ne creber uocaliū cōcur/
sus: qui hyantem inconsonā atq; insuaue exprimendi sonorita/
tem pareat: incidat in oratione: quod fit si pcedens in uocali
termine dictio: & subsequens ab eadē aut alia incipiat uocali:
qđ maxime in A E & O uocalib⁹: quia maiorem habent sonū:
erit euitandū: ut amo amantē deum. Vestram laudō amicitiam
Egredere ex domo aliena. Egredere ex urbe elata. Vocales ue/
ro quę magis exilem habent sonū: minorē faciūt hyatū. ut bo/
nora illustres uiros. Excolite uirtuosos hoies. Nō tamē magis
inconcinne uocales sese recipiūt: q̃ si cędem cōcurrant ut Sol/
licita auioniam Mariā. Elige egregios bellatores. Conueni irri/
tantes ad discordiam ciues. Cornu unicū in castris extat. Se/
cundū est pceptū: q̃ multarū similiter litterarū concursiōnem
effugere debemus: quę quandam uel legendo uel pronuncian/
do difficultatē afferre uidēt. ut Iacob bonus & Iob beatus: dei
leges diligenter obseruarūt. Dauid diuinos dedit psalmos. Io/
seph fuit pharaonis interpres a fratribus facinorose uenditus.
Animaduertat Titus tyrannus quę ppetrauit: & penitebit tan/
dem tantę tyrānitatis. Semiouocaliū uero litterarū concursiōes
p̃ter. x. modicā uident̃ uel legendi uel pronunciādi difficul/
tatem afferre. ut Christum dominū nostrū maximū nos omnes
homines sūm opere debemus excolere. X uero quia duarū i se
litterarum uim & sonum complectitur: difficilem ac hyantē in
concursiōe uidēt afferre pronunciationē. ut chbartagenensium

ales sibi
gō de san

Imzra
malis est

dux Xantippus trux: felix Xerxes: & uirtutis lux Xenophon
 fuit. Sili ter. x. & s. ineptā pnunciationē reddunt. ut Deceptus
 Xerxes gręcię bellum intulit. Vnde nō solum ī uerbis diuisis.
 sed etiā in compositis. x. & s. litterarū uitandus est concursus.
 Quare si forte accidat. ut hęc prepositio ex cū dictione ab s in/
 cipiēte cōponat. s. littera de medio est abiiciēda: ut exurgo: ex
 ulto & similia. Nec solū in his duabus litteris magna est asperi/
 tas: sed s etiam & c si crebre cuncurrant: iuncturā deformē cau/
 sant. ut Nunc suauissime suadebat: nūc uero terribilis tutorib⁹
 suis satis grauis erat. Omniū itaq; litterarū siue uocaliū siue con/
 sonantiū nimię concursiones uel assiduitates euitādę sunt: que
 insuauē profecto sonoritatē reddere solent. Tertiū preceptū
 Qđ syllabarū similiter earundē & cōsimiliū concursiones & ni/
 mię assiduitates sunt euitādę: qm̄ nō tam insuauē q; ineptā red/
 dunt orationē. ut Cassius curās custodire cōmunē cōmoditatē
 & ceteri etiā de re certa certantes Cęsarem ceperunt. Item meę
 mētis mēorię modū ita iponā: ut meę meditatiōis me minime
 peniteat. Itē poetę potentiam ponētes in possibilibus & bone/
 stis rebus laudant. Item ciuitas que a regib⁹ regitur: regio amo/
 re foelix est. Similiter ne idē sit dictionū immediate se sequen/
 tium exitus cauendū est. ut Illorum bellatorum ac imperatorū
 fortuna laudat: quorum probitas ciuū optimorū saluti intenta
 est. Item Fortunatorū imperatorū optimorūq; rectorum uirtus
 magis q; fortuna laudatur. Similiter ne sequens dictio ab eadē
 incipiat syllaba in qua precedens terminatur perspice. ut ille le/
 git. Amor mortalis in te integer est. Quod quidem uitium nō
 nulli Ciceroni obiecerūt: sed hoc uitium nō est attribuendū si
 grauitatis causa fiat: nisi cum hoc dicēdi genere crebro utamur
 Quartū preceptum: qđ etiam dictionū nimia conuersio & as/
 siduitas diligenter est euitanda. ut nō est rationis ratio rationē
 illi adhibere: q in sententiis ferēdis ratione nō utimur. Nemo
 quidē ita eloquentię ignarus est: cuius animus nō fastidio ali/

ix. & s. g.

P. iij. sila
Ignos. obs.

P. 4. diction
Prequatio

quo efficiat si quod huiuscemodi audierit: nisi ornatus causa ut repetitione: cōplexione: traductioe: cōduplicatione: continuatione & huiusmodi in orationē cadant. Dictionib⁹ equidē ex omnibus grāmaticē orationis partib⁹ sūptis uti debemus: longis: suauib⁹: dilucidis: sonantib⁹: electis: idoneis: comodis: propriis: aptis: cōcinnis: usitatis: ut oratio ita splendens: idonea: & resonans ex ipsis efficiat: q̄ aliqua uerborū obscuritas aut orationis difficultas in dicēdo nō cōmittat: quę uel auditorū aures uel legentiū aīos aliqñ offendere possit. Quintū p̄ceptū qđ nimia uerborū suspensio & p̄lixitas in oratiōe est uitiosa: q̄ res tā & si in p̄bemiis interdū concedat: in ceteris tñ orationis p̄tib⁹ reprehēdi solet. Sextū p̄ceptū: qđ figura quę themafis dicit in simplicib⁹ nō utamur: nec in cōpositis nisi i quib⁹ apud auctores id p̄missū sit: ut postea uero q̄s p̄ posteaq̄ uero. Inq̄ uicem: p̄ iuicēq̄. septēq̄: triones: p̄ septentrionesq̄. satis boni uiri officio fecit: p̄ satiffecit. Et quēdā ad hūc modū a nobis diuidūt p̄pterea nō reprehēdunt: q̄ a sūmis poetis & oratorib⁹ sūt recepta. Septimū p̄ceptū. Hoc inter cū & tum refert: & tū duplicatū. ut multis locis admonet Cicero. Qđ ea p̄ticula orationis: cui hęc cōiunctio cum antefertur: uel causam uel concomitantia: uel id qđ apertius est certiusue significat: uel t̄pis prioritatem: uel maiorū rerum dignitatē. Tum uero aut officium antecedentis cause: ut alternationē aut rem minus notā: aut tempore posteriorē importat: aut minorē dignitatē ac momentum affert: nisi aliqd sequatur: qđ huic rationi aduersetur. ut potius multo magis studiosius: & quę sunt huiusmodi. Exemplū p̄mi Cū tuo in me amore sūmo: tum beneficio semper tui memoriā p̄ me ferā. Exemplū secundi. Cum mutuo inter nos amore: tū reipub. causa p̄petua rerū omniū societate deuincti sum⁹. Exemplum tertii. Cū tuis in omnes beneficiis: tū uoluntate in posterum prona ad omnia uiri officia pater patrię iure optime dicentis. Exemplū quarti. Cū dicit temporis prioritatem. Cum olim

orationis
p̄bemiis

figura. milis
ut apparet

in parentem pietate insignem animaduertimus. Tum in patria non minori studio futuram speramus. Exemplum quinti. Cum uita p tua salute: tum opes omnes pfundere nunquam dubitabo. Quod fitum in eadem oratione geminet aut in diuersis: comitantiam siue differentiam signat. ut Cicero tum natura: tum consuetudine ad omnes res honestas flammato studio rapiebat. Spenumero tamen nimia obeundi negotii opportuna celeritate oppressi: aut occupationibus aliis distracti: aut parua adhibita diligentia: in consulse in concursione & assiduitate uel litterarum uel sillabarum uel dictionum uel utrarumque incidimus. Quod etiam apud ciceronem cum eloquentie principe: tum etiam harum compositionis rationum & preceptorum optimum artificem aliquem comperimus: sed tamen est curandum diligenter: & quod fieri possit ut ipsa conuersationis & nimia assiduisatis uitia declinemus.

De ordine.

Ordo est quedam uerborum orationumque inter se: uel naturalis uel artificialis dispositio. Circa quem obseruandum est: & sit hoc octauum in ordine nostro preceptum. Quod semper oratio crescat & augeatur: ut quod sequitur magis eo sit quod antecedit: ut nobilis & egregius. Magnus & illustris. Crudelis & immanis. Fur & sacrilegus. Augeri quidem uult oratio & insurgere: non minui. hoc uerum cum uerba ad eandem sint rem relata. Quod si ad diuersas nullum admittit uitium: qui ab hac ordinis ratione discedit: ut cum alium sacrilegum prius dixeris: alium de hinc furem appellas. Exaugere autem ac multiplicande orationis ratio: triplex reperitur apud oratores. Una que pertinet ad unicam orationem multis uerbis coadornata. Altera que ad plures multis ex partibus grammatice orationis amplificandis. Tertia que est accommodata epistolis & orationibus atque ceteris oratorum dicendi rationibus: non solum uerborum copia exaggrandis: uerum etiam negotii rerum locupletandis. Prima ergo coaugmentande orationis animaduersio est: ut in nostra oratione coaceruemus: multa nomina substantiua uel propria uel appellatiua

aut etiam adiectiua: positiua: compatiua & suplatiua: aut uerba
pſonalia aut impſonalia: aut participia ī omnib⁹ temporib⁹ po/
ſita: aut gerundia uel ſupina: aut p̄nomina primitiua aut deri/
uatiua: aut aduerbia politiua cōpatiua & ſuplatiua: quę dictio/
nes huiuſcemodi ita gradatī collocent: ut alterā & alterā & aliā
alia ſubſequat: quę maiorē uim & efficaciorē uebementiā ipor/
tet: ut orationis ſententiā magis adauctā efficiet. Vt in hoc ex
emplo. Cū iuſtiā eam ipſam apertiffime conſtare uideam⁹: ex
q̄ oppida: ciuitates: puincię: natiōes: regna atq; imperia guber/
nant: conſeruant: amplificant: omnē igitur cogitationē: diligē/
tiam: actiones: fortunaſq; noſtras: nos deniq; totos libētē ex/
ponere debem⁹: ut ea ipſa iuris equitas diligenter excolaſ. De
ſecūda coaugmentandę oratiōis ſpecie exemplū tolle. ut ego p/
pter magnū Ciceronis in me amorē: & ppter inſignes eius uir/
tutes: atq; ppter magna & multa ſua benemerita eū plurimū di/
ligo. Item ego enī cum propter magnum Ciceronis in me amo
rem: quem ſemp optimū fuiſſe cognoui: tum etiam ſua erga me
benemerita: quę ab ipſo quidem multa & magna recepi: eū pfe
cto mirifice diligo. Ecce quomodo oratio p̄cedens ex relati/
uis interpoſitis multiplicat. Sic enī ex omnib⁹ orationis parti/
bus oratio multiplicari poteſt. Sed de omnib⁹ ponere exempla
Item & de tertia augmentandę orationis ſpecie: nō tam plixū
eſt q̄ laborioſum. De hoc autē relatiuorū exemplo & aliis ora/
tionū partibus: circa multiplicandas oratiōes: quō opportune
concurrant in ſuis propriis diceſ locis. Nonū p̄ceptum: Qđ
dignitas rerum attendi debet ac naturę: ut quę in eodem gene
re dignitate naturę p̄ſtant: ea minus dignis in oratione ante
ferantur: ut uiri ſeminis: ortus occaſui: dies nocti: ſecundę res
aduerſis: honeſtę turpib⁹. & multa ad hunc naturę modū ſimi/
lia: Hoc uerū cum aliqua uerba ſeſe immediate ſequunt. Nihil
enim ipedit: ſi a ſe diſtantia fuerint: & in diuerſa orationis po/
ſita parte: aut ad diuerſum tempus ordinęq; relata: quę minorē

dignitatē habeant posse digniorib⁹ anteferri. ut in hoc exem/
 plo. Cū ingens agmen prius mulierū: de hinc uirorū in manus
 hostium puenisset: secuta est subito cunctis in rebus captiuitas
 Idem ī separatis uideri multo facilius est. Decimū pꝛceptum
 Cauendū est ne uerba in oratiōe ociosa sint: ne supuacua: ne ni
 hil agētia: quod uitiū qui euitare uolet: semp genus suę speciei
 anteponet. ut Castor & pollux: fratres gemini cū finitimis bel
 lum gerebāt. Supuacue igit & iēpte dicereſ gemini fratres. Nā
 cū oēs gemini fratres sint: nihil op⁹ erat: cū gemini dixisset frēs
 adiicere. Vndecimū qđ uerba reb⁹ de quib⁹ loqmur sint acco
 modata ne plus minusue q̄z dignitas rei postulabit. significare
 uideantur. Nā qui agricolā illustre. aut regē parcū inter laudan
 dū appellat: nō mediocriter uitiū icurrit: qm̄ illic adiectiuo am
 pliori: hic angustiori q̄z rei natura poscat utatur. Duodecimū
 qđ nō abutamur unius uerbi significatione p altero: ī quibus
 nulla similitudo reluceat. ut si fundū eruditū appelles: aut mili
 tem sine armis instructū incedere ad bellum dicas. Opus itaq̄
 erit ppriam significationē uerborū a grāmaticis repetere: & re/
 rū naturas cōsulere: q̄s ornatus rebus: de quibus sit accomodan/
 dus. Decimūtertiū: qđ inter adiectiuum & substantiuū aliquę
 interponant dictiones: quę pfecto ex omnibus partibus grā/
 maticę orationis cōmodissime sumi possunt. ut Amplissimam
 M. T. C. facultatē rationēq̄ dicendi ingenio studio atq̄ doctri
 na consecutus est. Item summā equidē Maria leticiam suscepit
 cum sibi ab angelo filiū dei se pariturā nunciatū est. Item. Tam
 multa legisti librorū uolumina q̄ ī uirum tandem peritissimum
 euasisti. Item. Magnum supra uires onus desumpsi: qui de reb⁹
 diuinis dicturus sum. Cauendum tñ ne nimīū abinuicem sepa
 rentur: q̄ orationē obscurā faciant: ut ī hoc exemplo. Nulla sa/
 tis probata apud ciues suos uirtus est. Nō tamen semp concin/
 nū esse uidetur: q̄ adiectiuū a substātiuō intermediamus: si me/
 liorē pꝛsertim sonoritatē habere uideat ut cōtinuo collocent:

quod euenit potissimū: si adiectiuū & substantiuū in genitiuo positū: aliud adiectiuū & substantiuū cui subordinatū fuerit in terlocatū. Aut cū adiectiuū comparatiuū una cū substantiuo fuerit in genitiuo positū. Aut cū aliquam magnā alicuius rei uehementiā importet. Et etiā aliquā adiectiuū positiuū uel superlatiuū in oibus casibus positū decenter contigue tractari pōt. Sed potissimū participia omnis t̄pis cū in concomitantia uel sublequentia cōtinent: sine intermediatiōe collocari solent. Exemplum de adiectiuo & substantiuo ī genitiuo posito. ut eximia pristini nostri amoris magnitudo me uehementer adhortatur ut par mutui beneficii retributio a me tibi referat. Item. Excel lens tuę familię dignitas. & preclarus spectatę uirtutis splendor: & exardescens fruendę uirtutis desideriu ad studiū te plurimū incitare debent. Exemplū ubi adiectiuū cōparatiuū cū substantiuo in genitiuo ponit. ut neminem uideo callidioris ingenii: p̄spicatoris intelligentię: accuratioris excogitatiōis: ingeniosioris scientię: studiosioris diligentię: amplioris doctrine: prestantioris eloquentię: q̄. M. T. C. extitisse. Exemplū ubi magnā uehementiā īportat: qđ cōtingit in ablatiuo. ut. Qui egregias bonarū artiuū disciplinas sūma uolūtate: accuratissima contemplatiōe: & quotidiano studio cōplexi sunt: eas quas exinde sperarūt emolimentorū rationes facili ter cōsecuti fuerunt. Exemplū ubi adiectiuū positiuū ponitur cū substantiuo in oib⁹ casibus sine intermediatione. ut Marcus Aurelius uir officiosus & prudens: cuius uirtus tantę est intelligētię: tantę integritatis: tantę constātie: tantęq; modestię: ut ei tanq; fido socio & hoi sapienti plurimū debeā. Illū igit ad te proficiscentē ut hominem rectū & ingeniosū artificē: ita tibi cōmendo ut meū affinē & gratū hominē. Nā & ego ipso clāro genere nato: & insignib⁹ morib⁹ expolito: atq; aliis magnis uirtutib⁹ p̄redito ī omnib⁹ meis negociis familiariter fretus sum. Exemplum de adiectiuo superlatiuo. ut Lucius Crassus uir peritissimus: cui⁹ ut hominis

integerrimi fides mihi explorata est: a me plurimū diligit. nam & sibi tanq̃ boi amicissimo & pcuratori uigilantissimo ratiōes meas agendas libēter cōmittere soleo: nec unq̃ ipsū optimum amicū derelinquā: quēadmodū ego ipso Lucio Crasso uiro officiosissimo utor familiarissime: ita etiā a te peto: ut causę suę tāq̃ si mea res ageret: te maximope accōmodare uelis: quo gratius mihi nihil efficere poteris. Exemplū ubi adiectiua p̃cipia oīs t̃pis sine intermediatiōe ponūt. ut cū in senatu causā tuā agere cēpissēm: Salustio decernēte: consulib⁹ audientib⁹: p̃fectis legationib⁹: ceteris magistratib⁹ fautorib⁹: senat⁹ est dimissus: obmissis etiā aliis creādis magistratib⁹. Itaq; res in aliū diem delata est: de qua quicquid actum fuerit te certiorē reddam. Decimū quartum p̃ceptum. Quod oratiōes ab adiectiuis sēpius q̃ a substantiuis incipere debeamus: & hoc a positiuis cōparatiuis & suplatiuis: simplicib⁹ & compositis. Itē a relatiuis substantię & accidentis. Itē a participiis in ans uel in rus uel in dus uel in tus desinentibus. Item a pronomiuis primitiuis & deriuatiuis. de quibus omnibus exempla p̃ ordinē sequunt. Exemplum de adiectiuo positiuo. Magnum ego a te beneficiū me recepissem. p̃fiteor: pro quo uniuersam meam tibi operam defero. Item Immortalia enī in me benemerita liberalissime profecta sunt: quę nulla unq̃ mea delebit obliuio. Exemplū de comparatiuo. Maius mihi officium p̃stare nō potuisses: q̃ illud quo tu me hodierna die amicissime p̃stasti. Exemplū de suplatiuo Maximum profecto illud tuum erga me p̃meritum: quo ego a te cumulatissime exornatus sum: reputo mihi summū sūmope re gratissimū. Exemplum de adiectiuis compositis. ut permulta: permagna: perclara: p̃maiora: p̃clariora: q̃ maxima: q̃z o cum / dissima: q̃z amplissima. Exemplū de relatiuo substantię. Qui tibi ex me fructus debentur: cum idonea mihi facultas offeret: eos profecto q̃z superiores suscipies. Exemplū de relatiuo accidētis. Qualia enī ab aliis officia recepimus: talia plerūq; reddere sole /

mus. Exemplū de participio in ans. ut inuigilantes uirtutibus
hoīes & bonarū artiū studiis iugiter insudantes: maxima semp
fui beniuolentia profecutus. Exemplū de participio in rus. ut
daturum operam uirtutibus Albertum nostrum qđ scribis: mi
rum in modū gaudeo. Exemplū de participio in dus. ut exco/
lendus ab omni hominū genere penitus ē christus: qui omniū
hominū est conditor & bonorum elargitor. Exemplū de parti/
cipio in tus. ut consecutum se opera mea cōmoditates q̄s pluri/
mas Ciceronē tibi rettulisse uebementer letor. Exemplum de
pronomine primitiuo. Ego semper tibi amicissimus esse uolui:
quia tu me semp plurimum peramasti. Item. Me quidē in ami/
citia si aliquando experiri uolueris: amicum profecto tibi com/
peries optimū atq; paratissimū. Exemplū de pronomine deri/
uatiuo. Mea quidem diligentia tibi semper futura est paratissi/
ma: quia tuā in me beniuolentiā cognoui mihi semp q̄s prom/
ptissimā. Decimūquintū p̄ceptū. Quanq; ab adiectiuo ap/
posito uel supposito principiū sumere oratiōis cōmodissimū sit
quia tñ aliquando accidit ut dictiones aliq̄ multipharie nō mi/
nus in oratiōis principio optime iacere & pulchre resonare ui/
dent: nō incōmodū uisum est ab eis principiū orationis consti/
tui posse: quę profecto dictiones ex omni genere atq; manerie
octo partiū grāmaticę orationis cōmodissime sumi potuerunt:
ubi adiectiuationes nō tibi cōmode succedent: quod per plu/
ra uidere exempla pulchrum iudicabis. Exemplū de nomine
proprio in principio orationis posito. Brutus quē i his tibi lit/
teris cōmendo: cum mihi sit omniū amicissimus: tū etiam ma/
ximis est uirtutibus exornatus. Exemplū de nomine appella/
tiuo. Homines enī illos quos duplices esse cognoui: ut unum
uerbis dicant: alterū autem resentiant: nisi ipsi aliqua probabili
fortasse ratione ad hanc fictionē compellantur: apud me semp
parū ualere debere constitui. Exemplū de uerbo actiuo. Ama/
bo te semp atq; sūnope diligā: qm̄ tu omnia pro me liberaliter

17
effecisti. Exemplū de passiuo. Videor enī te uidere cum tuas le
go litteras: sed doleo cū appellor īmerito a te negligens: cū scri
bendi facultatē non habuerim. Exemplū de uerbo interest, ut
interest plurimū uirorū prudentiū internoscere quę ad corū rē/
publicā recte gubernandā pertinere uideantur. Exemplum de
uerbo placet & similibus. Placuit semper ac libuit maximope/
re principibus sapiētibus accuratissime pscrutari: quid superio/
ribus aliis p̄cipibus acciderit: ut suppeditet eis quid eueniet
aut eos agere oporteat. Exemplū de gerundio. Agendū est assi
duo ut officiosum aliquid consequamur. [Exemplū de supino.
Relatu multorū nobis significatum est maximū officiosū te ui/
rum esse factū: quo plurimū certe gaudemus. De participio su
pra in proximo dictū est p̄cepto. Exemplū de prepositione.
Ad x. cal. Maii ad urbē cū uenissem ut de multis ac uariis reb⁹
te cōmentarer: te reperire nō potui, quas igitur res te coram
agere uolebā: per litteras absens breuiter significabo. Item ex/
tra iocū sunt ea profecto quę tibi scribo: quę certe sunt a te dili
gentissime consideranda. Item. Post deum nostrū omnipoten/
tem & parentes qui me genuerūt neminē habeo: quē magis te
diligā: magis excolem: magis obseruem: neq; maiori q̄ te beni
uolentia cōplectar. Item usq; quo spiritū perducere potero non
cessabo me tibi gratissimū demonstrare. Item. Ab omnibus ho
minibus hi merito deridentur: qui clarissimas bonarū artiū di/
sciplinas uilipendunt. Item. Coram te cū affuero ea tibi decla
rabo: quę & gratissima fore & cōmodissima tibi uidebūt. Itē de
omnibus rebus quę ad te pertinent: quasq; mihi curandas p̄/
cepisti quid egerim ex his litteris cognosces: quas tibi Galpari
nus meo noīe cōsignauit. Exemplū de aduerbio. Heri litteras
ad te scripsi: hodie uero atq; nūc de te cogito: cras etiā meis te
litteris uisitabo: diligenterq; res tuas p̄tractabo: ut aliquādo in
telligas me semp̄ & iā olim de tuis ornamentis & cōmodis ma
ximopere cogitare. Item. Verū enim uero nisi tandē meliorem

uiuēdi constitutionē defumpleris: conspicio te maxima subitu
rū incōmoda. Itē. Forsitan pua hęc incōmoda quib⁹ ipresentiaꝝ
afficeris: in maximū tibi emolimentū in posterū redundabunt.
Itē. Vix fere me cōtineo quin ad te aduolem: & ea tibi signifi/
cem: quę si feceris tibi plurimū conducēt. Exemplū de interie/
ctiōe. Heu mihi cur ego tuis oībus incōmodis nō affuerim. nā
maximis te pfecto curis atq; molestiis fortasse liberaassem. Item
Hem bone ibesu ita exoro ut nobis ppetuo sis adiumento. Itē
Papę Ita ne se res habet ut narraſti Marce Tulli. Itē Atat quas
huic noſtrę reipu. futuras iminētes calamitates narrat Sempro
nius. Itē. Vba ita ne ab his decipiēdus ego ſemp ſum: quorum
rationibus plurimum me accōmodare ſoleo. Exemplū de con/
iunctione. Et tecū libenter adeſſem: & me tibi libentiſſime ac/
cōmodarē: ſi magne meę atq; aſſiduę cogitatiōes ac occupatio/
nes hoc mihi pmitterent. Itē. Si in hoc meo negotio adiuimen/
tum mihi tuū preſtiteris: pſiciā pfecto q̄ te beneficiū mihi pre/
ſtiſſe letaberis. Item. Igit̄ cum tu plurimū mihi ſemper obſuiſti
noli expectare ut pro his tuis ī me iniuriis debeam magnis te
meis beneficiis exornare. Item. Nunq̄ ullū fuit tempus in quo
nō maximam atq; firmiſſimam tuorū in me benemeritorū me/
moriā continue complexus fuerim: pro quibus equidem iā
tibi cumulate ſatiſſeciſſem: ſi idoneam tibi ſatiſſaciendi faculta/
tem mihi cōparare potuiſſem. Item. An tibi ego unq; nulla ī re
cōtradictur⁹ ſim: qui te mihi ſemp omnib⁹ in rebus q̄ſacillimū
prebuiſti. Item. Saltem uerbis te mihi cōmodare uelis te obſe/
cro: ſi re ipſa adiumento mihi eſſe nō poſſis aut nō uelis. Et q̄
plurima ad hūc modum de omnibus partibus orationis pote/
ris excogitare exempla. Decimūſextū preceptū. Quod diſtri/
butiuis & partitiuis nominib⁹ cōmodiſſime uti poſſum⁹: cū aut
alicuius negotiū partitionē quandā facere uolumus: aut certam
aliquā animi determinationē declarare nitimur. De qua ratiōe
hoc exemplū conſpicere potes. Qđ Catho & L. Clodius a me

plurimū diligunt: neq; enī īmerito eos maximi facio. Nam tū
 alter mihi doctrinam ministrauerit: alter uero magnas mihi re-
 rum facultates prestiterit: non possum abduci quin cū alterius
 uirtute aductus sim: alterius autē copiis adiutus existam: alte-
 ri maxime debeam: alterū etiam admodū diligam: quorū utro
 magis gaudeā aut magis uti uelim non facile diiudico. Pręte-
 rea sepe numero euenire uidemus: ut in cōparatione rerū mul-
 tarū: aut aliud alio laudabilius uel turpius demonstrare: aut cō-
 modius aut deterius persuadere: aut iustius uel iniquius signi-
 ficare uolumus: tunc cōparatiua uidentur omnino necessaria.
 De quo hoc tibi exemplū trado. Si ex omnibus hominibus q
 maximā tibi beniuolentię coniunctionē profitentur. unū tibi
 potissimū adoptasti: qui dignitatē tuā maximopere tueret: ne-
 minē profecto cōmodiorem diligere potuisses: q; Pomponiū:
 cuius studiū pro auctoritate tua collustranda tam maximū exti-
 tisse constat: ut neq; maiorē operam: neq; studiosiorem curam:
 nec ardentiorē beniuolentiā: nec promptiorē quidē diligen-
 tiam quisquā prestare tibi potuisset. Insuper id quidem concin-
 nū est si in omni pene modo dicēdi frequentemur superlatiua
 nomīalia uel participialia aut aduerbialia. quod multis ex cau-
 sis a nobis fieri idoneū esse uidetur. Nā cū in primis ipsa super-
 latiua propter magnā rerū resonantiam magis splendidam red-
 dant orationē: tū etiā efficiunt: ut dicentis sententia longe ue-
 rior & efficacior esse uideatur. Pręterea ipsa superlatiua dicen-
 di stilū reddūt magis amplū: magis longū: magis opimū. Quod
 cum ita sit: apte satis superlatiua quę usui tuo se accōmodabunt
 arbitrato tuo ptractare potes. De quibus hoc exemplū tibi pa-
 refacio. Qđ Antonio tā familiarissime semper fretus sum: tam
 sumopere eū diligā: ut ego summa cū ipso sim familiaritate cō-
 iunctus: nō ē profecto mi Lentulę: q; ulla moueri debeas admi-
 ratione. nā cū is & summo mihi semper amore prestiterit: & ui-
 gilantissimā p rebus meis diligētīā declarauerit: & amplissimā

mibi libertatis beneficentiã patefecerit ut nullũ summũ homi-
nis amantissimi liberalissimiq; officiũ prætermiserit: neq; ullum
maximũ pro salute meã periculũ subterfugere uoluerit: iniquũ
esse duxi nisi ego etiam uirũ me sibi q̃gratissimũ: & omnibus
suis cõmodis & ornamentis q̃promptissimũ demonstrarem.

Decimũseptimũ præceptũ est: Qd̃ oratio frequenter obliqua
sit: id est a posteriorib⁹ in recta constructiõẽ incipiat: siue id qd̃
uerbo supponit: uerbũ ipsum antecedit siue postponat. Exem-
plũ primi. ut Neminẽ posse ad eloquentiã accedere Crassus in-
quit nisi qui multaz rerũ prius scientia instructus sit. Exemplũ
secundi. Hanc unã esse ad bene beateq; uiuendũ compendioz
uiam inquit. Socrates: ut tales simus quales iudicari apud alios
uolumus. Decimũoctauum præceptum. Quoniã genitiuus
in oratione rhetorica sepe numero occurrit necessario tractan-
dus: ei⁹ igit̃ p̃tractãdi ratio erit diligenter cõsideranda. Geniti-
uius ergo præpostere collocef: ut illis dictionib⁹ quib⁹ subordi-
nat⁹ est præponat concinnã p̃fecto sonoritatẽ ip̃ortat: & magno
orationi clarius intelligẽdi adiuuẽto esse uidef. De quo hoc ti-
bi exemplũ describo. Cũ Ciceronis scripta quorũ innumerabiles
cõstant cõmoditatis opportunitates: eos sp̃ plurimum oblecta-
rũt: quorũ anim⁹ officioz reb⁹ semp̃ fuit exposit⁹. non igit̃ mirũ
est: si ei⁹ Marci. T. uolumina a me ipso accuratissimo quidẽ stu-
dio fuerit p̃tractata. Itẽ. Christi p̃cepta q̃ diligẽter obseruãt: eter-
nã gloriã optime cõsequunt̃. Itẽ Oratoris primi p̃cepta a multq;
maximope celebrant̃. Ita datiu⁹ casus in cõpositiõẽ orandẽ ora-
tiõis præpostere posit⁹ bonã reddit sonoritatẽ. ut christo qui se
tradũt: optimã uiuendi rationẽ eligunt. Itẽ. Maiori quidẽ curẽ
dignitas tua mihi esse nõ potuisset: cũ aliud nihil dies noctesq;
q̃ de rationib⁹ tuis excogitem. Decimũnonũ præceptũ. Qd̃
casus tpales q̃ a plerisq; i ablatiuo casu collocari solebãt: ab ora-
torib⁹ in accusatiuo consueuerũt tractari: ut & melior fieret re-
sonantia: & efficacior cõstaret oratio. Et q̃ hoc sit celeberrimũ

sequens uidere potes exemplū. Ego eni multos annos excogi/
 tauī qua ratiōe hoc fieri posset: q̄ oēs christianorū p̄icipes atq̄
 potestates iūrius: odiis ac simultatib⁹ obmissis: tāta essent amo/
 ris charitate cōiuncti: ut ex oībus ipsis tam ualidissimus fieret
 exercitus: q̄ ipsi maxima potētia fieri: infidas gentes atq̄ bar/
 baras oppugnare possent. Quē huiuscemodi cogitatio mea: qa/
 tā honesta & optabilis esse cōstat: nō cessabo dies noctesq̄ me/
 cum aīo puoluere: si quid fortasse conducibile ex hac re posset
 elici. Qd̄ si aliqñ factum: aut constitutū esse uiderem: tunc uite
 cōmutatio (ut mihi uideor) molesta mihi accidere non posset.
 Poterit similiter accusatiuus nō temporalis: in cōpositiōe ora/
 tionis p̄postere poni. Vt. Christū qui uere diligunt: eorū ani/
 mas eterne beatitudini consecrant. Itē. Studiosos equidem ho/
 mines nitor imitari: ut uirum me doctum reddere possim.

Vigesimum p̄ceptū. Ablatiuus in concomitantia positus:
 tū orationes plurimum dilucidare uidetur. Tum etiam narra/
 tionum breuitati potissimū est accōmodatus: qui ablatiuus hu/
 iusmodi: sepe numero deducitur: aut a nominib⁹ propriis homi/
 nū locorū & prouinciarū: aut ab appellatiuis nominibus & uer/
 balibus & participiis: aut ab adiectiuis distributiuis: & ceteris
 etiā positiuis compatiuis & suplatiuis: atq̄ pronominiuis pri/
 mitiuis & deriuatiuis cōiunctis cū nominibus appellatiuis co/
 gnominibus & uerbalibus atq̄ participiis. De quibus hęc pau/
 ca exempla conspice. ut superioribus iā priscis temporibus flo/
 rente Roma Numa Pompilio rege: respublica tūc recte guber/
 nabatur. Verum fluentibus annis. Lucio Silla & Lucio Mure/
 na consulibus: intercumbante Caio Mario nouo consule desi/
 gnato: ciuilis discordia crudeliter insanire cepit: qua ī longū ni/
 mis deducta cōmunis salus ciuitatis acerbissimum est passa de/
 trimentū. deinde paucis post annis potentioribus rerum poti/
 tis: dominante luxuria: nimia exorta iam ambitione: imperan/
 di cupiditas cōualescere cepit: sed auctore Cicerone: sapiētia in

conueniēdis magistratibus: & consiliis administrandis suffra-
gante: respublica a direptiōibus liberata est: expulso p̄sertim
L. Cathelina: & sociis oppressis. Itē. Imperante Octauiano au-
gusto: auctore deo patre: duce ihesu Christo: adiuuante spiritu
sancto: intercedente uirgine Maria: fauentibus c̄lorū constel-
lationibus: omnibus etiā diuinis fatis consentientib⁹: salutife-
ra claritatis lux diuinit⁹ nobis exorta est: qua duce aīas nostras
rationibus mūdane uītē recte constitutis: eterne felicitati con-
secrare ualeamus. Itē. Christo omniū bonorū amplissimo largi-
tore qui gratiarū adiumenta petunt: ut recte id egerūt aliquan-
do consequi poterunt. Itē. Studiosis equidē uiris sedulo studio
libenter usus sum: ut illustratus eorū uirtutib⁹ exaggerari ualeā
Vigēsimū primum p̄ceptū quod est generale circa nomē &
omnes orationū partes: uidelicet: Si substantiua nobis tractan-
da contigerint siue propria siue appellatiua tam hominū q̄ mu-
lierum omniū animalū atq; locorū: rerumq; ceterarum tam c̄-
lestiū q̄ terrestriū: diligenter inspicere & accurate considerare
debemus: quē sit illorū natura substātiuorū: quē uis: quē digni-
tas: quē p̄stantia: quē nobis cū recte perspecta & prudēter co-
gnita fuerint: ea nos faciliter admonebunt: ut substantiuis illis
idoneas cōuenientes proprias cōmodas & condignas nominū
uel participiorū adiectiuationes positiuas compatiuas siue su-
perlatiuas adiūgere debeamus: quē recte & concinne & rei cō-
tracte esse uideant. & etiā substantiuis in genitiuo positis: quē
aliis etiā substātiuis ī regimie subordinant: addam⁹ alia substan-
tiua quē sibi cōmode & congrue addere ualeamus. Addo etiā
q̄ alię ceterę dictiones aliarū partiū orationis eadem ratione ut
nomina uel participia debent esse rei de qua agitur cōueniētes
Quē omnia ut clarius p̄cipi possint in sequenti patent exem-
plo. Qm̄ in. M. T. Cicerone sūmo & celeberrimo quidē orato-
re: tanta erat dicendi uis: eloquentię facultas: agendi ratio: tan-
tęq; ei⁹ constabāt oratiōis diuitię. ut sibi esset insitū a natura: q̄

in ipso esset acutum ingenium: graues sententiae: intenta memoria atque gestus oratorius: omnia poterat animo percipere: memoria custodire: reipublice administrare: & alia cetera gubernare. Erat etiam eius Cicero: sapienter suum in rebus agendis consilium explicare: mente peruenire: oratione persuadere: auctoritate probare: qui etiam amicorum saluti consulebat: multorum insolentiae resistebat: hominibus uirtute praeditis familiariter utebatur: bonos mirifice diligebat: uitios deditos odiose fugiebat: omnia etiam ipsius Cicero in reipublica prouisa prudenter: responsa acute: librata accurate: incepta libenter: perfecta diligenter: gubernata moderate: acta constanter: administrata sapienter esse constabant: Omnia praeterea benedicendi praecipua: ab ipso callidissime animaduersa: uerbis designata: generibus illustrata: & partibus distributa fuerunt: omnes denique praestantes philosophiae rationes: ad bene beateque uiuendum optime pertinentes: ab eodem Cicero fuerunt prudentissime excogitatae: commodissime descriptae: & diuinitus illustratae. Ergo ipse Cicero diuina prudentia instructus: excellenti ingenio praeditus: perspicacissima animi fortitudine munitus: incredibili temperantia decoratus: maxima integritate conditus: singulari modestia illustratus: integra fide insignitus: grauissima humanitate nobilitatus: clarissimis moribus expolitus: omni recta uiuendi institutione cumulatus: & ceteris praestantibus uirtutibus exaggeratus: & huiusmodi summis excellentibus diuinisque uirtutibus eius: per omnes totius orbis terrarum regiones atque partes: clarissimam nominis gloriam & amplissimam uirtutum extermiationem: sibi celeberrime comparauit.

Vigesimum secundum praecipuum est circa pronomina: Quoniam pronomina & proprietatem quandam nominum subintelligunt: & promptitudinem magnam important: & demonstrationem rerum & animorum. Et huiusmodi adiectiua esse constat: quae per se in multis ac uariis dicendi generibus locum habent. Ex quibus equidem pronominibus quantum multas in dicendo commodas rationes elicere possemus: tamen aliquas uideo praeter ceteras diligentius esse

notandas. Vna enī hęc ratio consideranda est: q̄ istis genitiuis
quęq; pronominū mei: tui: sui: nostri & uestri minime uti debea
mus: nisi cū expressum substantiuū habere nō uideant: q̄ profe
cto huiusmodi genitiui absq; substantiuo expresso posito tunc
regunt̄ ab huiusmodi adiectiuis: qui aut copiosam quandam
abundantiā important: aut promptū amorē uel odiū significāt
aut efficacem aliquā cupiditatem demonstrant: ut in hoc patet
exemplo. Cū Manfredus Sonciensis fidei amore plen⁹: mei stu
diosissimus & tui amantissimus: cuius dignitatis ego sum mag
uidus q̄; sui affines: p̄ meas tibi litteras cupiat se plurimū com
mendari. ego autē amore sui maiora facerem: hoc a te peto: ut
iplū Manfredū tua benignitatis gratia recipias exornandū: hoc
tibi psuadens neminē te tui amantiorem esse habiturum. Alte
ra est considerāda monitio: Qđ hęc quinęq; deriuatiua p̄ nomi
na meus: tuus: suus: noster & uester: quanq; p̄ se constēt esse ad
iectiua: alia tñ eis adiectiua sibi idonea addēda sūt: quę illorum
adiectiuorū substātiua ita adiuuēt: ut eorū substantiuorū prestan
tiam aut dignitatē aut amplitudinē aut naturā aut cōuenientiā
magis demonstrēt ac longe clariorē & magis p̄mptā orationis
fīniam explicēt. De quo hoc te expediet exemplū. Optima enī
mea erga te tuosq; oēs beniuolentię cōiunctio: & clarissimę tuę
tuorūq; uirtutes ac etiā amplissima tua in me meosq; benemeri
ta efficiūt: ut officiosa nostra beneficiorū receptorum memoria
ī mortalibus nostris ī nos officiis mutuo correspondere teneat̄
Ex quib⁹ quidē duabus considerationib⁹ habes: q̄ pronomina
primitiua atq; deriuatiua ad multiplicādas orationes plurimū
ualent: & cōmode rhetoricā exaugēt elocutionē. De quo etiā
sequens tolle exemplū. Eximia quidē illa tuę liberalitatis am
plitudo: ex qua me plurimū exaggerasti: iure ipso a me depostu
lare uidet̄: ut nō solum res omnes meas: sed etiam me ipsum to
tum pro omnibus tuis cōmodis & ornamentis exponere te/
near. Pręterea ex relatiuis substantię & accidentis: nostras aut

21

multiplicare aut continuare: aut uariare commodissime orationes possumus: que licet orationes sine relatiuo pferri simpliciter possent: adiuncto tamen sibi relatiuo longe sunt copiosiores longeque apertiores. Possemus enim sine relatiuis nude ac simpliciter orationem in hunc explicare modum. Ego propter magnum Ciceronis in me amorem: & propter insignes eius uirtutes: atque propter multa & magna sua benemerita eum plurimum diligo. Sed ex relatiuis substantie interpositis sic multiplicari potest. Ego enim cum propter magnum Ciceronis in me amorem: quem semper optimum fuisse cognoui: tum propter eius uirtutes quas celeberrimas equidem & insignes esse conspicio: tum etiam sua erga me benemerita: que ab ipso multa quidem & magna recepi: eum profecto mirifice diligo. Item sine relatiuis accidentis nude ac simpliciter sic dici posset. Cum Marcus Cato pro salute sue patrie multa quidem egerit: non igitur immerito ipsum bonum semper ciuem fuisse dicimus. Que oratio ex relatiuis accidentis sic multiplicatur: Cum talem Marcus Cato ratione reipublice se ciuem semper prestitit: quale benemerite reipublice possidere desiderant: tantaque benemerita in patriam suam contulerit: quanta rectus ciuis iure ipso conferre debet: totque pro communi salute pericula propeffus fuit: quot alius quiuis solitus esset sustinere: non igitur immerito omnes Catonem ipsum bonum uirum & optimum iudicare possunt. Relatiua etiam accidentis: ut sunt tales orationes ex huiusmodi relatiuis confectas: necessario sequuntur illa coniunctio infinitans: ut uel que: aut sua correspondentia quibus: quantus: quot & similia: que coniunctiones uel relatiua sint alteri sequentis orationis principium: & sint causa: que aut una alia oratio: aut plures etiam orationes subsequantur. ut in his patet exemplis. Numa Pompilius Romanorum rex officiosissimus: talem se reipublice gubernatorem prestitit: tantum Romanam patriam adiunxit: totque Romanorum ciuibus beneficia contulit: que uniuersa Romanorum

patria imortales sibi gratias referre tenetur. Item Gn. enī Pom
peiūs tales a. M. Cicerone patrociniū fructus recepit: tantas est
ex ipso laudes cōsecutus: totq; imortaliū eius beneficiis exag
gregatus esse uidetur: ut nisi ipse Pompeius beneficiorum im/
memor haberi uelit: perpetua debeat ipsū Cice. beniuolētia cō
plecti: & pari sibi meritorū uicissitudinē respōdere. Simili etiā
modo de relatiuis substantiē exempla sumere posses: quę ppter
breuitatē nolo enarrare: & potuissē tot tibi dedisse pcepta:
quot cōspicis consideratiōes. Vigēsīmūtertū ergo pceptū
similiter circa pnomina sume: uidelicet Qd hoc relatiuum qui
quę: quod: nō construatur imediate cū suo antecedente: sed in/
ter relatiuū & suum antecedēs uerbū interponatur aliquod. ut
hoīes diligo qui paci & studio uacant. alias: qui paci & ocio stu
dent. Cicero eloquentissimus fuit: qui ceteris ī dicēdo prestetit
Platonē omnes in primis laudant: qui rerum diuinarū cogni/
tionē ante alios aperuit. Nōnunq; etiā ornatus causa relati
uū suo antecedenti pponitur. ut Quos in urbe tumultū exci/
tasti: multarū seditionū principiū & causa extiterūt. Similiter
interdum a relatiuo incipimus orationem nullo antecedente
expresso. ut quę tua humanitas est: maiorem beneficiorū ratio
nem q̄ iniuriarū habebis. Quę tua modestia est: ferenda equo
animo contumeliā hanc iudicabis. Nec solū in casu recto: sed
in ablatiuo etiā hac dicendi ratione nōnunq; uiri eloquentissi
mi usi sunt. ut Qua animi prudentia semp extitisti nunq; dubi
tatur: omnia te prudenter consultoq; facturū. Hoc autē relatiuū
is ea id imediate post suum antecedens collocetur. ut. P. Afri/
canus: is qui Chartaginē magna sperantem: leges Romanorum
coegit accipere: omnes sūmos bellorū duces laude glorię an/
recessit. Vigēsīmūquartū pceptū Circa uerba erit necessariū
Animaduerti enī q̄ plurimum in cōpositione dilucidandi sti/
li hoc pceptū esse diligenter obseruandū: ut fini orationis no
strę uerbū aliquod personale uel impersonale: siue finitum siue

infinitū: aut actionem aut passionem significans sit collocandū
 Nam quēadmodum uias faciens: cum multum ambulauerit di
 uersoriū uideat ubi itineris finem & quasi laboris sui terminū
 esse intelligit plurimū recreatur: ita etiam ex uerbis in fine ora
 tionis terminatis: cū sentētia illius totius orationis ante tactę
 apertę explicet: sit ut legentis animus meliori quidē intelligē
 tia acquiescat. Et si illud uerbū longum fuerit aut plurimū relo
 nans: cōcinnioerem profecto si in fine orationis terminat: q̄ si
 in media aut alia orationis ipsius parte collocat: sonoritatē prę
 stabit. de quibus exempla per ordinē uidere pulchrū iudicabis
 quibus scilicet modis: quibusq; rationib; ipsa uerba siue singu
 la: siue plura in fine orationis collocent. Exemplū ubi unū uer
 bum finitū actionem significans unicę orationi inseruiēs in fi
 ne orationis terminat. ut ego enim homines claris uirtutibus
 pręditos tantopere diligo: ut nulla res tam maxima esse posset:
 quā non ego pro illis libenter perficerem. Exemplum ubi uer
 bum finitū in fine positum: duabus inseruit dictionib; ut cau
 sam profecto meā iam faciliter ipetrassem: si amor: si gratitudo
 in quibusdā hominib; extitisset. Exemplū ubi duabus oratio
 nibus uerbū inseruit: ut ego quidē id semper egi: ut & me tibi
 amicissimū extitisse: & tuis omnibus me nunq; defuisse intelli
 gentes. Eodē quoq; modo uerbū i fine positū tribus: quattuor
 uel pluribus siue dictionibus: siue orationib; posset accōmoda
 ri. De pluribus dictionibus exemplū tolle. Nos cū prudentię
 cū iusticię: cum temperantię inuigilauerimus: uitā equidē offi
 ciosam faciliter perducemus. De pluribus orationib; hoc sit ti
 bi exemplū. Miror enim plurimū cur mihi aduerseris: cum ego
 semper tibi plurimū inseruire: affinibus sedulo fauere: atq; ami
 cis tuis uehemētissime opitulari studuerim. Exemplū ubi duo
 uerba finita: quorū q̄libet uicę orationi inseruiat in fine ora
 tionis contigua terminatur. Ego enī rationes omnes: ex quib;
 pro maximis tuis in me officis merito tibi gratificari possim:

exquiro. Exemplū ubi tria uerba finita: quorū singulū singule
oratiōi inseruiat in fine oratiōis terminat. ut Quoniā ea quidē
ratione ad studiū scientiarū accessimus: ut bonarū artium uirtu
tē consequamur: danda est igitur opera diligens: ne ex ipsis stu
diis nisi postq; uirtutē illā quā assequi desideram⁹: adepti fueri
mus: recedamus. Exemplū ubi uerba finita tria numero unice
orationi inseruiētia in fine oratiōis collocant: que sententiam
cōfirmatoriē efficiant. ut ego quidē tanto te diligo: colo: ma
gnifico: q; totā causā tuā libentissime suscepi: curauī: p̄feci. Pōt
etiā ante uerbū finitū unū uel plura uerba infinita collocari: ut
supra ex aliquib⁹ habes exemplis. Et tria nunc tibi subnectere
curabo: ut omēs enī hoīes qui recte uiuere uolūt: deū in primis
colere debent: & diuina p̄cepta seruare tenent. Item, Singula
ria enī tua in me officia merito efficiūt: ut habeam memoriā
tuē dignitatis: quā diligenter obseruari studeo. Itē Marcū enī
Ciceronē ex magna eius facultate tantū facere posse: q; meā cau
sam eius unī⁹ opera & diligentia me assequi posse cōfido. Si
mili etiā p̄ oīa ratione uerba passiōē significātia in fine oratio
nis cōmode sūt collocanda. De quib⁹ pauca p̄pter conformita
tem actiuoz tibi exempla trado. ut illi p̄fecto uiri ab oībus fa
cillime diligunt: quorū uirtutes clarissime conspiciunt. Itē Lit
terę a te mihi sēpenumero mittunt: ex quib⁹ oēs tuę uite ratio
nes optime declarant. Itē a nobis sēpissime noua intelliguntur:
que cū de bono statu significant: maxima p̄fecto cū iocūditate
audiunt. Verba itē neutralia: deponentia: cōmunia: impersona
lia tam actiuę q; passiuę uocis: & plura alia uerba in fine oratio
nis posita: elegantia reddere solent. Exemplū de neutrali uer
bo. Est enī uirorū bonorū atq; prudentiū: ut omnib⁹ faueant &
inseruiant nemini noceant: & officiosis reb⁹ inuigilent. Exem
plū de deponenti. ut iā & si ob sūmas occupatiōes meas: uel fre
quenti familiaritate nostra: uel litteraz uisitatiōe minime ut or
tuorū tñ beneficiorū recordor: quorū nullis quidē temporibus

*ut inferioris
debet.*

obliuiscor. Exemplū de cōmuni. ut prestantissimas bonarū ar/
 tiū disciplinas assidua studendi exercitatione cōplectaris: ma/
 ximopere te hortor: quoniā hęc sunt ex quibus hoies plurimū
 uenerant. Exemplum de uerbo impersonali actiue uocis. Ea me
 opinione atq; uiuēdi ratione spero fore: ut nunq; me pēniteat.
 Exemplū de uerbo impersonali passiuę uocis. Mibi quidem cum
 nihil p̄scribas a nobis alienum esse factum in omnib; estimatur
 & tuū remissum scribendi officiū plurimū coarguitur: & uehe/
 menter etiā accusatur. Item. Ab amicis equidē tuis itur quotti/
 die: uenit: uigilatur: atq; contenditur: ut quo desideras perue/
 nias. Exemplū ubi uerba benefit: malefit: satisfit in fine ornan
 de orationis cōmode terminant. ut tu uide q̄magni inter nos
 interlit atq; referat: ubi enim affinibus tuis atq; amicis pro suis
 in te officiis malefit: a nobis beniuolis nostris plurimū benefit
 atq; semp cumulatissime satisfit. Vigestimūquintū p̄ceptum
 est: q̄ sicut uerba finita in fine orationis posita: egregiā quandā
 habere resonantiā & gratā afferre solere intelligentię termina/
 tionē constat: sic infinita etiā uerba cū sint in fine p̄sertim ora
 tionis cōmode collocata: legentiū aures admodū oblectant: &
 apertā p̄fecto sententiarū & animorū explicationē representāt
 Animaduertas igit̄ qua ratiōe: quoue ordine ipsa infinita p̄so/
 nalia aut ipsonalia: siue singula siue bina siue trina uel cōtigua:
 uel intermedia in fine orationis collocent. De quib; hęc pauca
 que sequit̄ exēpla dabo. Et primū sit exemplū de uerbo infini/
 to i fine posito: unice oratiōi inseruētī. ut si uiri boni uolum;
 esse: non debemus aliqd cōmittere: qđ aliis hominibus nostra
 culpa possit obesse. Exemplū ubi duab; inseruit orationib;: ut
 cū hęc p̄sēns uita hūana admodū breuissima cōstet: & alia quā
 anima sequit̄ sit futura sempiterna: si animę nostrę consultū iri
 desideramus. utili; est nobis a deo q̄ hominib; adamari. Exem
 plum ubi duo uerba infinita in fine posita duab; orationib; in
 seruiunt: ut cum tu semper diligentissimus extiteris: nō solum

salutē meā: sed etiā omniū meorū incolumitatem uelle querere
mibi ego etiā uideor: ullū nō modo officiū: sed ullā etiā i tuos
diligentiā sine maxima culpa posse præterire. Exemplū ubi tria
uerba infinita in fine orationis contigue posita unice orationi
inseruiūt: ut cū nihil hominibus optatū euenire debeat q̄ diui
nam sibi gratiā uelle posse compare: certe ut eā homies sibi adi
piscerent oīa uellent studere agere debere. Exemplū ubi plu
ra uerba infinita ab uno uerbo finito dependēt: ut i superiorib⁹
te litteris admonui: quid te agere oporteret: quid constitueret:
quid curare: quidue in oī ratione deliberare. Exemplū ubi uer
bum infinitū fore ab antiquo uerbo suo suis qd̄ nunc nō est in
usu: qd̄ semp consequēs signat s̄q̄ futurū esse: ut & nullo modo
temp⁹ præsens significare solet: in fine orationis cōmode collo
cat: ut Marcus enī Cicero q̄ maximis a te officiis se exornatum
esse p̄fitei: amplissimas tibi gratias agit: desideratq; aliqñ fore:
ut cumulatissime tibi satisfaciāt. id enī agat libētissime: qm̄ ipsū
gratissimū esse cognoui: hoc igit exploratū habeas uelim. Cice
ronē semp tuū esse fore. Participia præterea: gerūdia & supina
in fine itē orationis aptissime poni possunt: Sed de his exem
pla uidere poteris infra i præcepto: ubi dicemus de participio.

Vigesimū sextū præceptū. Qd̄ ante uerbū uel participiū in fi
ne oratiōis collocatū plepe aliqua dictio longa ponat: que pro
lixa dictio p̄ter egregiā illā sonoritatē quā affert uerbū uel par
ticipiū positū in fine: efficit etiā oratiōis stilū magis extensum
magisq; opimū. Que dictiones ex oibus p̄tibus grāmaticę ora
tionis deduci possūt: de qua ratiōe pauca tibi exempla p̄ponā:
reliqua tu facillime cōsiderabis. Exemplū ubi nomē adiectiuū
suplatiuū ante uerbū in fine orationis terminatū contigue loca
tur: ut si bonarū artiū disciplinis operā accuratissimā adhibue
ris: fructus ex ipsis q̄ amplissimos consequeris. Exemplum ubi
aduerbium superlatiuū iuxta uerbū in fine orationis ponit. ut
nullū enī agendi aut cogitandi locū prætermittēs res tuas dili

gentissime curauit. Exemplū ubi participiū ante uerbū cōtigue
 locat: ut Quintū enī Fabiū ita pro dignitate tua uidi laborantē
 ut eū uirū equidē diligentē existimē. Exemplū de gerūdīo an/
 te uerbū collocato: ut Cū bonarū artū disciplinas necessarias eē
 ad bene beateq; uiuendū existimē: ea igit ratiōe uirtutib⁹ a no
 bis inuigilandū ē: ut dū ipsis recte fruemur aduersē fortunē mi
 nus succubendū sit. Exemplū de supīno iuxta uerbū posito: ut
 ego enī hac semp opinione duct⁹ fui: ut in uero ingenio ueracq;
 doctrina plurimū dignitatē & emolimētī cōstitutū putē. Vi/
 gesimū septimū preceptū ē circa hoc uerbū Sum es est: quod ita
 uerbū cōmodissimū esse cōstat & necessariū: ut in oībus ei⁹ mo/
 dis: tēpibus: numeris & psonis tantas afferat opportunitates ad
 multas & uarias oratiōes in dicēdo ptractādas: ut omniū pene
 uerborū pater & adminiculū merito iudicari possit. Nā p̄terea
 tpa uerborū passiuorū: deponentiū: cōmuniū & neutrorū dese/
 ctiuorū: tū etiā infinita: participia: gerūdīa & supīna: ip̄o uerbo q̄
 sepissime tantū indigēt: ut aliqñ uim suā cōmode qdē exp̄mere
 nō possent: uisi uerbū ipsū sum es ē: eis ipsis adminiculet: & i oī
 oratiōis pte suū prestaret adiuuamentū. Et omittēdo exēpla in
 quib⁹ dictio est aliqñ p̄tinentiā ip̄ortat: aliqñ officiū significat:
 & aliqñ pp̄rietatē demonstrat. Exemplū ponam⁹ ubi dictio est
 post participiū in fine oratiōis cōmode locari solet: ut Marc⁹ enī
 Brutus in causā nostra ita diligēs est: q̄ oēs p̄fecto rationes que
 nobis p̄desse p̄nt studiosissime p̄tractās est. Itē. Tantā enī operā
 Quint⁹ Hortensī⁹ eloquentiē studiū adhibitur⁹ est: q̄ orator q/
 dem celeberrim⁹ p̄pediē futur⁹ ē. Exemplū ubi dictio est: post
 gerundiū collocat: ut hoc a nobis diligēter obseruandū ē: ut bo
 narū artū studiū officiosissime a nobis p̄tractandū ē: aut studen
 di officiū enitendū ē. Exemplū ubi duo est p̄ supīnū poni: ut
 Qd̄ a te mihi mādatū ē studiosissime qdē p̄fectū ē. Itē Hoc enī
 ē facile dictū: sed nō facile factū ē. Notauit etiā q̄ post infinitiū
 esse apte collocant̄ participia oīū tēporū: que & elegantē hñt cō/
 D.

sonantiã:& gratã intelligētē terminationē relinquūt: ut hæc q̄
sequunt̄ exempla declarāt ut accuratissima illa quidē agēdi cu/
ra quã uidim⁹ Curionē p te esse sustinentē: satis nos admonere
uideſ ut ipsū Cl. in reb⁹ tuis iudicemus esse diligentē. Itē. Quid
mibi de reb⁹ tuis curandū mādaſti uelim tibi pluadeas id me li
benter esse facturū. Et multa ad hūc modū silia exēpla. Vigē/
simū octauū p̄ceptū. Quanq̄ in rhetorica oratiōe struēda hoc
sit p̄ceptū p̄ter cetera diligētē obseruādū: ut ī fine oratiōis
uerbū aliqđ collocet: qđ orationē splendidā: p̄stantē: ac pluri
mū resonantē efficiat: p̄ſepe tñ cōtingit: ut uerba illa quę in ora
tiōe cōcurrūt collocāda: aut breuia sint: aut parum efficacia aut
q̄lū muta: aut parū resonātia: aut fuerit adiectiuū aliqđ & substā/
tiuū cōmode intersecātia: & alię multę dictiones: quę uel lon/
giores uel cōcinniores esse cōstēt: in fine oratiōis longe apti⁹
uideant̄ terminari: non erit incōmodū si alias cōmodiores di/
ctiones in fine oratiōis collocem⁹: quas equidē dictiōes ex oī
bus ptib⁹ grāmaticę orationis uerbis & interiectionib⁹ except̄
ut in sequētib⁹ descriptis exēplis uidere potes: apte quidē desu
mere poteris. Exemplū de noīe pprio in fine ornādę oratiōis
terminato: ut litteras tuas ad me detulit Antoni⁹: q̄s tuo noīe
mibi assignādas: sibi cōsignauerat. M. Tulli⁹. Exemplū de ap/
pellatiuo: ut p̄clarissimas equidē uirtutes adamarūt semp p̄
stantissimi uiri & officiosi hoies. Exemplum de appellatiuis ī
tus & in tio terminatis quę gregiã elocutionis suauitatē effi/
ciūt: ut tanta quidē erat Gasparini Barsizii pgameñ. in legendo
elocutiōis sonoritas: & in cōmutando humanitas: ut neminē
unq̄ offendere potuisset. illa ei⁹ dicēdi ac cōuerſandi cōmuni/
catio: qm̄ ex ei⁹ pnūciatiōe melle dulcior fluebat oratio. Ex/
emplū de noīe primitiuo in fine posito. Tua quidē erga me of/
ficia p̄petuo cōmemoratu digna id efficiūt: ut nō min⁹ te diligā
ac si mibi pprius esses frater. Exemplū de deriuatiuo. Maxi/
mope te semp adamabo: qm̄ amore me semp obseruasti confra/
terno. Exemplū de cōpatiui in fine posito. Nō potuissē in

reb⁹ tuis fieri diligētior: p^o quib⁹ equidē tantā adhibui curā: ut
 nulla a me potuisset adhiberi maior. Exēplū de suplatiuo. Oī/
 bus ī reb⁹ sedulo me tibi cōpies paratissimū: qm̄ in oībus etiam
 meis cognoui te mihi semp obsequētissimū. Itē Pompeius uir
 in oībus rebus subtiliter cōsiderādis fuit prudentissimus. Item
 Munus hoc recepi a te suauissimū. Exēplū ubi oratio in no/
 men aliqd̄ egregiū & insigne terminat: ut Quē ad me scribis sūt
 egregia: & hoc ope p̄p̄ciū laudat. Similiter laudat si oratio dictio/
 nē habeat uniuersalē negatiuā in fine: ut nullus & nemo. uel af/
 firmatiuā: ut oīs & quilibet. Exēplū de negatiua. Quē te ma/
 gis diligā habeo neminē. Exēplū de affirmatiua. Quē uir bo/
 nus facit laudāt oēs. Exēplū de p̄titiuo noīe ī fine posito: ut
 ut horū quē mihi p̄posuisti uellē neutrū: sed tñ si elaborandū ē
 in alterutro: ut nobis oīno suscipiēdum sit alterū: placet magis
 supius: cū p̄sertim necessario eoz a nobis ingrediendū sit alte/
 rū. Exēplū de p̄noīe primitiuo ī fine oratiōis posito: ut q̄lis
 erga te semp extiterim ego: facilius longe potes iudicare tu: q̄
 tibi p̄suadere poterit is ille: q̄ optime nostri cōuentioni pluri/
 mū studet esse detractū. Exēplū de p̄nomie deriuatiuo. Qm̄
 tibi p̄mptissimū atq; oībus in rebus obsequētissim⁹ animus
 fuerit me⁹: hoc relinquā aīo iudicandū tuo. Exēplū de p̄ticipio
 in fine orationis terminato: ut Sū p̄pediē ad te uentur⁹ q̄z plura
 tecū ad utriusq; nostrū cōmoditatē p̄tinētia cōmētatur⁹. Exēplū
 de gerūdio in fine posito. De tuis reb⁹ a me nullū p̄fecto temp⁹
 p̄termittit⁹ & agēdi & cogitādi. Exēplū de supino: ut Quāto
 ope te diligā esset p̄fecto p̄difficile dictu. De quorū p̄ticipiorū
 gerūdioz & supinoz rōne: infra ī p̄cepto de p̄ticipiis dicem⁹ la/
 tius. Vidēda nūc sūt nōnulla de aduerbiis exempla in fine or/
 nādē oratiōis collocatis. Et primo de aduerbio t̄pis. Scio te mi/
 hi amicissimū fuisse semp. Itē Ex amplissimis tuis uirtutib⁹ ma/
 gnū te uirū existimaui semp. Itē nūq; potui quicq; agere: qn̄ tu
 mihi fueris cōtrari⁹ semp. Exēplū de aduerbio loci. Optime

cognouisti me nō solū amicū tibi extitisse intus & foris: s; etiā
me tibi defuisse nusq; aut quicq; me tibi denegasse nusq;. Exē
plū de aduerbio optādi. Hanibal romanū imperiū plurimū de/
fatigauit: q; Italiā nūq; attigisset utinā. Exemplū de aduerbio
negādi. Multa enī mala nup cōflata & agitata fuisse dicit: s; plu
rimū gaudeo horū te attigisse nihil. Exemplū de aduerbio af/
firmādi. Ita res ē ut nobis narraſti pfecto. Exēplū de aduerbio
dubitādi. Quē nobis futura dicebas fortasse nobis euenire pos
sent fortuitu. Exemplū de aduerbio iurādi. Nō faciā mediū/
fidius neq; dicā hercle: quē mihi pbabiliter nō uidebū. Exem
plū de aduerbio q̄litate. Tua ī me benemerita nō solū retribuā
singulatim: sed etiā tibi satisfaciā cumulatim ac multipbariā. Itē
Qm̄ eo fato nat⁹ sum: & talē meā fortunā esse itelligo: ut nemo
mibi quicq; cōsolat: nisi qd̄ in magnū suū emolimentū redūda/
re arbitror: cōstitui igit̄ mecū uelle deinceps uiuere meatim. Itē
Tuas lrās legi libēter: & audiui tabellariū diligēter: q; statū tuū
mibi narrat ppolite atq; suauiter: & cōes etiā casus q; ferres for
titer & moderate. Exemplū de aduerbio ordinis. Multa sum
p lrās meas tibi significatur⁹ deiceps & te semp amatur⁹ magna
in te bñficia collatur⁹ preterea: unde meam ī te uoluntatē quē
optima ē bñficioꝝ loco suscipies interea. Exemplū de aduer/
bio remissiuo. Cū tantē mihi nō suppediet facultates tibi fatil
faciā paulatī: & q̄ ratiōe id meli⁹ fieri possit pedetentim. Exem
plū de aduerbio intensiuo. Exopto q; plurimū: ut ad me uenias
penit⁹ qd̄ opus ē oīno. Exemplū de aduerbio similitudinis. Sicu/
ti optima fide te admonui: uelim facias ita. Inter cetera aut̄ ad/
uerbia cōpatiua & suplatiua in fine oratiōis posita: concinnā fa
ciūt sonoritatē. Exemplū de aduerbio cōpatiui. ut Qd̄ rogas
ut negociū tuū curare uelim diligenti⁹: hoc tibi psuadeas uelim
nulla quidē ratiōe agi potuisse studiosius: nec curari amanti⁹ q;
est actū: nec p̄fici accuratius. Exemplū de aduerbio suplatiuo.
Video enī te uitā agere prudētissime: cū oīa quē ad bñ uiuendū

Ad uerbum negandi

Ad uerbum ordinis

*Ad uerbum Remissiuo
Ismuz*

Ad uerbum similitudinis

Ad comparatiuum

Ad Superlatiuum

ptineant pscrutaris accuratissime: atq; psequeris diligētissime.
 Itē. Quę mihi mādisti cōfeci oīa cumulatiſſime. Nūc ponēda
 ſūt p̄poſitionū exēpla. & p̄mo de p̄poſitiōe ante. ut Ex hoc
 maximo tuo in me b̄n̄ficio te plurimū diligo: qđ ex amplifi-
 mis tuis etiā uirtutib⁹ fecerā multo ante. Exemplū de p̄poſi-
 tione citra. Scribo frequenter amicis noſtris: qđ nō fecerā mul-
 tos annos citra. Exemplū de p̄poſitiōe contra. Tanto enim
 omniū hoīū cōſenſu Cicerō romanoꝝ cōſul creat⁹ fuit: ut ī ipſo
 magistratu creando neminē habuerit contra. Exemplū de p̄-
 poſitione ultra. Recepti duas a te lrās & tres ratiōes nec ultra.
 Exemplū de p̄poſitiōe coram. Sed hęc multa explicatur⁹ ſum
 apert⁹ illo corā. Exemplū de p̄poſitiōe clam. Quę agere con-
 ſtuiti ita pbabilia eſſe conſtat: ut nihil ſum factur⁹ clam. Exem-
 plū de p̄poſitiōe palā. Omnia p̄fecto quę officiōſe recteq; fiunt
 poſſunt oībus ſignificari palam. Poſtremo pauca uide de con-
 iunctione exempla. Et primo de cōiunctiōe approbatiua ī fine
 ornāde oratiōis terminata. ut Qđ mihi mandasti diligēter p̄ſi-
 ciam: nā ita meruiſti quidē Exemplū de cōiunctiōe collectiua
 rationali uel illatiua. Quid faciā ergo: deceptus ſum igit. Reli-
 quū eſt itaq; ut deinceps accuratiſſime mecū conſiderem. quib⁹
 credā: quolq; cauere debeam Exemplū de coniūctione dubi-
 tatiua. Studebis ne: ocio marceſſis ne. Exemplū de coniūctiōe
 diminutiua. Quod ſi tu ad me accedere nō potes: litteras mihi
 tuas quę de his rebus quas ſcire deſidero me admoneāt uelim
 mittas ſaltem. Fui plixior in hac quā conſtitueram p̄ceptiōe
 ſed multitudo exemplorū: & quidem domesticorū circa omēs
 grāmaticę orationis partes incidentium: huiuſcemodi in cauſa
 fuerunt plixitatis. Vigēſimū nonum p̄ceptū. Quod uerbo
 ſubiunctiuo interdum p̄ indicatiuo utamur. ut illud a te uelim
 p̄ uolo. Et iſte eſt frequens & elegans apud oratores mos. Illud
 ſi feceris pro facies. Similiter futuro infiniti uerbi in iri deſinē-
 tis interdum pro p̄ſenti eiudem utimur. ut factū iri: pro fieri

& hæc est electissima præceptio: nemini dubiū est. Trigesimū
præceptū est circa multiplicandā ex uerbis orationē. Nā quāq;
uerba siue in principio siue in medio siue in fine orationis col
locata: tantā i dicēdo opportunitatē habeant ut ex unico uer
bo oratio p̄fici possit & illustrari: tñ multo magis ex pluribus
multiplicatis uerbis & auget & maxime resultat oratio. Cū igit̄
aliqñ uehementē aliquē mentis conceptū explicare cupim⁹ aut
rem magis claram & magis apertā demonstrare uolum⁹: multi
plicatis uerbis id efficere poterimus. Exemplū ubi snia ex uer
bis simpliciter explicat̄. ut Qm̄ litterarū uirtutes tales esse con
stant: ut tot⁹ mūdus ex ipsis gubernet̄: te hortor atq; rogo: ut ad
eas tibi cōparandas cures: ut uirū ex ipsis te præstantissimū red
das. Quę quidē snia sic ex uerbis multiplicari pōt. Qm̄ litterarū
uirtutes tales esse cōstant: atq; huiuscemodi semp̄ extiterūt: ut
ex ipsis uniuersus terrarū orbis gubernet̄: adiuuet̄ & conseruat̄
nō solū te plurimū adhortor atq; moneo: uerū etiam p̄ sūma no
stra familiaritatis cōiunctiōe maximope te rogo: exoro: obte
stor: atq; te uehementissime contēdo: ut p̄ ipsis litterarū ornamē
tis cumulatissime tibi compandis: tanto pe cures: labores: insu
des: inuigiles atq; incūbes: ut uirū ex ipsis te reddas præstantis
simū. Itē aliud exemplū. De nostra repu. bonā equidē spem con
spicio. nā qua ratiōe res oēs agerent̄: audiui: itellexi: interfui: ui
di: cognoui. Itaq; a nobis sedulo excogitat̄: tenet̄: puidet̄: deli
berat̄: agit̄ & nihil prætermittit̄: ut cōis salus detrimētī nihil pa
tiat̄ atq; diutissime cōseruet̄. Tricesimū primū præceptū ē circa
pticipia: gerūdīa & supīna in cōpositiōe oratiōis artificiose tra
ctanda: quę quidē pticipia gerūdīa & supīna ca ratione a uerbis
deducunt̄: ut tā ip̄lorū uerborū q; etiā nominū adiectiuoz uim
efficaciā & rationē magnā cōplectant̄. Possum⁹ ergo nostrū di
cendi stilū ex pticipiis in oībus eorū tpibus atq; casib⁹: & i prin
cipio & in medio ac i fine oratiōis collocatis ornate elegatēq;
contexere: atq; negociorū sententias: quę ex proluxa nimis di

cendi ratione se penumero contractant: ex ipsis participiis com-
 plecti: tū etiā ex gerūdiis atq; supinis in omni eorū terminatio-
 ne orationē rhetoricam possumus aptissime cōponere. De qui-
 bus omnib; ex ordine exempla subsequunt. Exemplū de participio *Participiu p*
 presentis temporis. Complectēs ego amplissima tua in
 me benemerita: beniuolenti memoria sum quottidie pscrutās:
 qua ratione parib; tibi officiis correspondere possim: nec est tñ
 in presentiarū potestas mei sedulo de te cogitantis; & tua ī me
 beneficia continua cū recordatiōe repetētis: ut qđ ego in te fie-
 ri desiderē: ex sententia p̄ficere ualeā. Exemplū de participio *Participiu p*
 p̄teriti tēporis. Imitat; ego libenter illorū p̄scorū uitā: q̄ uiri
 habiti sunt officiosi: secut; sum libēter mores Ciceronis: studia
 bonarū artū sedulo imitātis. Nā p̄fecto Ciceroni oibus studiis
 a pueritia dedito ita oēs cōmodissime elocutiōis diuitiē: & of-
 ficiosissime bñ uiuendi rationes successerūt: ut oēs hoies tantā
 eū eloquentiā cōsecutū esse cōspiciāt q; eū cumulatū equidē ora-
 torē faciliter cōprobant. Exemplū de participio futuri t̄pis in
 rus: in principio in medio & ī fine oratiōis posito. Dubitatur;
 sum tādū de negotio nostro: q; diu recepero litteras. M. Bruti
 mihi significaturi qđ de re ipsa factū fuerit: cui Bruto p̄ nobis
 maximope laborāti causā ipsā meā ea spe cōmisi: & cōmendauī
 ut sperē ipsū causā hanc nostrā diligenter curaturū: & dignitatē
 nostrā tandē cōseruaturū. Exemplū de p̄cipio futuri t̄pis in *Participiu futu*
 dus. Vitupanda res ut scribis tibi delata est: quē nullo quidem
 pacto: ex l̄nā tua fuerit attingēda. q; Dionysiū quē mult; uitio-
 rū criminib; coinquinatū esse dicis: meis officiis cōplectendū
 suscep̄rim: cui; rei causā recte intelligas uelim. nā cū mihi acer-
 bissimis molestiis affecto: ac etiā maiorib; afficiēdo: maxio mi-
 bi Dionysi; ipse adiumento fuerit: iustū esse iudicauī ut mutuis
 sibi officiis responderē. Itaq; ipsū Dionysiū ea quidem ratione
 mea fide recepi defendendum. Iniquū enim nimis extitisset: si
 meā debitā sibi operā denegassem. Exemplū de gerūdio in di- *Gerūdio futu*

Qd ad te scripsi; illud exercēdi poti⁹ q̄; ostentādi ingenii causa
feci; & amādi tui occasiōe mihi ppositū est; ut nihil qd tibi con
ducere existimē difficile mihi uideri posset; & utinā ea eēt mi
hi agēdi oblata facultas; ut aut cōsolandi aut iuuādi rationē ali
quā possiderē; q̄ si hoc esset nullū pfecto locū ornādi p̄termit
terē. Exemplū de gerūdio in do. Qui reipub. gubernationem
fūscipiūt facilitatē in audiendo; humanitatē in agendo; p̄mpti/
tudinē in satisfaciendo seruare debent. neq; enī reipub. defice
re deberēt. dicendo; consulēdo; argumentādo; p̄suadendo; cō/
monendo; iuuando; nec si opus fuerit mortē effugere debent ī
piculis cōmorādo. Exemplū de gerūdio in dum. Cū ea quidē
ratione nati sumus ut aliqd semp dignū uiro a nobis tractandū
sit; nō est ergo nobis negligendū sed diligenter potius p̄curan
dum; ut officiosum semp aliquid sit agendū; nec tñ contra natu
ram est pugnadū; sed in recto quidē pposito semp est p̄manen
dum; & (ut sapientis mos est) t̄pibus est assentiendū. Exemplū
de supino in tū terminato in oratiōe rhetorica cōmode tractā/
do. Cū se penumero a me quēsitū esset quid apud maiores n̄ros
sapientes uiros usitatū fuisset; intelligebā ab ipsis reipub. in pri
mis esse satisfactū; sed postq; ab ipsis ex nimia eorū arrogantia
& intollerabili potentia irum est ad arma; ab ipsis postea desitū
est; reipub. recte gubernare; optime igiṛ ab illis urbib⁹ actū est
& sapientissime constitutū; quē tales ciues habere uolūt; ut ali⁹
aliū potentia superare nō possit. Exemplū de supino in tu. Ma
gna fuit disceptatio inter. Q. Ciceronē & M. Tulliū eius fratrē
Vtrū eloquentia eo pacto a natura hoībus esset inscita; ut dicē
di p̄ceptione opus nō esset; an ars dē dicēdo aliqua dari pos
sit. Q. enī Cicero dicebat eloquentiā ea ratiōe a natura esse ho
minib⁹ datā; ut ipsi homines naturaliter se exercētes; quicquid
uellent p̄suadere possent. Marcus autē rationes ostendebat ex
quibus cōmodissimū esse extabat dicendi artē fuisse inuentam
maxime necessariā & optimā esse factu; q̄ hoīes ipsam discerēt

*gerūdium in
duz:*

supinum in tu

supinum in tu

ac ptractarēt: qm̄ oīa sunt ex arte ipsa faciliora dictu & elegan/
 tiora quidē instructu. Tricesimūsecundū pceptū est quo nā
 pacto picipia orationes amplificāt & rerū Inīam breuiter com/
 plectunt. Participia enī tū multas ī dicēdo nobis afferūt cōmo/
 ditates: tū etiam sunt optime accōmodata: ut oratoria dicendi
 ratio admodū augeatur: & rerū sententię quę amplam uerborū
 copiam expeterent: breuibus quidē uerbis ex ipsis participiis
 intercedentib⁹ comprēbendant: sicut hoc loco & nuda exem/
 pla: & etiā ex picipiis amplificata conspicias. Exemplū ubi sen/
 tentia ex picipis breuiter comprēbendit. Scipio Africanus ro/
 manus consul creat⁹: urbē romā a barbaris oppressam in pristi/
 nam libertatē uēdicauit. Hęc quidē oratio ex picipiis sic mul/
 tiplicat: & nihilomin⁹ orationes ex eisdē picipiis breuiter cō/
 prēbendunt. Publius Scipio African⁹ amore reipub. cōseruan/
 dę uebementer incitat⁹: una omniū senatorū uoce atq; cōsensu
 cōsul creatus. Hannibalē Italiā crudeliter deuastantē pfugauit.
 Carthaginē nimis pniciose ciuitatē euertit: Numantiā Roma/
 nos molestissime defatigantē supauit: & romā acerbissima bel/
 lorū calamitate cōpressam: a turpissima barbarorū obsidione li/
 berauit: & in pristinā libertatis dignitatē uendicauit. Exem/
 plū ubi eadē oratio ex multis participiis augmentat. Marcialis
 Valeri⁹ uir equidē uigilans: intelligēs: puidens atq; sapiēs: ami/
 cis consulēs: succurrēs: fauēs: gratificans & bñfaciens: cui⁹ fides
 uirtus & amicitia iādiu mihi animaduersa: p̄specta: cognita ac
 explorata est: cū ad te p̄fectus & tibi coram iudicio tuo eius ra/
 tiones sit declaratur⁹: ordinaturus: acturus atq; cōmentaturus
 te rogo ut eū recipias tua benignitate amanter adhortandum:
 iuuandū ac defendendum. Exemplū ubi gerundia atq; supina
 rhetoricam elocutionē exaugent. Quoniā a p̄ceptoribus no/
 bis est data ratio studendi: cogitandi: intelligendi: discēdi: scri/
 bendi: agendi: cōmentandi. Est igit nobis diligenter animad/
 uertendū: curandum: atq; peragendū: ut consulēdo: consolādo:

atq; iuuando: cumulate ipsis nostris admonitorib⁹ satisfaciam⁹:
ut q hoc a nobis sic actū ac usitatū esse intelligāt: id optimū co/
gnitu factū atq; usitatu esse diiudicēt. Tricesimūtertium p^rce/
ptum est circa aduerbia: quę ut te minime fugit in dicēdo sunt
idonea & quodāmodo necessaria: ad amplificādū oratiōis stilū
ad modū accōmodata. Nā quę admodū adiectiua noīa sūt eorū
substantiuus: ita cōmoda & sibi famulātia: & ipsorū substātiuorū
uim naturā ac pprietatē explicāt & aperiūt. Ita etiam aduerbia
sūt optiē interpretantia: qualē efficacīā: qualē facultatē: qualē sub/
stantiā: qualēq; uehementiā: uel uerba uel p^ricipia secū apportēt.
Si igit uerbis ac p^ricipiis cuiuscūq; t^rpis constēt in n^ra oratione
rhetorica tractatis: idonea quidē aduerbia siue positiua siue cō/
patiua siue suplatiua adiūxerim⁹: orationē p^rfecto nostrā cōmo/
dissimā efficiem⁹: & ipsi⁹ oratiōis sniam reddem⁹ explicatiōrē.
Ut hoc tibi mōstrabit exemplū. M. enī Cicero usq; ab adolescē/
tia accurate quidē aduertēs: quę res hoies potissimū p^rstantis/
simos efficere soleret: & ut magno aīo insignitus plurimū sperās
Romanā rempu. aliqñ se recte gubernaturū: p^rnotauit egregias
bonarū artiū disciplina: eas illas potissimū cōstare quę ciuitates
atq; puincias optime gubernarēt. Statuit ergo snias illas ab eo
esse penit⁹ obseruādas atq; sūmope celebrādas: q cū studio esset
accurati⁹ inuigilās q̄ ceteri: tanta sibi scīarū ornāmēta cumulati⁹
sime nact⁹ est: q ipse sūmus orator copiosissime fact⁹. Romanam
rempu. p^rstātissime gubernauit: & multa librorū uolumina cę/
teris futuris hoib⁹ erudiēdis cōmodissime descripsit: & nomen
suū imortalitati diuinit⁹ cōmēdauit. Tricesimūquartū p^rce/
ptū ē singulare. Qd sepe loco aduerbii ponim⁹ adiectiuū cū sub/
stātiuo ī ablatiuo casu: dūmodo aliquā magnā animi uel alteri⁹
rei uehementiā adiectiuū cū substātiuo iportet: & imediate aī
uerbū ul⁹ p^ricipiū collocet: quę quidē p^rceptio orationē efficit
splendidā: & sniam reddit efficacē. Ut in hoc intueberis exem/
plo. Mar⁹ enī Cicero usq; ab adolescētia ad egregias bonarū ar/

tiū disciplinas exardescēti aīo conspirās: maxie sperās amplifi-
 mas se exinde, cōmoditates accuratissimo ei⁹ ingenio cōsecutu-
 rū: ita erat ipsis sciaz studiis assidua diligētia dedit⁹: q̄ ipse tam
 sūma studioꝝ ornāmēta fuit cōtinua exercitatiōe cōsecut⁹ ut cē-
 teros oēs oratores celeberrimos uirtute supauit. Tricesimū/
 quintū p̄ceptū. Qd̄ aliqñ p̄pter nimīū animi affectū & uebe-
 mentiā duplicam⁹: & eleganter quidē hoc aduerbiū: Etiā. ut Te
 etiā atq; etiā rogo. De aduerbiis autē Cū & tū: quo nā pacto cū
 generalitatē significat: & tū specialitatē importat: & qua ratiōe
 in elocutione rhetorica sint tractāda: quanq; ordinat⁹ hoc i lo-
 co de eis tractandū esset: uidim⁹ supra in septimo in ordine p̄-
 cepto. Tricesimū sextū p̄ceptū. Qd̄ aduerbia positiua com-
 patiua & suplatiua rhetoricā elocutionē plurimū exaugent. ut
 in hoc exemplo patet. Cautē etiā prudēter cōmode liberaliter
 atq; magnifice i dignitate p̄toria te sp̄ habuisti: neq; etiā accura-
 tius. aut uirili⁹ uel cōmodius a te fieri potuisset: q̄ est actū: de iu-
 sticia: q̄ p̄tissime rectissime atq; magnificentissime gubernasti.
 Quo autem pacto aduerbia oratiōes multiplicēt: quoniā illud
 sine cōiunctionū in primis & relatiuorū adiuuētō effecere nō
 p̄nt: infra in p̄cepto dicā de cōiunctionib⁹ qd̄ de multiplica-
 tione erit. Tricesimū septimū p̄ceptū circa cōiunctiones se-
 quif. Nā cōiunctiones multis ex causis in nostro dicēdi gene-
 re accidunt necessarię. In primis enī coniungunt dictiones no-
 minū uerborū participiorū p̄nominū p̄pōsitionū & aduerbio-
 rū. Coniūgunt oratiōes atq; sententias. Valent insup plurimū
 ad ornandū atq; amplificandū oratiōis stilū. Et quanq; coniu-
 ctiones omnes in cōcinna dicendi cōpositione locū habēt: q̄
 tñ copulatiue disiunctiue & aduersatiue cōiunctiones in ora-
 tiōe oratoria crebri⁹ ac aptius q̄ cetera p̄tractant: aliquid ergo
 de ipsis potissimū uidef esse cōmemorandū. Vnde copulatiue
 cōiunctiones atq; disiunctiue sepe numero in oratione rheto-
 rica interferunt: quo uetustate etiā atq; uehementiā non paruā

important: ut apud oīa oratorū uolumina refertissime demon/
strat. De quo hoc tibi exemplū erit index. Cū mecum diligen/
ter animaduertā mi Iohes: & quantā bonorū opportunitatē: li/
beraliū artiū scientię hoībus afferre cōsueuerūt: & quanta sit ce/
leberrimi īgeniū tui suauitas: illud mihi occurrebat: ut ad ipsas
litterarū uirtutes te uehemēter adhortarer: in q̄s si accuratissi/
me incūberes & multas & magnas emolimentoꝝ opportunita/
tes tibi compares. Nā siue oblectationē siue admirationē siue
animi requiē desideres: aut honorē aut laudē aut gloriā expe/
tas: uel diuitiarū copias: uel bonorū opportunitates: uel rerū fa/
cultates adoptas: hęc oīa p̄fecto: sciaꝝ emolimenta suppeditare
cōsueuerūt. Rectā ergo atq; p̄comodā uiuēdi rationē imitaberis
si ipsa studiorū ornāmēta uigilātissima diligētia p̄sequeris. Nūc
de aduersatiuis cōiunctionib⁹ noster crit sermo. Nā cōiunctio/
nes aduersatiuę hęc cōstare uident: licet q̄uis quāq; & si: tā & si:
etiā si: & iā & si. de quib⁹ M. Cicero nūq; usus ē hac dictiōe licet
p̄ cōiunctiōe: qm̄ dictio est ambigua quę uerbū etiā significat.
Hęc tñ ipsa dictio licet ab ipso Cicerone usurpata ē p̄ uerbo si/
gnificante licitū est. Vt in hoc exemplo. Qm̄ exactis iā bellorū
calamitatibus: optata pace nobis frui licet: mihi ergo deinceps
p̄ litteras tecū iocari licet. Raro etiā uel rarissime poti⁹ apud eū/
dem Ciceronē hęc dictio q̄uis reperta est. Alię uero uidelicet
quāq; & si tā & si etiā si & iam & si sunt ī ipsi⁹ Ciceronis uolumi/
nibus frequentissime. De quib⁹ hoc tibi exemplū adduco. Et si
q̄s oratoria facultas opportunitatis accessiōes parere ualeat mi
Ruperte: nō solū explicare: s; etiā uix tibi cōnumerare possem:
quia tñ ea me semp̄ tantope delectauit ut magnam illi facultati
operā adhibuerim: & nō paruā etiā ex ipsa opportunitatis cō/
moditatē mihi compauerim: cōstitui te ad eā cōpescendā pluri/
mū adhortari debere: quę quāq; tibi uiro admodū pitissimo
maxime nota iā esse debeat: q̄ multa p̄fecto p̄tractasti: tamen te
hortor q̄sūm opere: ut ad eam tibi cumulatissime comparandā

sumis uiribus: tamen & si haec mea apud te adhortatio minime
 necessaria uideatur: qui ut a quibus pluribus audiui ad omnes bonarum artium
 disciplinas ardentissimum esse iudicaris. prope igitur ut cepisti: & hanc
 bene dicendi rationem ita ut ceteras agis studiorum uirtutes: fac dies
 noctesque cōplectaris. Tricesimum octauum praeceptum. Quod interdum
 haec cōiunctiones: Cū si: & similes postponunt dictionibus: quibus
 praeponi cōiter cōsueuerunt. ut Omnes cū honesta facimus nihil est quod
 uereamur. Ad nos si tempestiue accessisses: omnia nunc transacta essent
 Praeterea cōiunctio copulatiua: & interdum eleganter propriis in-
 terponitur nominibus in oratione laudis: ut & Cato & Cicero. Idem in ui-
 tuperio attendi potest. Insuper interdum supersedere solemus ab his duabus
 cōiunctionibus: ut & quod. ut in hoc exemplo. Monco quae te digna
 sunt facias. Vbi tamen & si quod uel ut intelligatur: tamen committit quod non expri-
 mat. Tricesimum nonum praeceptum est circa multiplicandam ex cōiun-
 ctionibus: ex aduerbiis: & ex relatiuis orationem. Nam aduerbia &
 cōiunctiones atque relatiua substantiae & accidentis una cum ipsis aduer-
 biis & cōiunctionibus contractata: plurimas simul orationes multi-
 plicando cōiungunt. Aduerbia enim ista: tam tantum tantope tantisper
 adeo usque adeo ita tantum toties catenus & consilia: ea quidem ra-
 tione multiplicat orationes: quod post unam orationem aut plures ex
 ipsis aduerbiis cōfectas: necessario succedit ista cōiunctio infini-
 tans: ut uel quod: aut sequitur aliquid horum aduerbio: quoad quantumpe
 quod diu quoties & consimilium: quae equidem dictionum: quaelibet ora-
 tiones multiplicat. Vt in sequenti declarabitur exemplo. Quae tua in
 me benemerita contulisti: eorum tantam uideo consistere magnitudinem
 ut parum officiorum gratiam merito tibi referre debeam. Haec quidem linea
 ex tribus ut uides est orationibus fabricata. hanc poteris ad. xii. uel quae
 orationes multiplicare: per aduerbia cōiunctiones & relatiua. Quo-
 tiens autem uel aduerbiu uel cōiunctio uel relatiuum repetitur: totiens
 unam tibi supradedit orationem. ut sic. Quae tu in me benemerita contu-
 listi: eorum tantam uideo consistere magnitudinem: ex quibus ita como-
 dislime exaggerat sum: quod res omnes meas ea quidem ratione consta-

biliui: ut nullā calamitatis mutationē: q̄ duratura sit: recipere pos-
se uideant: ut nisi bñficiorū īmemor haberi uelim: qđ ego semp
tanto pe effugere conat⁹ sum: ut nihil unq̄ magis euitandū esse
duxerim tale officioꝝ gratiā merito tibi referre debeā: ut tuis
me bñmeritis: que mēoria p̄fecto cōplector sempiterna: condi-
gnū extitisse facilliter iudicare possis. Quadragesimū p̄ceptū
circa p̄positiōes cōsistit. P̄positiōes enī eo in primis neces-
sarię dicunt: q̄ his uerbis que aut sūt imp̄fecta: aut nō satis potē-
tia: ut sniam p se p̄fectā efficere possint: ad eā p̄ficiendam & lon-
giore p̄ducēdā plurimū adminiculant. Huic accedit q̄ ipse p̄-
positiōes p̄nt in principio ī medio & in fine oratiōis cōmodis-
sime collocari. Sed omniū p̄positiōnū hęc duę: Erga & in: p̄ter
ceteras in oratiōe rhetorica locū habēt: que & ad ornādas ora-
tiones & breuiandas snias optime sūt accōmodatę. Nā sēpenu-
mero totiēs uerbū in oratiōe concinne taceri pōt: quoties hęc
duarū p̄positiōnū: erga & in: aliqua fuerit in oratiōe tractata:
nisi fortasse qđ sēpissime fieri uidem⁹ uim apportaret harū dua-
rū p̄positiōnū pro & contra. De qua ratione exempla sequūt.
Si tanta Solonis in suā rempub. atheniensem bñmerita fuerūt:
quantā. P. Africani erga rēpub. Romanā extitisse legimus certe
quēadmodū Africanō romani ex īmortalib⁹ eius in ipsos bene-
ficiis p̄petua deditiōe tenent. Ita etiā athenienses ipsi Soloni
ob īnumerabilia ipsius erga eos officia: sempiternis equidē de-
meritis astringunt. In hoc ergo dicendi genere qđ exposui: ille
duę p̄positiōes: in & erga: sustinent uicē hui⁹ p̄positiōnis
pro. Alię uero duę p̄positiōes postea sequētes scz in & erga:
uerborū locū tenent: que nisi in orationib⁹ interpositę fuissent:
necessitas oratiōis postulabat: ut ī loco ipsarū p̄positiōnū ex-
pressa uerba fuissent interposita. Quadragesimū primū p̄ceptū
Qđ interdū p̄positiōes que cōmunit̄ p̄poni cōsueuerūt
postponant: quales sunt In sub ad apud p̄pter p̄ & ob & siles
ut in his exemplis. Omnib⁹ in rebus honestas apprime placet.
Nemo est qui nō diuina sub potētiā cōstitutus sit. Atticā ad ur

bém postq̄ accessi forte mihi Socrates occurrit. Nolana apud
 menia hannibal a Marcello in fugā uersus ē. Tuā p̄pter causam
 oēs caremus patria. Oēs contra hostes reipub. semp̄ infestus p̄/
 pter defensionē libertatis nostrę fuit. Vestra p̄ beniuolētia ni/
 bil tā mihi difficile est qđ nō libenter suscipiā. Iunonio e pha/
 no multa signa erepta sunt. Nostris ex agris pecus omne ab/
 actū ē. Ciuile ob causā multas cōtentiōes suscepi. Rege ab opu/
 lento except⁹ sū. Idē intelligendū ē de aduerbiis ordinis: q̄lia
 sūt Debinc deinde deinceps interdū interea p̄terea & item. ut
 Tua debinc erit cura ne qđ detrimēti accipiā. & ad hūc modū
 reliqua. Hac ratiōe latinā orationē i his & silib⁹ modeste si uti/
 mur cōciniorē efficim⁹: mō ea sint ab illustrib⁹ oratorib⁹ & poe/
 tis recepta. Cōsueuit aut̄ Cicero nōnūq̄; hāc p̄positionē cū huic
 ablatiuo quo postponere: ut quo cū: p̄ cū quo: qđ male cōsonā/
 tię causa eū fecisse arbitror: nos uero in mecū tecū secū nobiscū
 uobiscum consuetudinē hāc retinem⁹: sed in qui cū pridem iste
 modus loquēdi aboleuit. Similiter hęc p̄positio de interdū a
 Cice. suo casui postponit: ut in. ii. ad Herenniū est inquit. Vtrū
 enim ea res sit similis ei rei qua de agi: quod item a nostro usu
 discessit. Quadragesimūsecundū p̄ceptū est circa p̄positio
 nes quę orationes multiplicant. P̄positiōes equidem qm̄ ad
 oratiōes simul adiungendas sep̄numero uias aperiūt ne aliqñ
 sine ipsis nostrū mentis conceptū cōmode p̄ficere possemus. id
 circo ipse p̄positiōes erunt a nobis in coniūgendis multipli/
 candisq̄ orationib⁹ plurimū considerandę. Exemplū ubi snia
 sine p̄positionib⁹ simpliciter explicat. Cū p̄tor urban⁹ creat⁹
 sum: tuā mihi presentia necessariā esse duco: ut ipsā p̄turā me
 lius gubernare possim. Quę sic ex p̄positionib⁹ multiplicatur
 snia. Cū p̄pter eximia reipub. negociorū magnitudinē ad urbē
 accessissem atq̄ in senatū me cōtulissem: ibi a senatorib⁹ contra
 uolūtate meā: & p̄ter opinionē p̄tor urban⁹ creat⁹ sum: in quo
 eqđē gubernandę p̄turę magistratu prudētia mihi tuā necessa/
 riam esse puto. Xliii. p̄ceptū sit circa interiectiones: quę tā

77
& si crebrius apud poetas q̄ apud oratores contrectent: aliquñ
tñ cum aut aliquā læticiā magnā: aut cū molestiam: aut admira/
tionem: aut indignationē: aut spem: aut timorē: aut aliquas hu/
iusmodi animi passiones significare uolumus: eas etiā in nostra
dicēdi ratione possum⁹ tractare. hoc scilicet modo. Prob bone
ihesu clementiā tuā imploramus tantas heu tanq; acerbissimas
atq; intollerabiles bellorū & penurię calamitates semp ita pro/
piciemur. Vab q; infelici cęlorū constellatiōe nati sumus: si tam
grauib⁹ molestiis semp excruciarī debeam⁹. Sed heu benignif/
lime deus tua deniq; clementia cōfusi uniuersam tuę misericor/
dię bonitatē sūmis p̄cib⁹ obsecramus ut tantorū nos malorū
incōmodis liberes: & in tranquilla nos status conditiōe stabi/
lias. Xliiii. p̄ceptū. Qđ interdū post eū oratiōis sensum: qui
p̄fectus est graui⁹ aliquid addat: qđ affirmando exornet: & au/
ditorib⁹ rem gratam efficiet. ut in hoc exēplo. Vir fortis oīa
p̄ repub. adibit picula: & id quidē impigre. Cōmouent enī au/
ditorū animi uebementius q; si dixisset. Vir fortis oīa p̄ repu/
blica impigre adibit picula. Quanq; uarietatis causa hoc dicen/
di genere interdū orator utet. Illud autē placet ut cū in dicen/
do eo p̄uerti erim⁹: ut reb⁹ de quib⁹ loquimur satis a nobis fa/
ctum sit & aliquo egregio sensu oratio sit conclusa: qđ nō ulteri⁹
p̄uehamur: ne gratia illa: quā benedicēdo nacti sumus: amplifi/
catione nimis graui amittat. In quod uitiū pleriq; incidūt in sci/
tia potius quadā aut negligentia: q; rerum dicendarū inopia.

79
Quadragesimūquintū p̄ceptū. Qđ sicut in mediocri figura
magis cōuenit rem prius rudē atq; inornatā afferre: dehinc uer/
bis idoneis & grauiorib⁹ illā exornare: Ita in graui figura siue ī
laude siue in uituperio uerset oratio: ab ornatu initium sumat.

Exemplū primi ut Pompeius facile omniū romanorū tum ar/
mis tū consilio magnus clarissim⁹q; fuit princeps. Exemplum
secundi. Ut omniū imperatorū in rebus pacis ac belli: mari ter/
raq; gestis gloria. C. Cęsar antecessit. Quadragesimum sextum

præceptū. Qd̄ in re læta uerbis triftib⁹: aut ī trifti uerbis lætis mi
 nime utamur. Vitiofum enī eſt cū in re funerea: ſimilitudinib⁹
 aut exemplis quib⁹ in uoluptatib⁹ aut in delitiis utimur: nros
 affectus amplificam⁹. Velut ſi quis in deploratiōe filii exemplū
 afferat parentū: qm̄ ex nuptiis filioꝝ ceteriſq; reb⁹ ſecūdis maxi
 mam conceperūt uoluptatē. nā contrariorū cōpatione acerbior
 dolor inſurgit. Cauendū eſt etiā: ne in re trifti nimis laſciuiat
 oratio: aut in re læta inculta ſit & horrida. Nam ut in reb⁹ duris
 ille uerborū exquisit⁹ apparatus fugiend⁹ eſt: ita in ſecūdis ac ſeli/
 cibus obſeruatio diligēs eſt habēda. Sati⁹ enī eſt pturbata po/
 ti⁹ prout doloris impetus ſuadet q̄; limata nimis atq; expoli/
 ta cōpoſitione uti. Nō equidē natura ipſa patit⁹: ut cū graui ali/
 quo merore præp̄mur: uerborū cōpoſitioni uacare poſſet ani/
 mus. Vita⁹ inſup̄ iſta ab oratorib⁹ accurata uerborū compoſitio
 qm̄ eloquētiā auditorib⁹ ſuſpectā eſſe intelligim⁹. tūc enī præce/
 pta cōpoſitionis negligenda ſunt: quō p̄ Lelia Damici⁹ apher de
 induſtria fecit: nō terminādo orationē in ue/bū dū inq̄t. Apud
 iudicē piclita⁹ Lelia Fugienda quidē eſt tenera nimis ac delica
 ta modulandi uoluptas nōnunq; . Si uero noſtra oratio ad ali/
 quā concitationē animoꝝ quę ſit uehemēs inclinabit cōmodiſ
 ſime in uerbū aliqđ finiet. magis enī auditorū animis ſi ī uerbū
 finit⁹: oratio affigit. Caput autē omniū quę ad elocutiōis præce/
 pta attinet id uiſum ē: ut oīa ad rerū de quib⁹ loquimur dignita
 tem accōmodata ſint. recte itaq; Mecēnatiſ illa minime lauda⁹
 cōpoſitio: cū inquit Sole & aurora rubēt plurima. Nā uerba re/
 bus: nō res uerbis accōmodare ſolem⁹. Quadrageſimūſepti/
 mū præceptū. Qd̄ interdū poſt orationē inchoatā priuſq; ad uer
 bum principale pueniat: interponat⁹ oratio impfecta uim habēs
 parentheſis. Ut in hoc exēplo. Oēs qui ambitioni & glorię ſtu
 dent (id qđ ignorat nemo) opinione magis q̄; re ducunt: & hiſ
 ſimilia. ut ego uero iſ ſum (ita me deus ſaluū uelit ſi uere & nō
 fictē loquor) iſ inquā ſum q̄ ſacras litteras oī ſcripturanū generi

longe anteponā. Itē Legale tibi sapientiā a teneris (ut aiūt) un /
guiculis cui frequēs insudasti sūmope dedicasti. Itē. Quid enim
tristi? ut eos cōmemorare qui trias suas colūt: qd miserabili? qz
domi suę agere: & ita agere: ut iocūdiorē aliqn qz uitā mortem
optes.

De numero.

Vnc supesset ut rationē numeroꝝ dicerem? & hoc
tibi. xlviij. cōstituo ī ordine p̄ceptū: que quidē de
numeris rō apud Isocratē tāto studio uel inuenta
uel aucta reperit: ut nullā ex oib? elocutiōis p̄tib?
huic anteponat. Sz cū huiuscemōi disciplinę p̄ce
pta uaria sint: nec latini auctores: ut Cicero: Quītilian? & Mar/
cialis ī hoc gręcoꝝ doctrinā semp secuti fuerit: & magna sit in/
ter eos cōtentio: ī hoc fimbrias nō dilatabo meas. Sz illud scias
uelim: q ī hac p̄ceptiōe illud obseruare studem?: ut si ī monasyl
labā terminat oratio: qd raro fit ubi p̄fect? sensus ab oratore ser
uat: cōsiderandū ē utrū ea longa sit an breuis. Si longa ē: eā p̄ce
ire troche? debet: q duab? syllabis cōstat: lōga scz ac breui: ut ī
hoc Cice. exēplo. Legū in rēpu. prima uox. Qd si talis monasyl
laba dictio breuis fuerit: tūc recte Iambus q est pes ex p̄ma bre
ui & ultima lōga constās. añ illā collocat. Sic ergo qn breuē bre
uis syllaba: aut longā lōga antecedit: iure id reprehēdit. Vt si di
cas. Ista res mea ē. Cū aut bissyllabū in finē dictiōis collocat: ca/
uendū ē ne quattuor breues ī fine syllabę ponant. In qd uitium
īncidit q ait. pdidi bona mea. Et plures alię a plurib? in materia
numeroꝝ ponunt doctrinę. Sed certe referēda est ratio nume
rorū: tū ad uarios aiōꝝ affect?: tū etiā ad dignitatē & modū sen
tentiarū. Nā que iracūda est oratio breuiorib?: que uero leta ac
iocūda longiorib? numeris gaudet. nō nihil etiā p̄sonaz digni/
tas causant: q ac tēporū uarietas momenti affert. Sed qm ab hac
obseruatiōe sepi? ac industria recedendū est: uel grauitatis cau/
sā: uel ut uarietate aliqua temperet oratio: splēdos ille numero
rū intermittē? est. Caput enī omniū p̄ceptorū illud usum est

ut rebus de quib' dicendū est: ars quidē numeris seruiat & nō
res arti: a qua ratione qui discedet omnis sane elocutiōis digni
tatem pturbabit. De modo punctandi.

Rceptū Quadragesimū nō. circa modū punctā
di oratiōes tibi trado. Sūt autē generales punctā/
di species apud modernos octo: uidelicet Virgula
recta: ut sic. l. loco cui' more priscoꝝ exiguo pūcto
utimur sic. Virgula iacēs que sic est / Virgula con
uexa que sic fit (Planus q sic ē. Gemipūct' qui sic fit. Interro/
gatiu' qui sic pingit. Coma ē punctū cū uirgula sursum ducta qd
sic facim' fm imitatores priscoꝝ oratorū: Period' est punctū cū
uirgula deorsum ducta qui sic est.) Virgula recta loco cui' nunc
punctū exiguū facimus fit inter subltatiua uel adiectiua: uel in/
ter uerba modi finiti uel infiniti: uel inter pꝛepositiōes qñ nul
la est copula: Ita tñ q unū nō ueniat ad determinationē alteri':
Fit etiā qñ oratio incipit a distinctione: que p se nō potest assli/
gnari sequēti supposito & uerbo principali. tūc enī ante suppo/
situm pꝛincipalis uerbi ponit uirgula recta uel punctus exiguus.
Iacens uero uirgula semp debet in fine lineę situari: ubi dictio
nō sit completa: Vnū illud animaduertendū est ne syllaba unqꝫ
diuidat in fine lineę. ita q altera pars syllabę eiusdē sit i princi/
pio sequētis. Nā sicut syllaba uno spiritu ē indistanter pferēda:
ita etiā idiuisibiliter est situāda. Virgula autē cōuexa poni de/
bet & in principio & i fine oratiōis qñ ponit inter ptes oratio
nis principales p parenthesim. Coma uero fit p' orationē que
de se pfecta esse pōt: ceterū alia sibi annectit' impfecta distincta
icipiēs a relatiuo: mō quo suū antecedēs nō imediate pꝛecedat:
qm nihil tūc poni debet. pꝛeterea si sequat' dū uel donec. uel cū
cōiunctio & sic de aliis: que impediūt uerbū. Interrogatiu' duo/
bus pōt fieri modis. altero post impfectā orationē cū pūcto exi
guo sic. altero post pfectā sic. Planus uero pūctus fit i fine ora
tionis pfectę: tam & si dictatoris anim' ad sequentē ulterioꝝ

sententiã pendeat. Gemipunct⁹ autẽ fieri solet quotiens ppriũ uiri uel mulieris nomẽ ignorat. uelut in supscriptionib⁹ prelato rũ sepenumero cõtingit. Periodus uero in fine toti⁹ orationis fieri debet: qñ nil aliud in ea materia sequit. Sed est notandũ q si in eadẽ epistola diuersẽ scribunt materiẽ in fine cuiuslibet earũ seruanda ẽ periodus. Omniũ horũ exempla oratiõẽ i sequenti subiiciunt. Qm̃ iprobõrũ indies magis inualefcit nequicia (nec mireris quia principes fauẽt sceleri) hinc nihil mirũ est inocentes calcari: cũ potentes transeant ipuniti. Quis enĩ põt esse modus facinori languente iusticia inflagante nequicia in uirtutis locũ snia constituta! Nõ itaq; ambigendũ est spectabilẽ & officiosum uirũ dominũ. . Episcopũ n ostrũ sũmo dolore confici⁹)

De dignitate grauitatẽ afferens in elocutione.

Dignitas ornata orationem & uerborũ & sniaz luce distinctã reddit. Sententiaz aut exornatio ẽ que de reb⁹ ipsis dignitatẽ quandã compat uerborũq; ipsi⁹ sermonis ppolita cõtinet grauitate. Quarum prima ephebalis. i. uerbi iteratio in octo ptes distributa est in repetitionẽ: cõuersionẽ: cõplexionẽ: subiectionẽ: traductionẽ: conduplicationẽ: gradationẽ & cõmutationem.

Repetitio uerbũ principio iterat: ut Quis uehementer iusticia claruit: quis uehementer amorib⁹ exarsit: quis belenã rapuit q; igne ferroq; cadentẽ troiã deleuit. Alexander profecto q paris dicitur.

Conuersio sine uerbum repetit: ut Italiam hãnibal armis uicit: ingenio uicit: dolis uicit.

Complexio principio & sine uerbũ iterat: ut Quis chartaginẽ deleuit: populus romanus: quis Nũmantia euertit: populus romanus: quis corinthũ sustulit: populus romanus: q; socios seruauit: populus roman⁹: quantẽ igit uirtutis extiterit q & amicos fouit & hostes p̃fregit considerate.

Traductio eandẽ dictionem uage collocat: ut Qui nihil habet

in uita iocundius uita:is cū uirtute uitā nō potest ducere.

Conduplicatio est unius aut plurimorum iteratio cū rōne amplificationis: ut uirtutē scipiōis uirtutē. & h⁹ urbis glāz cōmēorat.

Cōmutatio ē cū duę diuersę snię ita efferunt ut a pori posterior cōtraria pori p̄ficat: ut eē optet ut uiuas nō uiuere ut edas

Gradatio ē quę nō ante ad consequēs uerbū descendit q̄z ad superius reuersū est: ut nihil laudis & glorię nostris ciuib⁹ reliquū est: si hostib⁹ qd̄ libet licet: & qd̄ licet possunt: & qd̄ p̄nt audent: & qd̄ audet faciūt: & qd̄ faciūt nobis molestū nō est.

Subiectio ē cū qd̄ aduersū nos aduersariosq; nostros dici potest querim⁹. & qd̄ dici oportet sic subiicim⁹. Eū ne tu boiem appelles q̄ si fuisset hō: nō sic uitam boīs insectaref.

Vnt reliquę exornatiōes septē: quib⁹ nō uerba eadem s; uerboꝝ uis efferit: aut cathacretice uerbū p̄ uerbo ponit. Earū prima Agnominatio dicit.

Agnominatio dissimilib⁹ reb⁹ similia uerba accommodat: ut Diligere oportet quā uelis diligere.

Sufficit enī p̄ casuū mutationē qd̄ ornatū oratiōi accommodat ut scipio nūmantiā sustulit: scipiōis prudētia chartaginē euertit: Scipionē gloriā & laudē huic urbe cōpasse cōmemorat.

Interpretatio nō iterat sed reintegrat uerbū: ut Menia radicit⁹ deiecit: muros solo adequit: pietes hui⁹ urbes fūdīt⁹ euertit.

Noiatio est quę minus idoneo uerbo noiāt id cui⁹ noīs nō recordat: ut Mugire: hinnire: uagire: murmurare.

Pronoiatio est quę cognomine quodam extraneo dicit q̄ suo noiē appellari non debet: ut Si gracchos aphyricani nepotes nominet.

Denoiatio est quę a reb⁹ p̄pinquis & finitimis trahit orationis originē: quę pōt intelligi res nō suo noiē appellata ut p̄ libero uinū: p̄ cerere frugē: aut ebur aurū argentumq; p̄ diuitiis.

Abusio p̄ certo p̄pinquo & simili abuti⁹: ut pro orare: obsecrare: supplicare: ambire.

Translatio est cum uerbū in quandā rem transferret ex alia re qđ
similitudine recte uidebit posse fieri. ut Tumultus italiā ex/
pgefecit. Fit breuitatī causa. ut urbē extinxit subito: Obsce/
nitatis euitādē grā. ut quottidianis nuptiis delectat: Augē/
di cupiditate. ut nulli⁹ urbis calamitas isti⁹ explere potuit in
micitias: Minuēdi aīo. ut paululū in reb⁹ difficillimis aspira/
uit: Ornādi ardore: ut quē malitia nocentū exaruerūt opti/
matum uirtute reuifcescent.

Nunc iam de tredecim exornationib⁹ quę simpli/
ces sine admixtione sniarū & superioribus diuersis
suplunt. dicendum uideat Earū prima Articulus se
nobis obtulit.

Articul⁹ singula uerba cęsa oratiōe distinguit: ut Armis cruore
cadaueribus & luctu omnia complentur.

Similiter cadens similibus casibus orationem dissimiliū inter/
positione exornat: ut Virtutem iugiter explorantem & assi/
duis curis extollentem collaudas.

Similiter desinens uerborū exitus similes dissimili medio ha/
bet: ut Viuis gloriose delinquis ambitiose.

Correctio est quę tollit quod dictū est & pro eo qđ magis ido/
neum uideat reponit. sic Nisi hoc fecisset: immo excogitasset
nullam suspicionem reiecit.

Distinctio diuersa diuerso uerbo cōcludit: ut Populus roma/
nus Nūmantiā deleuit: chartaginē sustulit: corinthū disiecit.

Cōiunctio: interpositiōe uerbi superiores ptes cōplectit & infe/
riores: ut Formę dignitas & morbo deflorescit & uetustate.

Adiunctio: aut principio aut fine uerbum collocat.

Dissolutum est quod sine cōiunctione pfertur: ut Clamorib⁹
ullatibus: luctu: edes resonabant.

Circūitio: rem simplicem: assumpta circūscribit elocutione: ut
Scipionis uirtus chartaginis opes pfregit.

Transgressio ē quę pturbat uerborū ordinē: ut Instabilis in istū

plurimū fortuna ualuit: & hoc arbitror fecisse tuo i eū p aio.
 Suplatio ē oratio augendi minuendūe causa supans ueritatem
 ut Sermo melle dulcior: corpus niueū: igneū ardorem.
 Intellectio: est cū res tota parua de pte aut de toto pars cogno
 scit: ut Num ille te tibi nuptiales a scelere arcebāt & osten
 tas nisi diuitias tuas cum annulū tm ostentas. & anbelans ab
 imis pulmonibus spiritus ducebatur.

Permutatio ē oratio aliud uerbis aliud snia demonstrās. Fit a si
 militudine: ut Lupus ē i fabula: aut p argumentū ut Gracchū
 rursum nūmitorē dicem⁹: aut p contrariū ut cū prodigū & lu
 xuriosum parcū & diligentem appellamus.

Eligē exornationes multitudine uerborū con
 stant earū prima Ratiocinatio dicit̄.

Ratiocinatio est cū ipsi a nobis rationē cuiusq; ex
 positionis poscimus: ut In re militari & medica ut
 itidem se res habet: quid ita: quo enī dux & medi
 cus antiquior eo melior credit̄: qd ita: usu enī & cōsuetudie
 que uictoriā & salutē parere consueuerūt optime norunt.

Sentētia quid sit uel esse oporteat in uita expositione sola uel
 ratione & cōprobatione etiā ostendit ut domat oīa uirtus.

Contrariū alterā ex rebus contrariis sic facile confirmat ut qui
 suis hostibus quomodo alienis consulet:

Membrū res est breuiter absoluta sine snie pfectiōe in alio mē
 bro orationis excipiat: ut Tuus dolori: alienis ludibrio: tibi
 ipsi dedecori eras. eiusdē sensus cōplexio piodus & cōtinua
 tio appellat̄: hęc: snie contrario & conclusiōi tantū cōuenit.

Compar mēbra habet pari saltē quāritate syllabarū ut Audacia
 alexandro gloriā cōpauit Sapia platonī laudē uendicauit.

Exclamatio ē que rerū ac psonarū cōmemoratione in significa
 tionē doloris prūpit: sic. Si pietes nostri loq; possent uel redi
 uos patres nros intueremur dicunt urbē p̄clarā quā gentiū
 dominā effecim⁹ uos oppressam & subiectā reddidisti.

Contentio cōtrariis sentētiis orationē cōficit: ut Virtus & lit/
terarū studia difficiles adit⁹: exit⁹ uero facillimos afferunt.

Occupatio ē cū dicim⁹ nos p̄terire aut nō scire: aut nolle dicere
id qđ maxie dicim⁹: hac exornatiōe utemur cū res plana fie
ri nō pōt: uel ad nos nō ptinet: uel longā aut ignobilē rē ef/
fugere uolumus: ut Nō dicā te urbis nōstre hostē: oēs bonos
inlectari. Et qđ ad te nō attinet p̄teribo templū te religionis
& urbis huius caput euertisse.

Permissio ē cū dicēdo aliquā rē toti alicui⁹ uolūtari condonare
uidemur. Cū p̄ter aiām nihil relictū sit: ea uti libet utamini.

Dubitatio ē cum q̄rere uideat orator. quid potius aut potissimū
dicat: ut Quo te moribus tuis appellem noīe.

Definitio ē que proprias alicuius complectit⁹ potestates: ut ira
est motus animi ad cohercēda peccata.

Transitio est que cū breuiter oñdat qđ dictū sit paucis etiā qđ
sequit⁹ demonstrat: ut Meā in cēsarem fidē cognouistis : nūc
eius in me perfidiam accipite.

Expeditio ē que rōnib⁹ plurib⁹ enumeratis quib⁹ aliqua res fie
ri uel nō fieri potuerit ceterę tollunt⁹ una relinquit⁹: ut Si nec
ab uxore que amore & pietate p̄pedita erat : nec a nepote q
i bellis interfect⁹ domi ē a crudelissimo liberto mors illata ē.

P̄cisio est cū dictis aliquib⁹ qđ conceptū est in aiō audientiū
relinquit⁹: ut Tu hęc audes dicere : que nuper alienę domui
nō ausim dicere.

Nunc iā de colorib⁹ sniarū dicere tēpus simul & res
principio a distributiōe sumpto cōmonuere.

Distributio ē cū res & p̄sone & negocia certa dis/
partiunt⁹: ut Quib⁹ reipū, honor, cure est: premia
uirtuti: penas sceleri statutas rependite.

Licentia ē cū apud eos quos uereri debem⁹ aliqd audaci⁹ p̄feri/
mus: ut Qđ oib⁹ ludibrio estis nō ab re cēleo equissimi p̄s
(ceterū ne que tñ offēdam⁹ statū subiūgim⁹) hic sapiētīā uestrā
ingro: audientiā reputo: fortitudinē recogito: uirtutē mecū

mente uoluto.

Diminutio est: cū aliqd inesse nobis: nature: fortune aut fame: industrię rōne leuam⁹: ut Cū sūma uigilātia fortune cōmoda animiq; bona a parentib⁹ mihi & natura ferme cōdonatā cōsequi & tueri studuerim: mediocriter ex his ne nimīū dixērīm affecutus sum.

Descriptio ē quę rerū consequentiū cōtinet p̄spiciuā & lucidam cū grauitate expositionē ut Ni istū iudices capitū reū dāna/ bitis: ut fera & truculēta ur̄sa urbē ac ciues uastabit: Quare iudices salutē om̄niū & honori uestro consulite.

Diuisio ē quę rē se mouēs ab re utrāq; absoluit orōne subiecta sic Aut ueneno aut ferro ligno: aut lapidib⁹ uel alia re uitam hominis inuasit.

Frequētatio ē cū res ī tota cā disp̄sē ī unū locū cogūt quo graui/ or acrior & crimiosior orō sit: ut Cū hūc iudices cupitis libere improb⁹ enī petulās infest⁹ impi⁹: sup̄b⁹ & itollerabilis ē.

Expositio ē cū ī eodē loco manem⁹ & aliud atq; aliud dicere uī demur: Eandē enī rē aut de eadē cōmutando p̄nūciando uel tractando dicim⁹: p̄ eadē re p̄positionē rationem comprobationē: contrariū: simile ac conclusionē afferimus.

Cōmoratio est cū ī loco firmissimo quo tota cā cōtinet ī moret⁹ diuti⁹ & in eodē redit̄ sepi⁹: qđ est boni oratoris p̄priū.

Similitudo est oratio traducēs ad rē quēpiā aliqd ex re dispari simile. Fit aut p̄ cōtrariū ut iperio administrādo & palestri ludo cōtrarie se habet. Fit p̄ negationē ut nō sic ī amicitia ut ī certamie currēdi: nou⁹ ueterib⁹ p̄ponēdus ē. Itē fit p̄ collationē ut poetice ferme compationes sūt. Fit p̄ breuitatem ut cū audacissimi cuiusdā factum reprehēdere oratoris nitimur breuib⁹ ornato sed incōcinno & malo cytharedo cōpam⁹.

Exemplū ē alicui⁹ facti aut dicti cū certi auctoris noīe p̄positio Iisdem quippe modis quibus similitudo sumit̄.

Imago ē formę cū forma qđā similitudine collaudatio: laudis aut uitupatiōis cā facta ut lbat ī plū corpe tauri ualidissimi ipetu

leonis: uituperii sic. Tanq̄ fera uersa aut imauis draco p̄ forū
serpit.

Effictio est cū facies corpis uerbis describit̄ quoad satis sit itel/
ligendū: ut erecta fronte ludibundis oculis aduncis naribus
sparsō ore gestit.

Notatio est cū alicuius natura certis describit̄ signis: utputa cū
gloriosi militis iactantia cōmemorat̄.

Sermocinatio est cum alicui sermo cum ratione dignitatis at /
tribuit̄: quo senes parcitati & grauitati: ioco & ludo iuuenes
ac rerū pfusioni dediti cōmemorant̄.

Conformatio est cū aliqua quę nō adest p̄sona fingit̄ quasi assit
uel res muta & informis eloquens & habēs formā sit: ut Sci
pio si reuiuiscat dicet: ego urbi pacē pepi: uos bella cōcitastis

Demonstratio est cum ita res uerbis exprimit̄ ut geri negociū:
& res ante oculos afferri uideat̄: ut Pila emittūt: sese umbo /
ne contegūt: gladiis cominus certant.

Breuitas est cum res tantū necessariis uerbis expedita dicitur:
ut principio huius operis habitum est.

Conclusio est quę breui argumentatiōe ex his quę ante habita
sunt ostendit q̄ necessario sequat̄. hoc modo habes a me Cy
rille cęsar: quę de ratiōe dicendi copiā dignitatē & grauitatē
cū laude: tibi cōparare potuerūt: si assidua exercitatiōe maio
ribus tuis parem in dicendo superioremq̄ te reddi curabis.

Ars scribendi epistolas Iacobi. P. ad illustrissimū principem Tarantinum hispaniæ ducem. Incipit foeliciter.

Non me fugit Illustrissime Princeps quantū & oneris & insolentię ex/ stimulationis (ut tibi morem gerere) hui⁹ libelli ęditione ī me uerterim. Non q̄ grauiū atq̄ doctorū iudiciū pparui: aut nulli⁹ nostrorū hominū auctoritatē fecerim: Sed ut p̄cipuis in me officiis: assiduisq̄ meritis: & nouę pietati tuę: aīo saltem aliquan do tandem correspondere uiderer.

Quas ob res cū nō nullos male potius de studiis meis sentire: q̄ parū erga te gratus uideri maluerim: Noua hęc litterarū p̄cepta: tuo noi dicata: lam iā cōscribere incipiam. Si unū hoc p̄posuero. artē sine assidua exercitatione: nihil aut parū operis afferre: ut curā: operā: uigilantiam: studiū deniq̄: oēm q̄ diligentia: ab hui⁹ libelli p̄ceptis ad exercitationē deriuandā cognoscas. Diuersisq̄ inter se generum: specierūq̄ finib⁹: & inueniendarū rerū p̄ceptis q̄ plurimis cognitis: nō nihil supra legitimas epistolę ptes adiicere. Et noua quadā dierū obseruantia tēpus maiorū nostrorū auctoritate literis neclere consuefcas. De officio & genere epistolarū.

Epistolarū officii (ut maioribus nostris uisum est) dicitur quo absentes his de rebus quę aīo extrinsecus egerunt certiores facim⁹. Hęc genera tria sunt: quorū unū doctrine: alterū ioco: tertiū grauitati accōmodat. Doctrine genus amplissimum ē oībus enim de rebus absentes edocere potest. Iocosū scribēdi genus ē: quo multo lepore: multa q̄ dicacitate & uenustate: res domesticę & familiares p̄cipi possūt. Graue quo sūmis de reb⁹

oī ridiculo ammoto conscribimus. De speciebus generū.

Rimi generis spēs pprie eruditio:ars & disciplina
Secūdi Lepos:uenustas:urbanitas:dicacitas:sales
faceiē:lipptomia. Tertiū Religio: rerū sūma & res
publica:dicif. Eruditio imaturū incussū & icultū
animis nr̄is documētū cōtinet. Ars a teneris an/
nis imbibita cōmutabilē factibiliū rationē habet. Disciplina
necessariā habet obfūatiā:& eaz dicif:que aliter se h̄re nō p̄nt.
Lepore:facecias:uenustatē:sales:urbanitatē:dicacitatēq; mode
ratos iocos & uerbis cōcitatos appellam⁹:uerū Dicacitas ī cōti
nuatiōe sermonis. Faceiē breuib⁹ acutisq; & pene prurientib⁹
dictis ac factis ad risum cōcitandū cōprobanf. Venustas est qua
cū gratia & urbanitate quadā cūcta p̄ferunt. Lipptomia cū ama
ritudine risū (ut gr̄eci sentiūt) q̄drupliciter cōcitāt. Poenia. Ca/
rientismo Sarcolmo Antismo. Antismos dicef quicqd rustica
na simplicitate caret:& faceta satis urbanitate expositū ē. Sar/
cosmos plena odio atq; hostilis irrisio. Cariētismos dura dictu
grati⁹ p̄fert. Poenia ē accōmodatū reb⁹ p̄sonis t̄palibusq; p̄uer/
biū. Religio ē qua unū & uerū deū colere edocemur. Econtra
Supstio plures & falsos uenerari admonet. Religio enī uerus
cul⁹ sanctimonia & dei maiestas:tū illa quā habem⁹ in deū pie/
tas & reuerentia:a quo hoīes religiosi appellati sūt: credif. Qui
uero priuatū & nouū deū: ut Cabirū macedones. uraniā poeni.
faunū latini. quirinū romani. mineruā atbeniēses: iunonē sani/
os:uenerē pauos: liberū naxos: Apollinē delphos: coluere. Hi
supstiosi dicti sūt. Rerū sūma unī t̄m principatū utputa regale
t̄m īperiū & monarchicā ditionē spectat. Res publica cōis res
dicif q̄ oīuz uita honor & sal⁹ una cōtinet. De finib⁹ generū.

Pistolarū fines: generū ratiōe dignoscunt. Primū
enī genus: cum ita se habeat: ut reliqua duo gene/
ra ueluti ei⁹ species credant: diuersos fortiet fines
eius t̄m p̄priū ē utilitas: Secūdi oblectatio: Seueri

& grauis honoris dignitas. Ad quos ois ratio & oratio nostra accomodanda e: ne procul a finib⁹ uagi & erratici: nostre q̄ pri/mum mentis ignari & imemores dicamur.

De inuentione & dispositione.

Voniã hacten⁹ de epistolaz generib⁹: earũq; specie bus habũde satis dictũ opinor: Nũc qua uia hęc ad exercitationẽ accomodent dicam⁹. Omis huiusce rei ratio sniãz dictionũq; inuentione & dispositiõẽ cõparanda e. Inuentio est rerũ & uerborũ idonea negociis excogitatio. Dispositio est earundẽ rationi consentanea collocatio. De dispositiõẽ inuentionis & ptibus epistolę.

eterũ qm ois inuentionis uis: principii rationẽ potissime spectat: de ea accurat⁹ dicendũ censuimus Inuentio in principiu: enũciatione: causã: comple/xionẽq; consumit. Principiu est litterarũ initiũ ad audientiũ mentẽ in sniam nostrã alliciendã. Enũciatio nostri e cõceptus expositio. Causa e que animũ ad agendũ impellit. Cõplexio breuib⁹ dicta memorię reficiendę gratia recolligit. Quãq; gratiarũ actione a te nõ desiderarẽ: ppter beneficia mea in te collocata: cũ te re ipsa atq; animo scirẽ esse gratissimũ. Fateor tñ q mibi fuit piocunda: Sic eni uidi: qli ea q oculis cernunt: me a te amari. Litterę tuę mirabiliter grate sunt senatui: tũ reb⁹ ipsis que erant grauissimę: & maxime fortissimi animi: sũmiq; cõsiliũ: tũ etiã grauitate sniarũ atq; uerborũ. S; mi N. incũbe ut belli extrema cõficias: in hoc erit sũma & gratia & gloria. Facile eni hoc faciendũ erit: cũ & antea tuã uirtutẽ rebus bellicis clarissimã: inimici nouerint: & horribilẽ multoz mortaliũ stragẽ: paucis ante dieb⁹ te duce fortissime facta: añ oculos uolutet. Quod cũ ita sit: ni ut monui pergas facere: nullis unq; temporibus: laus tanta: bonos atq; dignitas in te conferet. Vale & me consueto prosequere amore.

Ratio principii excogitandi.

Mnis inuentionis ratio: nostris fortunatūq; com
modis: generis uel speciei p̄sidio: utilitatē bone
statis tuti & uoluptatis gratia cuncta metit: qđ ut
facilius intelligere possis: a primō quoq; epistola /
rū genere repetendū censuimus: ut inuentionis in
tia ab arte p̄ficilceta: unā faciliore quottidiano usu & exercita
tiōe nobis p̄beāt. Qui de reb⁹ dubiis cōsultare: aut res arduas
edocere grauabit: sufficienti generū enumeratiōe hoc uel non
posse lris significari uel ipsorū q ea inuenere exēplo: auctori
te: imitatiōe: uel exq̄sita sn̄ia: subterfugiendū explicabit. Socra
tem enī p̄hoz parentē celo & astris familiarissimū: sciam & do
ctrinā oēm e medio: morali tm̄ dempta: sustulisse cōmemorabi
mus. Opinationē enī solā i aliis artib⁹ eē uoluit: quā incerti eē
sciam uero certi asseruit. Empedocles & democrit⁹ ueritatē i al
tissimo fūdo iacere dimerfā dixere. Hinc diuersa de orbis situ
Prolome⁹ & pōponi⁹ mella opinati sūt. Dissonantia Endimion
itacus Hygini⁹ & Atlas de ortu & obitu siderū sensere. Repu
gnātia Solō dracō de furti crimine: repugnanti⁹ egyptii & Sa
bini: duplici enī alii p̄na: capitis supplicio alii: furē puniendū
censuere: Aliis furādī usus laudabilis p̄ exercitio & disciplina
militari fuit. Cōtraria de religiōe Creteneses: assirii babylones
Latini atq; egyptii opinati sūt. Diuersa de re publica. Plato Ari
stoteles: Marcus Varro & Cicero de sūmo hoīs bono excogi
tauerūt. Etiā illi qui oraculo apollinis sapiētes dicti sūt: iudicio
etiā stultorū insipiētes cognoscunt. Qđ cū ita sit non modo res
dubias nō edocere. Sed hoz exēplo moti: de his que ceteri cer
ta dicūt: iā dubitare significabim⁹: eosq; orabim⁹ ut quid bis de
reb⁹ sentiam⁹: requirere omittāt: cū sūmū egregii uiri: p̄clari &
excellētis ingenii: ex tpe aut incōsulto: etiā eadē de re: aut de
minori: dicere denegarint: qđ nos hēbeti quadā & obtusa acie
mentis: nisi ad exoptatū silentiū exhortandi sumus: q si quos:
bis de quib⁹ reb⁹ agit: certiores facere uolem⁹ Archelāū igno /

rantie magistrū nec quicq; se nihil scire affirmasse dicem⁹: qui enī nihil se scire dicit: aliqd̄ cognitū p̄fiter⁹: cū oīo aliqd̄ sciri posse negat: id p̄fus sciri qd̄ nō sciri posse aiebat: significat. Quare ne eadē cū archelilai snia accusandus uidearis: de reb⁹ licet no/uis & difficillimis: nō modo ipsorū: sed nostrę etiā causā indu/ctos scribere dicemus: ut ipsi ineptias nostras iniquo animo fe/rentes: quid senserint rescribere compulsi: nos erudire nō ne/gligant. Pręclarā etiā officiosorū hominū p̄comodāq; sententiā collaudabim⁹: qui cōmunis rei causa se quippiam ignorare con/fingūt ut suis posterisq; lumen eruditionē & doctrinā p̄scruta/tione relinquere ualeant. Secūdi generis ratio.

Qui risū cōcitare studet: hęc nouisse decet: ei⁹ rei p̄/ceptionē ī lipptomiā & p̄facecias distributā e. Face/cias uero factis dictisq; cōstare. Verū de facto alias de his nūc quę tm̄ dicto risū concitāt: dicam⁹. Ri/sus cū iocūditate omniū uel alicui⁹ amaritudine eli/cit. Amaritudo aut̄ uel animi uel corporis aut fortunę cōmodi in cōmodisq; rōne concipit: ut crassus de lamia: dyogenes & Ale/xander inter se cauillati sūt. Facecię uero uafre dicta ex facto etiā nomen dixisse cōmemorant: ut papirii historia Comica ar/gumenta: thiresię iudiciū: appologetici sermōes Pbrigii esopi: orationis inuersio: ueritatis exuperatio: uersuū recitatio: risum modestū & grauē puocare solent. Suspicio etiā & dubitatio idē efficit: ut iuliam apud parentē de uoluptate fecisse cōmemorāt. Idem. Inductio operabit̄: ut inter aspaliam & xenofontem cum rubore risum concitasse accepimus. Idonea loci temporis rei & hominis opportunitas: iocum puocabit. Quę socratē nouisse cōmemorāt: cum in cōuiuio rogatus ut aliquid de suis studiis diceret: q̄ loco & tpi cōueniūt. Ego nō calleo q̄ ego calleo neq; loco neq; tpi cōgruūt inqt. Aliter enī doctū platonē: alit̄ grauē Catonē: ridiculū dyogenē: turpē cynedū: & mollē leucippū faci/entē uerba iducētes. Alit̄ ī loco sacro: alit̄ ī p̄phano: aliter fune/sto: aliter uoluptuoso & geinali tpe agēdū: & loquēdū duxim⁹.

Quib⁹ autē e locis: iocī & rīsus argūmenta ducenť. Ex oppositis & seueri & grauis indagabuntur.

Ratio tertii generis inueniendi.

Pincipiū autē a maiorib⁹ tractū ostendem⁹ q̄ urbes & oppida: ut cyrus p̄saz rex ī asia: & lacedemones in grēcia cōdidere. Statuas mox & simulacbra cōfinxerūt: ut hūanitatē & uirtutē exemplū: posteris etiā derelinquerēt. Ea res longi⁹ p̄tracta p̄ diis uota & sacra soluere adegit: at bñ uiuēdi cupiditatē illexit. Hic antisthenē multos excogitasse deos: Romani eūdē: p̄ ptatē uariū confinxere. Iouē superū retūq; oīū; patrē: pistorē & p̄datorē uenerati sūt. Hinc ipsūq; uocam⁹ in patrē p̄dāq; iouē: ut poetē nostri dictat sn̄ia. Caluā uirilē ī herbē barbatā femineāq; uenerē dixere. His similibusq; locis res, p̄ cōmodo & sn̄ia nostra principii ratione excogitādas duxim⁹: ut horū exemplo: principium facili⁹ indagari possit. Qñ principio suspēdendum sit.

Quoniam hacten⁹ de rerū iuentioē & p̄tū dispositioē dictū est. Nūc qñ principio utendū sit dicam⁹. Nō enī semp̄ his partib⁹ epistolarū oibus: sed cū res loci & p̄sona exigit utendū est. Cum ad incognitos p̄claros nouos & sūmos uiros: quib⁹ cū nulla uel leuis familiaritas cōflata est: principio utemur. Aut cū p̄claris sūmisq; de rebus absentes certiores faciēdi erūt: oibus partibus utemur. Idē in appologis: paragoria: cathologia: apocriſi: xenodoxia: & philographia agendū est.

De enunciatione & eius causā.

Nō ī genere epistolarū p̄ncipio: ex his similibusq; locis ducto: uel e genere specie finibusq; excogitato. Enūciatio in mediū afferēda ē: Ea simplex uel multiplex eē pōt. Simplex simplici dupliciq; causa cōtenta erit. Multiplex nōnunq; sine causē ap̄probatioē p̄feret. In rebus enim afflictis dubiis & anxiis tantū

expositiones afferimus: presertim cū de re sūma: nō sine capitis piculo scribemus nulla causa maiorū exemplo confirmabimus aut mandata nūciis cōmitteremus: ut sine piculo res novas significare possimus. In re familiari & domestica: ad amicos maxime conscribentes: una dūtaxat uel nulla causa: enūciatio cōproba/bi. Verū in oī epistola seuera & graui: nō modo causa: sed etiā auctoritate: exemplo & simili: cōtrarioq; enūciationē nostrā cōprobare: & aduersariorū diluere poterim⁹. Interdū enūciationes plurimas sine causa inducem⁹: quousq; & ad eā quā intendimus pedetentim accedam⁹: ac causā afferam⁹: quę clara: dilu/cida: pbabilis aut necessaria erit: ut uiros bonos: religionem & rem publicā colere: & hominē ppter ignē calefcere dicem⁹. Rationes parū uehementes & obscuras: quę rem potī astu & do/lo occultare q̄; iniqua purgare uident: effugiendas & euitādas cōmonemus.

De complexione.

Complexio e simplici enūciatione: & causa educta nisi artificii ostentādi gratia conficiat: supuacania dicit. Nūq; enī necessaria existimat: nisi cū enūciatio aut causa multiplex pcesserit: ut sic. Igit nec mortis metu: nec tēdio uitę: fortunę incōmodis: etate decrepita: aut morbo cōfect⁹ iteriit: sed hominū malignis facinorib⁹ extinct⁹ occubuit: Eā autē sepe in petitionē quandā pre & snia nostra resoluerē poterim⁹: ut Qd cū ita sit: abs te pe to satis opinioni hominū sentētię meę facias. Accedit nōnūq; his partib⁹ noua sententia: expolitione tm̄: & causa una pluris ue contenta: modū & finē profus epistolę faciens.

Diuerfimode in diuersis speciebus scribendum.

Postq; unūq; gen⁹ diuersosq; fines loca tpa pso/nas ac res cōsiderauim⁹: ad spēs: uaga diuertet oratio. Cū enī in doloris mitigatiōe: ad studia & litterarū inflāmatione: obiectōrū purgatiōe: aut in cōmittēdis amicis: aut in agēdis gratiis: aut re gesta

enarratione: epistola uersabit: ineptā uitam: pditosq; mores & inanē doctrinā repellere nitentur: diuersa ratiōe excogitāda ē.

De mitigatione doloris.

Vadrupliciter possum⁹ cōsolari: hoc est: quattuor ex locis consolatio constat. Primo nanq; ostendimus nos: eius ad quem scribimus causa dōlere uel nostri uel ipsius causa uel utriusq;. Secundo ut me minerimus nos ea lege natos: ut omnibus fortunę telis, pposita sit uita nostra. Tertio ne grauius feramus casus quos nullo consilio uitare licebit. Quarto ut aliorū euentibus memoria repetendis nihil accidisse putemus. Exempla quoq; gentiliū si uidebitur pmiscere licebit ut ex ea gentilitate quodam prodeat argumentum. Exemplum.

Postq; mihi de obitu filię tuę renunciatū erat ualde indolui Nescio tñ an magis tui causa mei, quinimo magis utriusq; nostrū. poteris nāq; eā huius urbis nobiliorib⁹ filiis matrimonio copulari: ac cū antiquis familiis cōstituere familiaritatē: quę domui tuę ac familię uestre summū honorē gloriāq; allatura. Preterea quotienscūq; aut ī iudicio aut ī senatu iuris nostri, psequedi uel bñficii ipetrādi gratia cōparendū fuerat q nobis auxilio & cōsilio esse potuisset nusq; pfecto defuissent. Quis nāq; ē ex senatorib⁹ cui nūc causā meā tute cōmittere possim. Eni uero etiā ea quę iā diu mihi tecū erat familiaritas: affectio q̄ in dies auget facit ut tui causā maiori merore cōficior. Erat nāq; ipsa filia laborū tuorū subleuatric ac ī aduersitatib⁹ tuis solatiū singulare. Sed q̄a te ea destitutū aiaduerto: me ipsū oī solatio destitutū ēē arbitror. Nec enī minoris molestię aduersitates tuę q̄ meę mihi fuere. Cōsolari tñ tuū merorē pōt q̄ iste casus nō tibi uni accidit ī filia tua. q̄s enī nat⁹ hacten⁹ est: q̄ nō post aliquot dies uita defūct⁹ eat: Mortalitatē enī dii imortales & natura: hominibus imo cūctis aiāntib⁹ tribuerūt. quoz uolūtati nemo ē q̄ possit resistere. Quā ppter ea quę neq; culpa nostra neq; negligētia pcedente accidūt: & q̄ neq; prudētia ualent puideri: equo aiō ferre

semp sapientis habitū est. Nūquid fili⁹ regis hispaniē decessit q̄
 toti⁹ regni spes unica fuit. Decessit itē p̄toris nostri fili⁹ unicus:
 cui neq; fratres neq; nepotes neq; neptes: nec agnati sup̄sunt: ī
 quib⁹ familiē nomē ualeat cōseruari. Nec etiā uicino tuo cūctē
 diuitiē suē opitulari poterāt ut filii sui sup̄stitēs relinquerent: q̄
 diuitiis suis fungerent: q̄s nunc ad extraneos p̄uenire uidebit.
 Sed quia nepotū tuorū caterua multiplicata ē: multiplicatq; in
 dies: in quib⁹ & familiē tuē nomē: & maiorū tuorū imagines cō
 seruabunt: q̄ & p̄sidio tuo egent & substātia: nō habes eā cōtri/
 standi causā: quā illi habuerunt. Repelle igit̄ obsecro has animi
 passiones atq; filiē tuē obitū obliuioni tradas. Exēpla quoq; gē
 tiliū imitari studeas. e quib⁹ socrates cū filiū extinctū p̄cepisset:
 nō modo equo tūc aīo: uerū etiā nuncio ait: nil noui affers. Qd̄
 si gentiles hoc facere cōsueuerūt in quib⁹ nec aliqd̄ fidei lumē
 erat: quāto magis nos christiani ea quē diuina ex uolūtate p̄ue
 nere: in meliorē partē nobis accidisse psuadeamus oportet.

De rerum bonarū inflāmatione.

Lnterdū nec p̄ nobis nec p̄ tertia p̄sona petim⁹. S; p̄ eo dūtaxat ad quē scribim⁹: & quicqd̄ petim⁹ ei⁹ cā petim⁹. Hoc aut̄ gen⁹ adhortatio appellat̄: qd̄ sic poterim⁹ exercere. Primo enī oñdem⁹ nos fiducia beniuolētiāq; ei⁹ ad quē scribim⁹ motos adhortationē ad huius cēmodi res de qb⁹ scribim⁹ facere. Deinde incōmoda p̄ferimus uel si nō fecerit rem ad quā hortamur. uel si nō fecerit illā a qua debortamur. Postea cōmoda adducim⁹ q̄ sequūt̄ uel ex gerēda re quā hortamur uel ex nō gerēda a qua debortamur. Postremo cōclusionē subiiciem⁹ q̄ breuiter rogabim⁹ ut qd̄ hortamur si nō cōmodū suū attēdere nīē saltē beniuolētiē cā id facere uelit

Memini me patrē tuū mirū ī modū coluisse & clarissimo uiro sūma amoris necessitudie cōiunctū fuisse: q̄ uir tū ingenio clar⁹ tū animi magnitudine p̄stantissimus eēt. Prēterea memini me abs te obseruātia quadā singulari cōplexū ut nihil sit qd̄ ego a

te petere dubitem: p̄fertim cū aliqd̄ petitur̄ sim: id om̄e ad te unū ptineat. Ex quorū dā enī cōmuniū amīcoꝝ sermonib⁹ intellexi te disciplinā rei militaris: quā a me potissimū p̄suasus sequi inceperas dereliquisse. hęc nō qd̄e p̄suadere satis mihi poterā: nisi tuę quoq; accessissent lr̄ę: quę sermones quos acceperā plane cōfirmarent. Ex quib⁹ non mediocrē molestiā suscepi: te enī sperabā uirū rei militaris p̄stantissimū fore: quē cū impatorem exercit⁹ ul' legionis p̄fectū cōspicerē: ego mirifice gloriarer: q̄ tibi eiusmodi capiendoz̄ studioꝝ causa fuisset. Sperabam te & amicis cōmodissimū: & patrię gloriosum: & tibi utilissimū fore atq; ita p̄fecto fuisses. Subeant enī studioꝝ militariū p̄iti uiri: & ciuitatū & principū potentissimoz̄ familiaritates: a quib⁹ sepius oppida & castella munitissima mereant: stipendiisq; uberrimis ab illis cōducunt: & qd̄ maximū ē immortalitē glorię cōsequūt̄ & p̄petua apud posteros noīs sui monumēta relinquūt. Si igit̄ sic incepta studia deserueris: nudū te oīuz̄ p̄batissimarū artiū inuenies. Neq; enī mercaturę actib⁹ studuisti neq; lr̄is operā dedisti sed militari tm̄ disciplinę primas etatis tuę partes deuouisti. Rursūsq; sequētes annos cōplures in ipsa cōsumpsisti. Quare totū hoc oē temp⁹ amissū inuenies & difficiliores iā erūt āni quos facile bonis aliquibus cōmittas. Secordię atq; ignauię cōciues tui oēs te dānabunt q̄ exercitationē armorū abs te iā dudū susceptā nūc temere neglexeris. Itaq; si quid apud me amicitię p̄terne si qd̄ necessitudinis fratris tui reliquist̄. te rogo atq; obsecro ne me uanū tibi fuisse p̄suaforē patiaris. Sed uel tui uel mei causa dimissa nūc aliq̄diu militaria studia magno aīo suscipias.

De gratiarū actione.

Omerus Colophonioꝝ officioꝝ recteq; factoꝝ oīuz̄ genera tria cōmemorat. Sapīe: diuitiaz & pulchritudinis: Quę cōmutato uocabulo plato: unū: sincerū & incorruptū. secundū uoluptatis & corruptisimę mentis. tertiū ex his mixtū cōmemorat. Hoc

pipathetici usitatori uocabulo honestū utile & uoluptariū di/
 xere. Hinc poeta præclar⁹. Hęc gratiis cōgruētia noīa haud in/
 epte excogitauit: aglēa: thalia & euphrolyna. Pro his enī bene
 recteq; factis: bona laltē rectaq; uerba iocūdā q̄; primū habēnda
 sūt. Quare iūctis manib⁹ in corona ridentes & nudas puellulas
 finxere. Eū qppe numerū plenū pfectūq; bonoz etiā ratiōe exi/
 stimarūt. Vnā enī aīo: alterā corpi. tertiā fortunę cōmodis con/
 gruere: ficto noīe rati sūt. Eas autē i corona iūctis manib⁹ statue/
 re. bñficiū enī his reb⁹ pfectū: gyro & corona circūductū ad dan/
 tis man⁹ auctū reuerti equū ē. Agros enī (ut hesiod⁹ poeta dicti/
 tat) feraces imitare decet: q̄ longe plus q̄; acceperit reddūt: mē/
 te enī & aīo dantis: nō receptis munerib⁹: gratiē cōpēsandę sūt.
 Ridētes autē grās haud abre cōmemorāt: hilari nanq; facie: ut
 helichino socratē repēdisse ferūt: grē bñdę & reddēdę sūt. Nu/
 das uero iure facere. Nil nāq; tectū: fictū & fucatū apud eas esse
 debet: q̄s icorruptas & puellulas asserim⁹: Bñficiū enī apud nos
 corrūpi & cōsenescere iniquū existimauim⁹: q̄s ob res ne bñfa/
 cta male collocata uideant: hęc oīa cōmoda hoc uno beneficio
 cōplexa ad dantis man⁹ q̄; primū reuocāda: sūma hylaritate: sū/
 moq; gaudio exhylaratos dicem⁹: ut bñfacto recte collocato:
 sine negligētiē noīe re & animo correspondere credamus.

De laude propria & aliena.

E cuiusq; hoīs laude caute cōscribendū ē ne aut as/
 sentari: aut adulari: res nostras charitate ppria de/
 cepti: sine pudore aliquo cōmemorare dicamur.

Etenī q̄; primū id audientib⁹ ea senecę snīa i ore ē.
 Sordescit in ore pprio laus: aut id tritū uulgo uerbū in p̄mpto
 ē. Is qui de uirtute sua fret⁹ est nūq; pprias laudes i mediū asser/
 re cogitabit. Si nos ergo sine crimine: rēq; nostrā laudare uole/
 mus occulte p dissimulationē diminutionē occupationē & p/
 missionē enarrabim⁹: i locū rē hoīes atq; fortunā unā magnāq;
 partē cōferemus. Si uero amīcotū aut cuiusmodi generis hoīz

res cū uirtutē gestas explicare uolem⁹. Tantā uirtutis uim esse
cōmemorabim⁹: ut nō mō amore & necessitudine cōuictos. ue
rū acerrimos etiā iūmicos quosq; ad loquēdū ipellere & cogere
possit: cū iuidia etiā mot⁹ uideat: q̄ ei⁹ maxia facta cōmemorare:
aut audire refugit. Minorū etiā & posterorū grā nos facere dice
mus: ut ipsi eorū etiā exēpli moti: flāma & amore recte factorū ī
cendāt. Maiores nros etiā sanxisse dicem⁹ strēnue p̄clareq; agē
tib⁹ p̄mia & merita rependēda. Quare statuē monumēta: porti
cus pbana priuatē & publicē edes: Ouatiōes: trophea: triūphi
ī urbib⁹. In bello coronę: ānuli uexilla haste: Torques: armillę
fortiter agentib⁹ reddebant. Triūphales q̄ppe coronę aureę ob
triūphi honorē mittūt: Ciuica: quercina ei q̄ ciuē locūq; conser
uasset cōdonabit. Qualis mirtea ut fuili bello cū neq; rite neq;
cū iusto: s; cū oī humili noīs hoste: iūsta bella gerebant ut mas
furio sabino iuriscōsulto placuit reddebat. Cōuiuia mōis & can
tu: tibicinas exornare & celebrare cōsuetū extitit. Hinc achil
les thetidis & iopas didonis cōuiuio aurata p̄sonat lyra. Poetis
historiographis sculptorib⁹ atq; pictorib⁹: licētia data est aliena
uel sua facta: posteris. p̄futura: lris: sculptura aut pictura cōmen
dare: ut intuentiū audientiūq; mētes ad uirtutē capescendā cō
citarēt. Lacedemones enī p̄pterea dicere solitos cōmemorant.
Nil magna re dignū ab eo expectādū q̄ nec laude neq; ignomi
nia afficeret. Quib⁹ rationib⁹ motos nō scripsisse dicem⁹: ne uel
ip̄sorū bñfactis ul⁹ posteris nostris defuisse uideamur. Eos uero
nō modo sed etiā parētes quos ignoram⁹ ex illis laudabimus.
Ouidi⁹ de narcisso. Qui te genere beati. Virgili⁹ p̄mo encid. q̄
tanti talē genere parētes. Et a futuro tpe collaudat: Semp bo
nos nomeq; tuū laudescq; manebūt. Item cū uocāt terrē maiores
īferiores. p̄priis noībus aut meritorū uocabulis appellant. Vir
gilius p̄mo eneid. Aeole nāq; tibi inquit. Minores maiores
noib⁹ dignitatū uocāt. Virgili⁹ eodē loco: golū iunonē alloquē
tes his uerbis cōmemorat: golus hęc contra tu⁹ o regina quod

optēs explorare labor. Liberi parētes pietatis noie sic appellāt
 quē te genitor snia uertit. Irascētes pprio noie appellāt oēs ui/
 ros: Virgili⁹: uestras Eure domoa: Terenti⁹: ego te in pristinū
 daue dedā. Amicos & leues res oram⁹. Maiores maioraq; ne/
 gocia ambimus: supplicamus: imploram⁹: quē hoīem rēq; mul/
 tū exornant: rerū: psonarū: uocabulorū & sniaꝝ qualitate & di/
 gnitate seruata: plurimū exornāt. In uitupando: eadē hęc cōuer/
 temus. Nō enī noīb⁹ ppriis aut dignitatū: sed maledictis noīb⁹
 eos uocabim⁹. Sic Tu ne duos una sequissima uipperena cena: Tu
 ne duos.

De epistolis cōmendatitiis.

IN eadē noīs appellatione: illē eplē ueniunt quib⁹
 q nobis chari sūt apud amicos nostros cōmittunt
 aut q aliquo amoris & necessitudinis uinculo no/
 bis cōiuncti sūt: notis amicis uel affinib⁹ cōmen/
 danf. Hęc epistolē & si breues admodū erūt: arte tñ
 referte credunt: ppulchre tñ callideq; aiaduertendū est ut p his
 scribere & eos cōmēdare lris nrīs uideamur q beniuolētia ob/
 seruātia amore affinitate tribu uirtute uicinitateq; nobis chari
 esse debēt. Vnde Terenti⁹. iiii. comedia. hinc etiā beniuolentiā
 his elicere uerbis conat. Tū uel uirt⁹ tua me uel uicinitas quam
 ego ī ppinquā ptē amicitie puto facit: ut te audacter moneā &
 familiarit. Vel ecōuerso locūda oratiōe: etiā integritate ingenii
 & uerborū comitate penes amicos nostros cōmissos facimus.
 Sic Cicero p lentulo ualerio. gayo appio scribit. Itē ostēdendū
 ē uirū quē cōmissum facim⁹. Aut genere aut maiorū auctoritate
 nobilitate & dignitate. Hęc etiā ppe iporū iure uendicare de/
 buisse. Ex urbanitate etiā & affabilitate: comitateq; sermonis
 eos p̄cib⁹ aut cōmissione lraꝝ nostrarū dignos cōprobabimus:
 Hoīem maxime omniū gratissimū collaudabim⁹. Nec cui cha/
 rū facere nitimur ueluti ingrātū a se & bñficatorū imemorē re/
 iiciat: Nihil enī absurdus q̄, p ingratū ingratū noie labore cō/
 fici: nihil iniquius q̄ beneficiorū immemori beneficia cōferre

Nihil iniquius quā, p̄ parū equis equa etiā petere. Ceterū (ut bre-
uibus dicā) in huiuscemodi epistolis curandā est: ut a quo peti-
mus rem cōsequi ualeam⁹. Rem honestā finitā facileq; nō sine
blandimentorū illecebris: cū remunerationis spe: exponamus
Hinc p̄clare a Terentio illa egregia cōmēdatio cōscripta ē. Mi
Pamphile hui⁹ formā atq; etatē uides. Nec clam te ē: quā illi nūc
utraq; res inutiles. Et ad pudiciā & ad rem tutandā fient. Quōd
ego te p̄ hanc dextrā oro & ingeniū tuū: Per tuā fidē, perq; eius
solicitudinē. Te obtestor: ne abs te hanc segreges: neu deseras.
Si te in germani fratris dilexi loco: Siue te hęc solū semp fecit
maximū. Seu tibi morigera fuit in reb⁹ oib⁹. Te isti uirū do: ami-
cum tutorē & patrē. Bona hęc nostra tibi cōmitto & tuę mādō
fidei. Nō potui dulcissime. N. efficere ut nūc ad te nō pluri-
berē quāto feruore: quāto studio: quanta deniq; iocūditate. N.
tuus sacris legib⁹ operā hacten⁹ dederit. q; si in ea facultate: uti
ppulchre inceperat: pgeret paucis post dieb⁹ sūmū legū apicem
adipisceret. Quia uero hesternō uesperī. quēadmodū pecuniis
deficere incepisset mibi rettulit: admodū uereor ne studiū suū
deserere postponereq; cogat: quōd quidē impediēs si ex redditi-
bus tuis: quos hoc anno uberiores pcepisti: sibi suęq; egestati
subuenias: fortassis frater tuus q (ut audio) quā primū ex Asia ad
te ueniat (nā negociatiōi fortuna plurimum arrisit) lucri sui quōd
inestimabili est consecut⁹: te faciet participē: potissimū si nepo-
tis sui uirtutes & scientias quā plures: ab oib⁹ p̄dicari: teq; iopię
suę occurrere uelle p̄senserit: Quid in quā amabili⁹: quid meli⁹
aut qd optati⁹ possit accidere: quā filiū litterarū peritissimū: mo-
ribus: eloquentia ac prudentia: magnope p̄ditū habere: qui
domui tuę: nobisq; familiaritatis & affinitatis uinculis cōiunctis
auxilio consilio bonori & glorię esse poterit. Itaq; hęc oīa tecū
mente fac reuoluas: pecunias quā primū ad eū transmittas. Hoc
tñ te scire uelim: nisi eum tanta egestate laborare uidissem: atq;
eas impensas quas facies tam necessarias & frugi futuras: nihil

44
hoc tpe ad te scripsissem. Quotiescūq; enī aliqd p̄cepi qđ ho-
nori atq; fortunis tuis potuit conducere aut detrabere: nō po-
tui sup̄sedere quin redderem te certiorē.

Eliquet̄ uero tres spēs sūt: quib⁹ etiā epistolę modū
excedere licet. In simulatōis enī rei cuiuspiā: Ac-
cusationē: defensionē: Rerūq; gestarū expositionē:
i uoluminis magnitudinē iterdū crescere uidem⁹.

Hoc solū litterarū & studiorū incitamentū: intra eplę fines con-
tinere poterim⁹: quod sup̄ius philographiā dixim⁹: hui⁹ rei au-
ctores: uires & cōmoda: cū admiratiōe: gloria: honore & laude
exponem⁹. Cōmuni omniū utilitate: honestate: maiorū exem-
plo: meritis & dignitate cōprobabim⁹: ad uirtutē sapientiā do-
ctrinam & cōmoditatē consequendā: legentiū etiā audientiū
mentes iā prius concitatas inflāmabimus: ut maiorū exemplo
publicam priuatāq; rem; bene regere: sanctissimū consiliū: san-
ctissimasq; leges nobis: posteris: patrię etiam nostris: imponere
ac omnibus bene uiuendi imitationem prestare possimus.

De obseruantia artis.

eterū, sermonis dignitas: scribēdi cōsuetudo: con-
cinna cōpositio: elegantię pprietas, mūditiā uer-
borū hoc est lux apud doctos electa hęc tibi ho-
nestare & exornare poterūt. Verū si quotidiano
usū & exercitatiōe hęc p̄cepta nō modo seruare: sed iugi lectio-
ne: cura: uigilantia & studia: doctorū imitatiōe excolere: in me-
llus uertere: & augere conaberis: ut trito quotidianoq; ē usu:
te maiorib⁹ tuis: parē equalēq; & nostris sup̄iorem reddes.

Panagiericiū Iacobi, P. ad illustrissimū Princē Tarantinū

Incipit foeliciter.
Nonnullos fore uereor illustrissime Princeps: qui
honesto labori meo arrogatię nomē temere iscri-
bere nō dubitabūt. Rem enī profus arduā, p̄cliuē
ac diffīcilem. In primis supra ingenii mei uires ad

excogitandū industrię adinueniendō: & iudicii ad discernen/
 dū. Quid cuiq; noīs: p merit' cuiusq; iure cōueniat me mihi uē
 dicasse dicēt. Nihil quippe inepti' absurdius aut indigni' uidef'
 q̄ uim diuinę mētis mortales ulurpare p̄sumpsisse. Nihil diffi/
 cilius q̄ qd ueri noīs: glorię: tituli & laudis: p̄clara cuiusq; faci/
 nora: egregia uirtus & p̄stantissima merita: suo iure deposcāt:
 legē p̄scribere. Recte enī p̄perāq; facta atq; ipsa uirtus: quę tota
 in actione cōsistit: aīo nō rerū euentu diiudicari cognoscīq; de
 bet: quare cū tot sint animi incerti motus: tot tamq; mentis ua
 rii angustiq; aditus: uagi errores: deuii recessus: abditę inacces/
 sibileq; mentis nostrę latebrę: diuinę mentis oculis: eā abstru/
 sam nostri corpis parte: nōnulli haud ab re p̄scrutandā relique/
 re. Me uero imperiū tuū: qd audacię meę animū tribuit: facile:
 ut spero: benigneq; tutabit. Durius enī difficiliusq; tibi quicq;
 negare: q̄ iussa tua capescere: mihi semp̄ psualū habui. Eque enī
 tibi salutē: si nō supra: quā patrię: parentib' & mihi ipsi debere
 cognoui. Nec adeo tñ a ratione diuersus agor: ut qd ueri noīs
 & tituli: cuiusq; sibi merita exquirāt ad unguē explorare. Sed
 quę approbata cōsuetudine litterarū exitu principioq; in lau/
 dem nomēq; conducāt: in hūc libellū cōgerere cōstitui. Ut tibi
 cui nil denegare ausim morem gerēs: qua rōne cuiq; mortaliū
 ordini: p̄ cōsuetudine saltē scribendū: hinc principio ducto ti/
 bi oranti aperire incipiā. Titulorū & laudū distinctio.

Aiorū laudes: p̄stantesq; titulos: & clarissima no
 mina inferiorib' nentiq; cōcederemus. Quib' aut
 iferiores honestant': maiores etiā collaudādas Ci/
 ceronis exemplo ducem': qui p̄ rege dyatharo lu
 liū cęsarē his uerbis allocutus. Omnes sūt inquit i
 illo rege uirtutes quas te cęsarē ignorare nō arbitror. Sed p̄ci
 pue singularis admirandaq; frugalitas. Et si hoc uerbo laudare
 regē nō soleo. scio frugi boiem dici: nō multum habet laudis i
 rege iustū Seuerū grauem magnanimū beneficū liberalē. He

sunt regie laudes: illa priuata ē: ut uolet quisq; accipiet: Ego tñ
frugalitatē i. modestiam & temperantiā q̄ maximā uirtutē iu/
dico. Titulorū & laudū distinctio quo ad etatem.

Ituli: preçonia & laudes rerū & personarū: adole/
scentiē uel maioris etatis dicunt: uerū ubi facta nō
inueniunt spem collocandā. Cicero ī dialogis edo
cuit. Hinc apud Terentiū simo ī andria. Quid mi
hi faciet patri inquit. Et de ascanio primo eneidū:
Sin absumpta salus & te pater optime teucrū: pont⁹ habet libie
nec spes iā restat iuli. De marcello quoq; octauie filio adoleſcē/
te prestantissimo sexto eneidū Idem legim⁹. Cū enim res ei⁹ ge
stas cōmemorare nequeat spem & indolem sic laudat. Atq; hīc
eneas. una nāq; ire uidebat. Egregium forma iuuenē & fulgen/
tibus armis. Sed frons leta parū deiecto lumina uultu: Quis pa
ter ille uirū qui sic comitat euntem. Filius: an ne aliquis magna
de stirpe nepotū. Quis strepitus circa comitū: quantū instar in
ipso est: Sed nox atra caput est circūuolat umbra: Tū pater an/
chises lachrymis ingressus abortis. O nate ingentē luctum ne
quere tuorū. Heu puer Iliaca quisquā de gente latinos in tantū
spe tollat auos: nec rumula quondā ulla le tantā tellus iactabit
alumno heu pietas: heu prisca fides iuictaq; bello dextera. heu
miserande puer si qua fata aspera rumpes. Tu marcellus eris ma
nibus date lilia plenis.

Laudes ī primo cōgressu nō eē fundēdas s; paulatim digerēde.

On oīa in laudē conducētia uno tantū loco cōple
ctemur. Sed etatis rōne p omnē uitā digesta pau/
latim laudes cū etate crescere demōstrabim⁹. Quā
rem egregie p lucio archio Cicero docuit: Hūc in
buccolicis secut⁹ Virgilius: pari etate & laude salo
ninū bis uerbis crescentē inducit. At tibi prima puer nullo mu
nuscula cultu. Errātes hēderas passim cū baccare tell⁹. Mixtaq;
ridenti collocaſia fundet achanto. Et statim ad maiorem etate

ueniens ait. At simul heroum laudes & facta parētis iā legere:
& quę sit poterit cognoscere uirtus. Molli paulatim flauescet cam-
pus arista. Accessa igitur etas: quę sit cuiusque partis humane uite uir-
tus demonstrabit.

De laudibus sumis.

Prestantissimum laudis genus est laudatos exsuperare
Hinc. M. C. secundo de oratore. Est & cum ceteris pre-
stantibus uiris comparatione in laudatione preclara. hinc
Ouidius de leucothoe: quę mater cunctas tam matrem fi-
lia uicit. Et o mater pulchra filia pulchrior. Et ma-
ro primo eneidis. Quarumque forma pulcherrima deiopcia. Conu-
bio iungam stabili propriamque dicabo. Summe autem laudes erunt: aut ma-
gnitudine prestantes: aut nouitate prime: aut genere ipso singu-
lares ut eodem libro Ciceronis conscriptum est. unde. Iuuat ire iu-
gis qua nulla prioris castalliam molli diuertit orbita cliuo.

Laus a personis.

Adducit quoque laudes a personis eximiis uel igno-
tis: ut hoc priami gestam erat: sic etiam ornat argi-
ue belene. Preterea sceptrum Iliode quod gesserat olim
maxima natarum priami: Itidem que genuere beati. Et
mater felix & fortunata. profecto si tibi qua soror est.
& que dederat ubera nutrix. Sed cunctis longeque beatior eris:
si qua tibi sponsa est. & que te faciet primum puella uirorum.

Laus a tempore sumpta.

Temporis quoque ratione laudationes exquisitas legi-
mus: hinc preclara illa dicta ab egregio poeta in lau-
dem sapphus. O nimium felix que te iam uiderit etas:
Functaque colloquio est lesbi puella tuo. Me miserum
quod non nasci mihi contigit illo Tpe quo lesbi na-
ta puella fuit: Vidissem uultus audissem uerba loquentis. O be-
ne temporibus secula nata suis. Sic etiam a futuro tpe ducit. Cicero
in laudem cesaris: Nec ulla unquam etas de tuis lau-
dibus conticescet.

Laudes ab anima atque corpore sumptę.

Erū laudes primę credunt intra naturam generis sui se cōtinere in eo usu quoquo magnū inter mortales sit nemini cedere. Animo pariter & corpore q̄ oēs antecellere pulchritudinis ac roboris specie at uehemētia ceteros anteire. Aut ecōuerso cū mansuetudinē requirim⁹ siluestre animū exuisse dicemus ferocia reiecisse. toruū aspectū intractabilēq; imanitatem deposuisse dicem⁹. Primi exemplū Virgīlii erit tertio georgicorū. Tū si q̄ sonū pcul arma dedere stare loco nescit: micat aurib⁹ & tremit artus. Collectūq; fremens uoluit sub narib⁹ ignē. Exemplū secūdi. mar. Erit de catella publii. ipsa ē blandior oibus puellis. Color uelocitasq; ī aīalib⁹ cōmendationē tribuit. unde illud quoq; a poeta pite positū ē. Qui candore niues anteirēt cursib⁹ auras. Corpis uel tpsis equalitas: & numeri multitudinis frequētia: ornamentū & admirationē in laude affert. Virg pmo eneid⁹. Centū alię tottidēq; pares etate ministri. Sic illud dictū ē. Tercentū niuei tondēt dumeta iuuēci. Et millē meę siculis errāt montib⁹ agnē. Loca itidē celi fluentia: aerisq; tēperie salubria: populosa: pacis belliq; studiis clara: portuosa: opima fructuū uarietate: magnitudine & multitudine pascionis: earūq; rerū quę ad uictum spectant abundātia: laudis digna dicunt. Sed unde digressi sumus ad nostri generis rationē reuertamur. Natalitio loco celebri copioso ac nobili: litteris studiis & bonis artibus celebrato nomine nobis laudem uendicamus. Hinc zenonē stoicū triū rerum causa īmortali deo se gratias habiturū dixisse cōmemorant: primum q̄ in optima ciuitate natus. Tū q̄ gręcus nō barbarus. Deinde q̄ doctus nō ignarus esset. Parentum nobilitas uirtutibus adequata: Vel generis humilitas meritis nostris celeberrima effecta hominū expectatio p̄sentium exuperata uirtia perdomita: nō modo laude sed īmortalitate. nos dignos demonstrant.

Laudes a rebus rusticis sumptę.

His quoq; præclara Maronis laudatio in rem rusticã
ne sola hæc deesse huic operi uideat accedat. Cui⁹
cultores: duros inuictosq; labores: agricolas dili/
gentes assiduosq; reipublice cultores dicemus. Rẽ
uero ipsã rusticã: sationali consilio pascuo: floreoq;
rure collaudabim⁹. hinc gelidos amnes: piscosos: uiuosq; lacus
nitidas: illimes: saliētes & riguos fontes uiolariis lateq; olenti
bus herbis: & suo semp gramine uiuaci: cinctos: ruris laudi plu
rimũ cõducere arbitramur. His florida prata: armētis gregi api
busq; grata: feraces fertilesq; agri aeris: saltus arduiq; mōtes: hu
miles minerue cæteri & bacho dicati calles opacę & echo reso/
nātes ualles laudẽ afferre poterũt: umbrifera nemora: frondosę
siluę: diis manib⁹ dicati luci: amēnaq; antra foliis siluestribusq;
baccis uestita: auĩũ cõcentu passim auitaria resonātia: feraz lustra
saltus: indaginesq; nō minus utilitatis quã iocūditatis afferũt.
Quib⁹ de reb⁹ laudes: rerũ preconia & litterarũ titulos require
mus. Quos ne ambagibus umbra & tenebris cõtextos credas:
Principio a diuinis psonis ducto iamiam dicere incipiam.

Ad romanum primo pontificem.

Pontificẽ maximũ: summũ: romanũq;: Dominici gregis pasto/
rem: Sacrorũ antistitẽ: Christiani cultus moderatõrẽ: Chri/
stiani noĩs uexilliferũ. Patrẽ Diuũ: clementissimũ: sanctissi/
mum: beatissimum: amplissimũ: pientissimũq; dicemus. Cui
talẽ in litterarũ tergo titulum dare licebit. Diuo Innocentio
octauo: dominici gregis pastori pientissimo: romanęq; basi/
licę pontifici maxio optimoq;. In eplarũ fronte sic exordie/
mur. lohes lucilius hippodam⁹ helbrõnẽsis Diuo Innocẽtio
octauo sacrorũ antistiti: sũmo maximoq; foelicitatẽ. Sũmus
autẽ pontifex minores quoscũq; pōtiffices Fratres Reliquos
aut Filios p litteras publicas appellabit. Vnde ad pontifices
scribens inferiores: sic in litteraz fronte pfatur. Innocentius
octauus diuino dei nutu: ouilis dominici custos designatus

dilectis fratribus germanis episcopis Salutem & apostolicam benedictionem.
 Cesarē uero sic aggrediet. Innocentius octauus diuina dispositioe christiani cultus moderator dilecto filio Federico tertio romanorum impatori augusto faustoque Salutem & apostolicam benedictionem. Scismaticos autem gentilesque huiusmodi titulo salutatur. Innocentius octauus dei gratia christianę plebis antistes Mahumeto teucrorum maximo sanioris mentis spiritus rectiusque consiliū exoptat. Ad minores pontifices.

Pontifices minores: Cardinalē: pontificē presbyterū seu diaconū: patriarchā: archiepiscopū: episcopū: protonotariū: abbatēque appellabim⁹. Quibus hos titulos adiiciem⁹. Pontificē nāque minorem: In partē dominici gregis custodē ascitū: Amplissimū: uenerandissimū: obseruandissimū: piētissimūque dicētes: Talē in epistolā tergo. si Cardinali scribendū erit titulū assignam⁹. Petro fuscaro titulo diuini nicoleo cardinali pontifici: patri piētissimo: obseruandissimoque. In fronte uero epistolę. C. Iohannes lucilius hippodamus belbrōnensis Petro fuscaro: cardinali pontifici amplissimo Salutem. Si patriarchę autē archiepiscopo: aut episcopo scribere uoluerim⁹. Sic in litterarū tergo dicem⁹. Lauretio zani antiocheno patriarchę obseruandissimo patri non minus piētissimo que uenerando. In fronte uero sic exordiemur. C. Iohannes lucilius hippodamus belbrōnensis lauretio zani antiocheno patriarchę tam piētissimo que itegerrimo Salutem. Protonotariū præterea in litterarū tergo sic aggrediemur. Marco contareno romanę basilicę protonotario non minus accuratissimo que fideli. In fronte autē sic salutare solem⁹. C. Iohannes lucilius hippodamus belbrōnensis. Marco contareno christianę reipublicę gestorū protonotario tam diligentissimo que fidelissimo Salutem. Abbates uero & reliqui sacerdotes tali in epistolā tergo sunt titulo decorandi. Petro cornelio. diuini Frācisici cenobitarū antistiti religioso & optimo. Item Petro nigro. diuino Iuliano dicatę gedis antistiti: Flamini piētissimo optioque. In fronte autē litterarū sic

exordiri licebit. C. Iohes lucilius hippodam⁹ belbronensis.
Petro cornelio: Pauperū monachorū antistiti: tā doctissimo
q̄; morato felicitàte. Itidē. C. Iohes lucilius hippodam⁹ bel/
broneñ. Petro nigro flaminū decori. S. Ad cęsarem.

Romanorū imperatorē: Diuū cęsarem Cęsareā maiestātē Chri/
stianę reipu. tutorē: uexilliferūq; Triūphatorē Patrem patrię
Augustū: Inuictissimū: faustissimū: pientissimūq; dicem⁹. Cui
tales in epistolarū tergo tituli tribuunt. Federico tertio: diui
no afflante spiritu romanorū īperatori cęsariq; augustissimo:
faustissimoq;. In fronte uero litterarū his decorand⁹ est uer/
bis. C. Iohānes lucilius hippodam⁹ belbrōnensis Diuo Fede
rico tertio christianę reipublicę uexillifero: faustissimo: inui
ctissimoq; felicitàte. Ad regē uel minorē principem.

Regem: Ducē: Principem quoq; ac Comitē: Regię uel Ducalis
cellitudinis siue dignitatis decus: Heroicarū cultorē uirtu/
tū: Principat⁹ ornamentū: Regii culminis splendorē & unicū
firmamentū. Christianissimū: Potentissimū: Magnificentissi
mū: Magnanimū. fortissimū: inclytū: felicitàtū: Senerissimū
Illustrissimūq; appellabim⁹. Cui tales in epistolaz tergo titu/
los adiiciemus. Carolo triplicis gallię regi christianissimo: re
giūq; culminis splēdori serenissimo illustrissimūq;. In fronte
autē sic dicendū erit. C. Iohes lucilius hippodam⁹ belbron/
nensis Carolo regię dignitatis decori & unico firmamento.
Foelicitatem. Ad Equitem auratum.

Equitem: Equestris ordinis uirū: Militię decus: Reipublicę co
lumen: Patrię spem amplissimā: fidissimāq; Splendidissimū:
Generosum: Excellentissimū: Clarissimū: Inclytū: Magnani
mū: Potentē: Fortem: Strēuissimū dicemus. Cui in litterarū
tergo hos titulos tribuem⁹. Barnardo Iustiniano Splendidis
simo Equestris ordinis uiro patricio ueneto: militię decori:
reiq; publicę firmamento. In fronte autē sic exordiemur. C.
Iohes lucilius hippodam⁹ belbrōnēsis Barnardo iustiniano:

equiti strenuissimo Salutem. **Ad patricium.**

Patriciū senatorii ordinis uirū Senatorē magnificū: Spectatissi-
mū: Nobile: Generosū: Ornatissimū: Clarissimūq; insignem:
Spectabile: Integerrimū: Bñficientissimū: Sapientissimūq; di-
cem⁹. Cui i eplaz tergo hos titulos dare licebit. Antonio ba-
duario patricio ueneto: Senatorii ordinis uiro integerrimo
optimoq;. In fronte autē sic inchoandū erit. C. Iohes lucilius
hippodam⁹ helbrōnensis Antonio baduario: patricio uene-
to ornatissimo: spectatissimoq; Salutē. Illud quoq; anotiōe
dignū censem⁹: nō tm patricios uerū & cōsulares quoscūq; ui-
ros: urbiū pfectos: Cōsules: Procōsules: Prētores honoratis
fascib⁹ decoratos: Necnō & cēteros magistratus: his plerūq;
titulis nō absurde salutādos.

Ad plebeios.

Plebeios uiros triptitos reperim⁹: aut enī maiores sūt aut me-
dioxiimi aut miores. Maiorē plebeiu Spectabile: Sapientē:
Prestantē: Prēcipuū: Singulare: Officiosū: Cōsumatū uirū In-
tegerimū: Ornatissimū: Bñficientissimū: Spectatissimūq; di-
cem⁹. Cui i eplaz tergo tales titulos adiiciem⁹. Iacobo phile-
tio plebei ordinis uiro p̄cipuo ac singulari. In fronte autē sic
inchoādū erit. C. Iohes lucili⁹ hippodam⁹ helbrōneñ. Iacobo
philetio uiro cōsumatissimo ornatissimoq; Sal. Medioximū
plebeiu: egregiu: prudentē: humanissimū: benignissimū: pbil-
simūq; dicem⁹. Cui i tergo lraz hos dare titlos placebit. Hie
ronymo malateno plebei ordis uiro hūanissimo pbissimūq;
In fronte uero sic exordiendū erit. C. Iohes lucili⁹ Hierony-
mo malateno uiro prudētissimo benignissimoq; Sal. Miorē
autē plebeiu: discretū: moratum: industriū: solertē: experteq;
diligentissimū uirū: obsequente: accuratū: fidelissimūq; appel-
lam⁹. Cui i eplaz tergo tales adiiciūt tituli. Erhardo Radtolt
germano augustēsi: uiro tā idustrio q; accurato. In fronte ue-
ro sic salutand⁹ erit. C. Iohes lucili⁹. Erhardo Radtolt germa-
no augustēsi uiro solertissimo exptissimoq; Salutem.

G

Ad studiosos uiros.

Studioſos uiros oēs appellam⁹ quos cuiūq; ſcīę deditos uide/
mus: quoz titulos p ordinē ſuis loq locabim⁹. Ad theologū
Theologū Diuinarū humanarūq; rerū interpretē: Sacrarū līrarū
cultorē Sacre pagine pfeſſorē. Dīni cult⁹ moderatorē: Diuine
uolūtatis expoſitorē. Sapientiffimū: eximiū: excellentiffimū
diuinūq; dicem⁹. Cui tales i līraz tergo dabim⁹ titulos. Ruber
to de litio ſacre pagine pfeſſori tā ſapiētiffimo q̄ diuiniffimo.
In fronte aut ſic inchoabim⁹. C. Iohēs lucili⁹. Ruberto de li/
tio diuini cultus moderatori eximio ſapientiffimoq; Foeli /
citatem.

Ad iuriſconſultum.

Iuriſconſultū: Diuinarū humanarūq; legū interpretē: Pontificii
uel cęſarei iuris doctorē. Diuini uel hūani iuris moderatorē
Vtriuſq; iuris pfeſſorē: Legū diuinarū humanarūq; expoſito
rē. Iuriſcōſultoꝝ cōſultiffimū: ſapientiffimū: optimū: eximiū:
excellentiffimū: equiffimū: integerrimūq; dicem⁹. Cui i eplāz
tergo tales titulos aſſignam⁹. Alexandro neuo: diuinarū hu
manarūq; legū interpreti tā excellentiffimo q̄ equiffimo. In
fronte aut ſic exordiemur. C. Iohēs lucilius Alexandro neuo
diuini humaniq; iuris moderatori eximio optimoq; Salutē.

Ad medicum.

Medicū. Humanę ſalutis auxiliatorē: moderatorē: tutorē: con
ſeruatorē: remediūq;. Medicę artꝝ pfeſſorē: Morborū curato
rē: egritudinū ppullatorē: Accuratiffimū: p̄mptiffimū: exper
tiſſimū: diligentiffimūq; dicem⁹. Cui tales in līraz tergo tituli
tribuunt. Gerbaro ueronēſi: medicę artis pfeſſori: tā accura
tiſſimo q̄ doctiſſimo. In fronte aut ſic ichoādū erit. C. Iohēs
lucili⁹. Gerbaro ueronenſi. hūanę ſalutis: moderatori excel
lentiffimo Salutē.

Ad Philoſophū Dialecticūq;.

Philoſophū. Sophię uirū. Naturę exploratorē Cauſarū ſpecula
torem: Sapiētię amatorē: filiūq;: ſapientiffimū: modeſtiſſimū:
excellētiffimū: grauiffimū: ſpeculatiſſimūq; dicem⁹. Cui tales

In ista tergo tituli adiiciunt. Antonio cornelio p̄ho excellen-
 tissimo: nature exploratori nō min⁹ accurato q̄ excellētissi-
 mo. In fronte aut̄ sic incipiem⁹. C. Iohes lucili⁹. Antonio cor-
 nelio p̄ho integerrimo sapiētissimoq; S. Ad mathematicū
 Mathematicū Arithmetice uel geometrie uel sideralis sciē pro-
 fessorē: Fatorū: expositorē diuini numinis cōsciū: Siderum
 speculatorē. phētonteī cursus exploratorē. Vel immobilis ma-
 gnitudinis meritorē. Vel discrete quātītatis supputatorē. Acu-
 tissimū: subtilissimū: accuratissimū: prudentissimū: p̄picacē di-
 uinū sapiētissimūq; dicem⁹. Cui tales ī eplaz tergo tituli tri-
 buunt. Iohi de monte regio mathematice artis p̄fessori non
 min⁹ accuratissimo q̄ doctissimo. In fronte autē sic salutam⁹.
 C. Iohes lucilius. Iohi de monte regio. sideralis sciē p̄fessori
 sapiētissimo accuratissimoq; S. Ad musicū Vatemq;
 Musicū Vatemq; eisdē ferme titulis decoram⁹. Cęlestis harmo-
 nie imitatorē appellātes. Pyeridū filiū. Musaz̄ alumnū. Apol-
 lini sacratū. Thespiadū choro dicatū. Hippocrenidū choro
 sacratū. Pegasidū amicū. libetridū cultorē. Pegaseo liquore sa-
 turatū: lauro insignē. Pallida decoratū będera: Pyreneo fōte
 potū. Castalii fontis domesticū. Parmissi fluminis nō ignarū.
 Cephisi gargitis nō expertē. Heliconie rupis accolā: Parnia/
 ssi nemoris exploratorē: Cyrrhēi iugi nō alienū: Aonii mon-
 tis habitatorē: phēbei numinis interpretē: Testudineę lyre
 moderatorē. Nouennarū sororū decantatorē: Parnasię edis
 ciuē. Sacrū: diuinū: elegantissimū: facū dissimū: suauissimū: io-
 cundissimū: ornatissimū: canorū: sonoz: argutū: decentissimū
 celebratissimū: expolitissimūq; dicem⁹. Cui ī eplaz tergo ta-
 les merito titulos tribuem⁹. Iohi Mario philepho. musarum
 cultori tā ornatissimo q̄ eleganti. In fronte aut̄ sic exordie /
 mur. C. Iohes lucili⁹. Iohi Mario philepho phēbei numinis
 interpreti expolitissimo ornatissimoq; S. Ad Oratorē.
 Oratorem Forensiū causarū tutorē. latini eloquiū moderatorē.
 G z

pedestris oratiōis dec⁹. Patrię linguę unicū splendorē: Reip⁹
cōsultorē: Sanctarū legū asseueratorē: Canorā uirtutis tubā.
Romaneq; linguę decus: Facūdiffimū: disertissimū: eloquen/
tissimū: elegātissimū: limatissimū: expolitissimū: ornatissimū:
copiosissimū: grauissimūq; appellabim⁹. Cui tales ī eplaz ter/
go tituli adiicient. Bñdicto brognolo oratori facūdiffimo ro/
maneq; linguę moderatori disertissimo eloquētissimoq;. In
fronte aut sic inchoabim⁹. C. Iohes lucili⁹ Bñdicto brognolo
pedestris oratiōis decori Salutē.

Ad grammaticū.
Grāmaticū: Reipub. litterarię columen. Latini sermōis explo/
ratorē: Humani studii principē. Litterarię disciplinę mode/
ratorē: Auctorū poetarūq; interpretē: Humani codic; expo/
sitorē: Latine originis exploratorē. Humanissimū accuratiss/
simū: disertissimū: ornatissimū: copiosissimū: doctissimūq; di/
cem⁹. Cui tales ī frāz tergo titlōs dabim⁹. Frācisco nigro utri/
usq; linguę moderatori tā būanissimo q; ornatissimo. In fron/
te aut sic incipiem⁹. C. Iohes lucili⁹ Frācisco nigro litterarię di/
scipliē iterpti disertissimo accuratissimoq;. S. Ad scholasticū
Scholasticū quēq; De uirtute bene meritū. Litterarię discipli/
nē dicatū. Vtriusq; uirtutis florib⁹ exornatum. litterarū haud
expertē. Bonarū artiū studiosissimū: eruditū. In primis doctū
Studiiq; decus būani dicem⁹. Cui tales in eplārū tergo titu/
los tribuim⁹. Martino hippodamo utriusq; uirtut; tā studio/
sissimo q; accuratissimo. In fronte autē sic inchoandū erit. C.
Iohes lucilius hippodam⁹ helbrōnensis. Martino hippoda/
mo litterarię disciplinę decori Salutē.

Ad cognatos.
Pater filiū uel nepotē charissimū: dulcissimū: pientissimū: dile/
ctissimū: lepidissimū: suauissimūq; appellat. Fili⁹ autē patrē ul/
patruū. honorandū: obseruandissimū: pientissimū: optimum
pbissimū: humanissimū: uenerandū colendūq; dicit. Quib⁹ ta/
les ī eplaz tergo tituli tribuunt. Fili⁹ ad patrē Heinrico hip/
podamo helbrōnēsi uiro patri suauissimo pientissimoq;. Vel
pater ad filiū. C. Iohi lucilio hippodamo helbronnenli filio

charissimo suauissimoq;. In fronte autē sic filius patrē salutat.
 C. Iohes lucilius Heinrico hippodamo belbrōnensi uiro pa
 tri tā humanissimo q̄; obseruandissimo Salutē. Vel pater ad
 filiū. Henricus hippodam⁹ belbrōnensis uir. C. Iohi lucilio
 filio tam pientissimo q̄; suauissimo. Ad feminas.

Feminā. Castitatis decus. Pudicitie exemplū Honestatisq; spe/
 culū: Pudicissimā: castissimā: integerrimā: honestissimā: pri/
 mariāq; dicemus. Cui tales in eplaz tergo titulos assignam⁹
 Lucretie: cornelie: femine primarie: integerrimeq;. In fronte
 autē sic incipiem⁹. C. Iohes lucilius Lucretie: cornelie: hone
 statis pudicitieq; exemplo Salutē. Illud autē sciendū est qd se
 mine uironū suorū titulis decorandē sūt. Proinde ex superiori
 bus fm rei psonēq; exigentiā: nō tantū in hoc sexu: uerū & ī
 altero: uir accuratissimus quisq; ex se poterit condecetes ti
 tulos assignare.

Reliqua perpauca erūt: quę diuturno usu, assiduāq; consuetu
 ordine & maiorum auctoritate apte excogitare oporteat. Quę
 ut tñ & rationi cōsentaneę: & hominū opinionioni correspondere
 poterunt. Si primo quęq; legendo horū te pceptorū obser
 uantissimū reddere pcurabis.

Litterarū exit⁹ his similibusq; uerbis claudere usitatissimū ē.
 Vale decus seculi nostri: sis felix nostriq; memor. Vale tibiq; p/
 suadeas te mihi charissimū esse p quod tibi charissimū est ro/
 gat⁹ aucto. Vale meq; tibi cōmendatū habeas. Cura ut re/
 cte ualeas. Da operā ut ualeas. Recte uale & nos mutuo dili/
 ge. Valitudinē tuā cura diligenter bñ uale. Vale felix: diuq;
 uiuas: nostriq; memor nō diligas oro sed amas. Vale militie
 decus. Huncq; nouū laudationū ac pceptoz libellū tuo no
 mine conscriptū cōmissum: charū: gratū & acceptū: nouitate
 saltem rei te habiturū Spero. Vale lector.

G 3

Iacobi Publicii Florentini ars memorię feliciter incipit

& primo p̄fatio.

Aud ab re fore arbitror: si p̄ter ma/
iorū consuetudinē: quę plurimis se/
culis e mortaliū usu recessere in me
diū nūc lucēq; referam. Nam si men
tis acies animiq; uis. his terrenis ar
tibus destituta: intellect⁹ admodū
uolūtatis & memorię lumine clarue
rit. hac tñ corporea mole cōtagio ne
& obscuro carcere mersa: nouis p̄e/
ceptis medicęq; art|adminiculis in/
digens ē. Vt quod caduci fragilisq;
corpusculi coniunctione id luminis ei ademptū est: nouis p̄e/
ceptis & exercitatiōe consueta luce pristinoq; iubare longe la/
teq; splendet. Nō enī sibi solū ornamento uerū etiā p̄claris
studijs & bonis artib⁹ honestamēto: splendori & decori esse po
terit. Hanc nāq; facultatū omniū & artiū diuino humanoq; stu
dio dignarū: cōmunē uti parentē & fidissimā seruatricē: diuini
& hūani ingenii argumentū & gloriā ac musarū matrē uates no
stri dixerunt. Hui⁹ sagacitate motu & celeritate qua cūcta ambit
sentit & mouet motu sempiterno p̄dita: diuine mētis uim in
tueri admirari & uenerari licet. Quę sūma nos charitate cōple/
xa eligues mutosq; (ut sabinū: caluinū) disertos eloquētesq; red
dat. Ignarū tardū imemorēq; bene memorē efficit. Quę a natu/
raq; uolūt (ut Themistodi: diuēq; mētis senoni) meminisse: da/
tū est artis exercitiū & tardis mēorie p̄cepta fiducia ordine feli
citate tenacitate & rez copia cōparauerit. Nō enī tm nobis (ut
platonis snia dicitat) nati sum⁹: s; nostris patrię & posteris quo
pbeati illi esse uident qui sūmo ingenio p̄diti nō suis modo:
sed & minorib⁹ & posteris memoriā & desiderii sui reliquerūt.
Quid enī p̄clari⁹ qd gloria qd laude qd admiratiōe digni⁹ q;
aiantia naturę bonitate: ingenio anteire hoies. nō mō morta/

les sed naturā ipsā studio & uigilātia mentis & memorię ui ex/
cellere. Ceterū cū oīs hui⁹ præclarissimę uel poti⁹ diuinę art⁹ fru/
ctus in ordinis dispositiōe recōditos nō ignorem⁹ dabim⁹ ope
ram ut de ipso pbreui & q̄ absolutissime dicam⁹. Nā & Symo/
nidē poetā huiusce rei auctore dispositiōe & ordine memorię
rationē principio excogitasse cōpertū est. Cū apud scopā thessa
lię eū in cōuiuio discūbentē duo egregię formę iuuenes accirēt
Quoz tandē euocatiōe defagitat⁹ dū ad fores genialis dom⁹ uti
ratus erat nō iuenisset. eos oī urbe uagus quēreret: cōuiuui inte
rea dom⁹ in ruinā uersa: miseranda cōuiuas clade opp̄ssit. Quos
cū affines sepulchro mādare uellēt: nec eos miserādę mortis ge
nere ruina & molib⁹ attritos recognoscerēt. Diuin⁹ ille symoni
des quē q̄q̄ dispositiōe & ordine locū sortit⁹ fuerat tacite uol/
uens: Charos parētib⁹ liberos dulcesq̄ cōiugib⁹ uiros & matrū
amplexib⁹ ac lachrymis natos restituit. Cui⁹ exēplo illecti nos
quoq̄ ab ordine initiū dicēdi sumem⁹: Si paucis prius de inge
nita memorię ui diserētes ppriā eius potestātē complectemur.

Diuisio memorię.

Reclarā oēm hūani animi uim: p̄stantissimāq̄ nrī
corpis mentē in uertice ueluti i arce sagax natura
cōstituit Vt sensib⁹ finitima æthereo cęlo p̄pingor
& imortali deo uicinior: cęlū oē sidercāq̄ plagam
igneū uigorē & liqdū æthera liberi⁹ plustraret. Ma
ria terras & ifra se positas urbes ut ipiosa & seuera moderatrix
ab excelso despiceret. Ei⁹ uim ac uirtutē rez gerūdārū qlitatē tri
plicē dixere. Memoria igi⁹ ab itellectu & fantasia p̄clare illi q/
dē segregarūt. pri⁹ nāq̄ abditas nobis res hāq̄q̄ latitantē uim &
naturā idagare & cognoscere q̄ meminisse datū ē. Hāc uero ab
solutissimā hūani igeniū uim i mēoriā & reminiscētiā diffixere.
Easq̄ tm̄ iuicē distare aiaduertūt ut opa uolumini papiro & li/
bro alterā: alterā sono pnūciatiōi & uoci cōparūt. Cōstantis enī
mētis absoluteq̄ p̄fectiōis habitū: reminiscētiā & frequentā

opationū actu mēoriā pene diuinā p̄dicāt. Nos utriusq; uim
 cōi uocabulo intexere cupiētes hanc mentis bipartitā cōmo/
 ditatē memorię tm̄ noīe nūc complexi sumus. Nō ut illorū au/
 ctoritati & sapientię arroganter quicq; detrahā⁹ sed doctorū
 atq; grauiū latinorū auctoritatē secuti: qđ ab illis bipartito tra/
 ditū est: facili⁹ simpliciter euoluam⁹. Mentis itaq; nostrę & me/
 morię cōmoda duplicia sunt: alia naturę. s. alia ab institutiōe ar/
 tis p̄fecta. Naturalis memorię: uis quędā est nostris animis &
 cogitationib⁹ ut bene meminisse possim⁹ insita. Hęc nō locis s;̄
 ueris fictisq; imaginib⁹ indiget. Vnicuiq; enī doctorū atq; gra/
 uiū sn̄iam agere meminisse & intelligere cupiēti cōsulito & me/
 ditato opus est. Humanāq; q̄ppe naturā sensitua ui uehemen/
 tior est: nulli⁹ corporeę similitudinis adminiculo simplices res
 uel nō concipe uel mox cōceptas amittere certū est. Ceterū cū
 memoria ipsa uel morbo uel etate confecta languescat: p̄ceptis
 medicāq; manu & exercitatiōe ei⁹ impedimēta p̄pulsanda sunt
 Pueritię enī senectutiq; obliuionis & letargię mati usu & arte
 succurrendū platonē docuisse affer cōstantin⁹ auctor est. Ut enī
 animi nostri bona: ingenii quoq; dotes a natura nobis conces/
 sas p̄fectionē quandā consuetudine & exercitio p̄cipere uide/
 mus. Sic memoria & si nihil cōmodi a natura sibi uēdicarit ar/
 te tm̄ & usu naturę cōmoda augeri & incōmoda cōminui leuari
 & retūdi uidem⁹. Iugis quippe usus & diuturna cōsuetudo rerū
 magistra ē. Caduce igit fragilib⁹ naturę diuturna meditatiōe &
 assidua exercitatione occurrendū est. Ea ueris cōmenticiisq; lo/
 cis cōstat adiūctione litterisq; leuat imaginib⁹ signis: figuris &
 insigniis auget: sed de his alias nūc ad ordinē: unde digressi su/
 mus reuertamur. De ordine locorum.

Vm in oī actione disciplina & arte modus rerūq;
 ordo & dispositio (ut in nauali militari rustica &
 publica re) sūmo adiumento mortalibus sit. Tū in
 hac tm̄ momenti & neuorū habet ut oīa ingenio
 & memorię cōferētia his sine umbra ueluti obscu

ro carcere & aliu caliginē mersa longe a sensib⁹ uaga & fluitātia
 latitant. Nō ab re igit altius repetendū censuim⁹: ut ois huiusce
 rei ratio & doctrina supra q̄; necesse uidef: exordiēdo bac lu/
 ce clarior dilucescat. Ordo ē recta rerū dispositio qua singula
 suū teneant locū. Hic rerū & uerborū dicit. Quē enī dignitate
 aut natura prestāntiora uerba dicunt ceteris preferēda sūt. Vir/
 gilius sexto Principio cēlū & terrā camposq; liquētes Lucētēq;
 globū lunę titaneaq; astra. Spirit⁹ intus alit hinc hominū pecu/
 dūq; genus uiteq; uolantū. Sic uiros & mulieres Victrici dex/
 tra lubegit. Salustius in catilinā cōmemoratis uiris qui in ea cō/
 spiratione fuere mulieres etiā aliqđ affuisse sibi inquit. Natu/
 ra ut ortus & occasus: dies & nox Crispus Oīa ab ortu ad occa/
 sum domita armis parerēt. A notiorib⁹ non imperiti litterarū
 inchoant ut Urbis romę exterarūq; gentiū Valerius maximus
 Et urbē Romā sicuti ego accepi condidere atq; habuere initio
 Troiani Salustius. Et urbē quā dicūt romā melibeę putauī Vir/
 gilius. Finita infinitis. equale inēquali. uirtus uitius. certū incer/
 to. fixū mobili. habit⁹ priuatiōi. & cecitati uisus anteferaf. Con/
 trariorū oppositio habitus & priuatiōis normā sequer: ut albe/
 do habit⁹: nigredo priuatio dicaf. Rerū ordo continuata ē sen/
 tentiarū progressio seriem distinctionēq; seruās. Ea est triplex
 continuationē partiū orationis & locorū. A ualidissimis enī &
 necessariis i diluendo inchoandū. Maro docet Soluite corda
 metū teneri secludite curas. Res dura & regni nouitas me talia
 cogunt moliri & late fines custode tueri. Econtra in cōfirman/
 do agendū esse. Fabius Quintilianus & Marcus Cicero asserūt
 Partes itē orationū ordinē suū exquirūt: ut in oratoriis institu/
 tionib⁹ docuimus. Locorū ordo est duplex Sediū argumento/
 rū & imaginū. Sediū ordo imaginū ratione est recta locorū se/
 ries: uel in corona cōuertibilis eorū dispositio. Ordinē in argu/
 mentis p partes eorū & partiū dispositionē exquiremus. Rerū
 ordo in locis: dispositio in partib⁹ orationis uel imaginib⁹ con/
 cernit. Quē si ad calum temporis uel insulse ab imperitis dispo/

nunq̄ cognita dura & memoratu difficiliora erunt. Locorū lex
 p̄ceptio inuentione qualitate dissimilitudine numero no
 ratione impressione cōmenticiisq; locis plene p̄fecteq; constat.
 De quib⁹ p̄ncipio a p̄ceptioe ducto ī hoc primo libro dicemus

P̄ceptio est recta agendi ratio: qua nature cōmoda cōfirma
 ta & igenii bona adaucta longe lateq; dilucescunt. hic ut ne qd
 temere adiciam⁹, neu qd p̄ incuriā obmittam⁹ seruandū est. Qd
 effugere qui uolet hui⁹ artis obseruantissimus & p̄ceptorū cu/
 riosissim⁹ idagator & seruator erit. Locorū iuētio.

Omparandorū locorū triplex ē ratio. Nā aut natu
 ra constituūt: aut cuiusq; ingenio excogitant: uel
 bis cōposita conficiunt. Natura cōstituta dicunt:
 que nō ingenio excogitata: nec cōmentatioe nra
 efficta uidei. Ingenio cōpant q̄ nra sagacitate similit. Mixta di
 cūt: q̄ cū natura & māu hoīū; tū calliditate cōstituūt. Qd & ex/
 pedies & cōducibile magis atq; magis esse arbitramur. Oia enī
 a natura cōstituta repire ē ipossibile: & fictis oibus 'uti durū &
 piculosissimū duco.

Locorū qualitas.

Vali/
 tas est
 cōdi/
 tio cer
 ra locis iscripta ut
 mediocri luce me
 diocriq; distantia:
 firma: imaginū ca/
 pacia: ac solo in lo
 co sita: re aut noie

imaginū rōne correspondentia exactissime cogitent. Extrema
 nāq; imaginatiue uirtuti obesse rei militaris: oculorū & aurīū
 argumēto compertū est. Littere enī nimīū conculcate & syllabe
 nimīū expresse uel cōpresse labore nimio: sensus menteq; affli/
 gunt. Aditus etiā & redit⁹: puagatio & frequēs hominū cōcur

fatio cogitationē nostrā deludit. Medio igit̄ modo ac mode/
stia ingenia excitent̄. Ne nimiū dilatata fusa ac uaga: incerta: an/
ceps & ignara mens fluctuet. A meridie igit̄ in septētrionē uer/
sa a decem in uiginti passuū distantia opaca deserto in loco:
quinq; pedū ambitu cōtenta sunt. Dissimilitudo locoꝝ

LOcoꝝ similitudo morte magis euitāda est. Nā uti
ea compositū ita hęc cōiunctū resoluūt. Vilē homi
nē facit: mētē animūq; memorię imbecillitate hu/
deiicit tarditate aut infamia aut sēpiterna aut diu
turna nos inficit. Quas ob res opere colore & al/
titudine figura ac diuersa materia euitare poterim⁹. Vel si non
locis optat̄ & arte cōparatis lapidib⁹ saltē arborib⁹ tumulis aris
monumētis biremib⁹ nauibus procliuis pontib⁹ astris ac insu/
lis uarie effingent̄. **Locorū notatio.**

LOcorū nota duplex ē. Numerorū altera. altera re/
rū. Numeri signū dici⁹ numer⁹ quito quoq; inscri/
ptus: & hic aut arithmetica figura uel reali notat̄.
Falx quippe manus aut pes quintū Crux decimū:
Geminata uigesimalū significabit. Verū Hermipp⁹
loca singula notāda cōmemorat: ut ad eū cū ueneris rē locū &
loci numerū teneas. Ne tm̄ re: uerū etiā numero cōmemorato
memoriā facili⁹ exercere ualeam⁹. Albert⁹ decimūquēq; Fabius
Quintilian⁹ & Marcus Cicero quintūquēq; notandū cōmemo
rāt. Rerū nota dici⁹ rerū additio: locis inserta. Cū enī superiorib⁹
legib⁹ loc⁹ carebit: ne mentē tardā efficiat re aliq̄ muniatur. Si
enī uastus mobilis aut nimiū lucidus uidebit̄: exedra clauo &

Lestudine confirmabimus. **Locorū impressio.**
Ocos arte cōpatos diuturna meditatione & iugi
exercitio mēorię adeo imprimem⁹ ut nō aliter te/
nere: colligere & memoriā reddere q̄q; nobis no
tissima sunt possumus. Distrabit̄ enī memoria atq;
ois an imi uis effeminat̄ si in colligēdis imaginib⁹ ordine & lo/
co dūtaxat uno aberrauerimus.

Locorū multitudo.

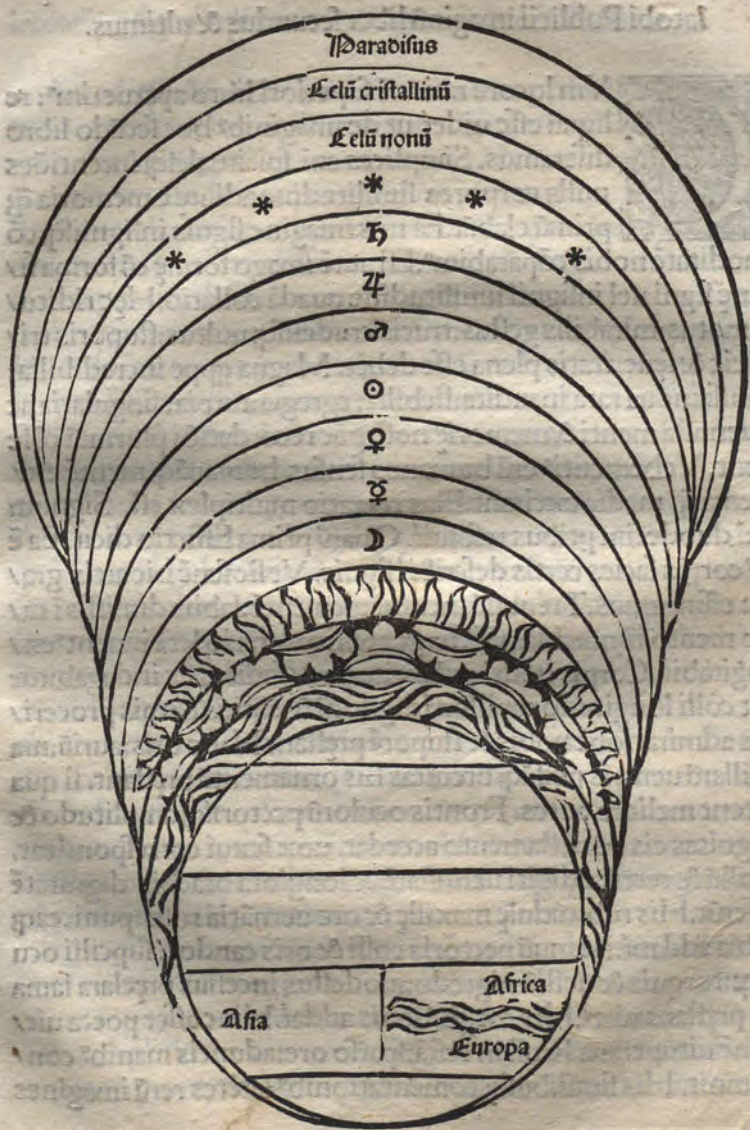
Eliquū iā esse uideat ut locorū legib⁹ expositis infi
nita pene nobis loca: ordine: q̄litate: luce: distan/
tia: mediocriq; spacio: deserto in loco: stabilia ac
dissimilia excogitem⁹: ut si quid e memoria haud
excidere sed diu impressū tenaciter inherere ue/
limus: & alia itē memorię cōmendare studemus diuersis ī locis
affigamur. Est enī tū piculosum: tū ridiculū duos eadē in re co/
heredes in solidū cōstituere. Quę qui sine labore multiplicare
uoluerit. Centum cōficta animalia litterarū & alphabeti ordi/
ne exquiret ac unicuiq; figurę quinq; m̄xima & difformia ani/
malia accōmodabit: uel res aliquas aīalibus cōmiscere poterit:
ut diuersitate hac firmitus memorię impressa inbereant. Quib⁹
pro eorū magnitudine plurimas ac diuersas imaginū sedes pro
sententia nōstra statuere poterimus. Quadrati itē normam de
quo extremo uolumine agendū est sequetur.

Cōmenticia siue ficta loca.

Onnibil opis cōmenticia etiā loca afferre iusu cō/
pertū est. Si distincto ordine sediū ratiōe excogita
ta erūt: ne fulgida splendescāt uel obscura opacita/
te obtecta prorsus latitēt. sed distincta clara (ut se/
quenti figura euidēs est: locorū multitudinē aper/
tam nobis prębeant. Cēterū quoniā de ordine lege pręceptiōe
inuentione qualitate dissimilitudine notatiōe. Impressione lo
corū multitudine & cōmenticiorū locorū cognitione dicētes.
fatis huius primi libelli magnitudo creuit: cōmodius reliquis
de rebus in sequenti uolumine dicendū censuimus.)

Iacobi Publicii imaginū liber secundus & ultimus.

Vm locorū rationē superiori libro aperuerim⁹: re-
liquū esse uidet⁹ ut de imaginib⁹ hoc secūdo libro
diferamus. Simples enī spiritualesq; intentiōes
nulla corporea similitudine adiutę e memoria q̄;
primū elabūt. Eā nos imagine signis insigniisq; cō-
moditatē nobis cōparabim⁹. Est autē imago formę cū forma fi-
gure signi uel insignii similitudine quadā collatio. Hęc ridicu-
li motus: mirabilis gestus: trucis crudelisq; uultus: stuporis tri-
sticię & scēritatis plena esse debēt. Magna q̄ppe incredibilia:
inuisa: noua rara inaudita: flebilis: egregia: turpia: singularia ac
puenusta menti & memorię nostrę ac recordatiōi plurimū cōfe-
runt. Vehementi⁹ enī humanos sensus humanāq; mentē ex-
trema q̄; media excitant. Eius rei ratio multiplex est. Signum
enī duodecim ptibus resoluit. Quarū prima Effictio dicit. Ea ē
cū corpis facies certis describit signis. Ut sic senē hic artis gra-
tia effingamus. Tremulū incuruū: gementē: labiis dimissis i ca-
no mento iā: mucidū nasū tergentē. Econtrario lęta iuuent⁹ ex-
cogitabit. Corpis nostri pulchritudo & feditas sic indagabitur
Ut colli longitudo capillorū digitorū & totius corpis proceri-
tas admirationē nobis & stuporē p̄stant. Naris oris: auriū: ma-
millarū uentris pedūq; breuitas his ornamentū p̄stant. si qua
latent meliora putes. Frontis oculorū pectorisq; amplitudo &
dignitas eis honestamento accedat. uox sexui correspondeat.
Collū & teretes digiti uenustatē & longiora brachia dignitatē
afferūt. His rubicūdulę maxillę & ore uernātia rosis: puniceaq;
labia addant. Manuū pectoris colli & oris candor: supciliū ocu-
lorū: torquis & uestiū nigredo: modestus incessus p̄clara fama
& p̄stant uirt⁹. His corpis bonis addat. Hinc affer poeta uir/
ginē uituperans Ruffam cesiā: sparso ore: aduncis manib⁹ con-
temnit. His similibusq; cōmentationib⁹ latētes rerū imagines

latentiæq; signa iugi exercitatione nobis uendicabimus.

Accedit secūda signi species nobis quoq; Notatio. Qua naturalis affectus in mediū afferimus. Sic enim cuiusq; ætatis & animalis cuiusq; passiones euoluamus. Voracem lupum: timidā dāmas timidosq; lepores: caprasq; fugaces. læta iuuent⁹: tristis senectus: prodiga adolescētia: auarissimę mulieres: liberales uiri dicunt. Huic rei diffinitionū ratio plurimū opitulabit. nec minus poetice descriptiones. Si quis autē famis qualitātē ignorat hos perpauculos nasonis uersus lectitet. Quęsitamq; famā lapidoso inuenit in agro. unguibus & ratis uellentē radicibus hērbas. Dura cutis p̄ quam spectari uiscera possint Ossa sub incuruis extabunt arida lumbis Ventrīs erat p̄ uentre locus p̄dere putares Pectus & a spine tantūmodo crate teneri. Auxerāt articulos macies genuūq; tūmebat. Orbis & imodico prodibant cunę tubere tali. Qđ si quē famę imago latitat Virgiliū quarto eneidū & Ouidiū octauo lectitet. Eam pedib⁹ celerem & pernicip⁹ alis. Cui quot sunt corpore plumę. tot uigiles oculis tot lingue totidē ora sonant tot surrigit aures. Inuidia infelix sic a Nasone describit. ut Liuiāt rubigine dentes. uipereas exedit carnes. Nusq; recta sit oculorū acies. risus abest nisi quē alii fecere merēdo. Somnii effugiē egregie excogitauit. Domū enī ei obscurā confecit a qua latratus oīs canū uigil quoq; ales abest: decursus sonusq; aquarū raucus papauera & lectus ex ebano compactus: ipsum deū procumbentem ad somnū incitant. Quibus rebus sepe latitātia signa horū exemplo excogitare & adinuenire facile poterimus.

M. In sebet. huius proprietates.

viding.

Etymologie cognitio plurimum inquirendis imaginibus & signis confert. Philippus si imaginē suam dure nobis p̄beat. etymologie & nominis sui ductu similitudinem facile accōmodabit. A philos enī. i. amor & hippos equus ductū habet hoc ē amator equorum. Hieronymus sancta lex. Iacobus colluctor

interpretat. Frons a foraminibus. Oculus ab oculēdo ab in/
iuriis ductū habere Varro asserit. Calamitas ab excussioe ca/
lamorū. Mulier a mollicie. Femina ab abstrusa sui corporis pte.
unde & femialia dicta sūt. Vir a uirtute. Homo ab humo (qđ
etiā antiquorū theologia promethei ratioe cōprobat) origi/
nē ducit Pauper reb⁹ suis content⁹ nō est. Miser nihil habet.
Egestas eorū est quę opes suas sine ratione gesserūt. Penuria
qđ nos pene urat. Inops oī opere caret. Econuerso. Pecunio
sus pecorib⁹. Locuples locis: diues pecuniis: Opulent⁹ operi
bus affluit. Felix secūdo sidere nat⁹ ad quē constellatione bo
na, puenere. Beatus beatitudine & diuina puidencia auctus
Fortunat⁹ casu & fortuna bonis adauctus. Qua de re dicere
nō grauaremur nisi alio libro deducto a nobis dictū esset.

Nōnihil etiā ad hanc rem opis onamathopeya nobis affert id
est cognitio uerbi e sono uocis ducta. Sic ennius taratanta/
ra dixit. Equi hinnitus, mugitusq; boum. balantūq; gregem.
Strix nocturna & uestpilio strident. Bōbitus apū. grus gruit
craftinat coruus. tu cornu uoce notat. Barritus a barro. Vlu/
lant ulule. pipant accipitres, & alia quę plurima sūt: usu & cō/
suetudine uocis sonitu imagines p̄bebunt.

Rerum effectus nōnūq; notare & colligere p̄clarū est. Cuius
ope plurima mentetenus cōmendare ualeamus. Sic mensū
noīa colligemus, ut Martem bello deditū. Aprili mense oīa
aperiunt: pullulent & gēmas explicēt flores & uites. Maius
floribus redūdabat. Iunius herbis & frondib⁹. Hinc Virgi/
lius. Tūc somni dulces densęq; in montib⁹ umbrę: oīa nunc
florent Iulius segetib⁹ ornet. Hinc Ouidi⁹. Stabat nuda estas
& spicea seta gerebat. Augusto oēs adhuc fructus accrescūt.
September dulces habet uuas dulcesq; affert fructus. Octo/
ber sorbes & nespulas. Nouēber oleę baccas cruentęq; mirtę
fruct⁹ colligit. Ianuarius bifrons p̄terita futuraq; cōcernit.
Februarius a februo & plutone floreū uer reuocat. Sic dierū

rationē exquirim⁹. Solis enī dies corona duodecim gēmarū notabi⁹ uel alchimistaz uocabulis exquiri⁹. Dñico enim die aurū. lunę argentū. marti ferrū. mercurio argentum uiuū. Ioui stannū. ueneri çs. saturno plumbū applicauere.

Sua cuiusq; artis arma & istrumēta officia auctores distinguere poterūt ut Pila romāos. Sarissas macedones. Pelta Hyberos Sic etiā cuiusq; officinę arma suos opifices ostendēt. ut Mo/ la subuncula. onoforū olera rasti. & quę his similia sunt.

Eadē actu excogitabim⁹ longeq; meli⁹ motu pte corpis indaga re poterim⁹ Singulas enī corpis ptes nūminib⁹ dedicarūt. Pe dū articulos saltu & uelocitati : genua misericordię: digitos pectine iūctos dolori. Caput ipositū uel reieccū in pect⁹ con/ cessione. In ceruicē uersū negatiōi. In humerū deiectū hippo crisi. Terga fugę quieti & ocio nates. Capilli diuitiis. ungues crudelitati. dentes discordię digitos mīneruz. Frontē super/ bię: aures memorię dedicarunt.

Oppositū sēpenumero ad memoriā reficiendā spectat ut testu/ do p uelocitate: egrotū & ualitudinariū p bene sano & pluri ma quę p ironiā proferuntur.

Accidēs & ppiū subiecto notabi⁹. Ut nigredo in mauro. fusce do in arabis. rubedo ī dalmatis. Albedo ī gallicis. Risibile in hoīe. binnibile ī equo. barritus ī elephante demonstrabi⁹.

Causę cognitio reminiscentiā creare ī nobis solet. Furti enī cau sam auariciā dicim⁹. Vnde egregi⁹ uates uersib⁹ memorię prę cepta cōplexa inquit. Causa uel oppositum simul istrumēta uel actus. Consimilis facient te meminisse rei.

Si mixtā substātiā mēorare cupis. epigramata: aut spēs resoluta enodabit. Cētauros enī & chimerā. spēs nobis facile euoluēt

Vm prima hui⁹ libelli ps ppe modū a nobis abso/ luta sit: iā ad figurā deueniendū esse putauim⁹. Vt enī signū cognitiōis semine (pallore albedine ru/ bedine) lesę cōscientię indicia ostendit. sic figura

H

rerū realiū formā imaginēq; indicabit. Cui⁹ ope facile carmine
 cōcluse res aperient. Hinc nō iniuria camillū iuriscōsultum ois
 humani iuris rubricas ppauculis uersib⁹ complexum memorię
 cōmēdasse accepi. Diuisiōe rerū: Iraz & syllabarū cōuersiōe lati
 tates figuras indagabimus: sic reb⁹ suber nabo bona laudabilis
 laudabili infecta. nemus sumen referet. Litterarū adiūctiōe cō/
 minutiōe: detractiōe & alteri adiūctiōe memoria excitabit. ut
 istā ipsā: mipsā enī detrahēdo primę pti. m. & iūgendo sequenti
 faciem⁹. Prima aut meli⁹ Iraz paucitate cōscribit sic. n. significat
 ista. Exitū uel principiū aut utrūq; uerbis sile exquirem⁹ ut ino
 centes ignoscētes. Res sensitiua ad sensū referat. Ut uisus: audi/
 tus: odorat⁹: qđ si aspect⁹ olfact⁹ dixero sensu cōmutato distin/
 guā: ut simeq; capelle pmostide. Eadē itē eē poterit lra licet snia
 diuersa aut uaria sit Vir. nō ignara mali miseris succurrere disco
 i ara mali pomi uel naual' ligni imago sit nihil refert. Verba no
 mine sepe referūt & ecōuerso ut disco amo. Aduerbiū itidē ut
 condā loco quondā. Vnica lra plures referre ppulchrū ē ut qđ/

cuq; .A. p. fofsa ea pte corpis locet nomē uerbūq; uariat ut in hac figura patebit. Eiusdē nois realis figura memorię q; plurimū cōfert maxieq; si ita uoci def ut eius dictionis uocē quā memorię cōmendare cupim⁹ expressū extitit ut meles sepe qd si fieri nequit ad alia diuertam⁹. In sensu & nō in significatiōe equoca in dagabim⁹. ut Sistrū canis sepe arma & que his filia nouerim⁹.

Vporest ut de quarta hui⁹ secūdi uoluminis iā pte dicam⁹. Insignia enī cuiusq; rei ppriū uocabulū exquilitū referūt. Ea triptita sūt rerū. s. psonaz & loco rū: uera & ficta dicunt. Personarū sūt hęc. Impatoris trigoma: corona regis: p̄toris & p̄fecti sceptrū. consulū fasces & securis. Sūmi pontificis tyara: cardinaliū phēciniceus pileus. epōz mitra. aurea calcaria militarē dignitatē. aurei ānuli zoneq; margaritę & gēme medicū. unde nō iniuria a poeta dictū arbitror. It galienus eques gēmis oneratus & auro Plato secū peditē trahit Aristotelē. Leomarcus. aquila Iohānes. uitululus luce. angelus mathei. cathene leonardi. pectines basilii. pellis bartholomei. clauis Petri. retia Andreę. cocleę & galerus iacobi. Procellus lacteus Antonii insignia refert.

Locorū dicunt cuiuscūq; loci priuata bona: hinc Virgi. primo georgicorū. Hic segetes illic ueniūt felicius uue Arborei sētus. Alibi. Atq; iussa uirescūt gramia. Nōne uides croceos etymolus odores bydra mittit. Aut molles sua thura sabēi at calibes nudi ferrū uirosa pont⁹ castorea Eliadū palmes & epirus equarū Sic candia zugarū. florētia purpurā: Valētia risum mittens suo pprioq; bono denotabitur. Rerū insignia sunt Ensis iusticie eqtat/ libra. Herculea claua fortitudis. Geometrię circinū Astro labiū astrologię & ea q̄ supra de ptib⁹ nrī corpis cōmemoraui⁹ ut discordię dētes: mēorię aut apposita man⁹ frōti & oculis: obliuionis digitoz & unguū mordicatio: & q̄ bis filia sūt. Sūt nō nulla q̄ & si filia sūt: tñ suū auctore sequūt. ut fūda baleares: arcus anglicos: balista hispanos. Sūt q̄ p compationē trabunt ut pau/ perior Codro. Ditiior Crasso. pulchro Narcisso. H z

Iacobi Publicii Florentini exercitii memorię corroboratio /
nisiq; eius liber tertius & ultimus incipit.

U^m usus & cōsuetudo doctrine &
artū magistra dicitur; hoc extremo
uolumine de ea dicēdū censuimus.
Infirma ē enī huius artis p̄ceptio
nisi industria uigilātia exercitatio /
ne cōprobet. Est autē exercitatio al /
sidu^s usus cōtinuacq; memorādū cō /
suetudo. Ea est duplex Nature scilicet & artis. Nature uis nō locis sed
signis nōnunq; utit̄. Artis opus lo /
cis cōpositū & imaginib⁹ initū. Hęc

demptis locis itidē tractat.

Corroboratio memorię.

D e eā autē sūmopere muniendam & uehementissi /
mū labore: diffidētia uel desperationē poti⁹ ppul /
sandā. Nō oīs in simul sed carptim dispositas ima /
gines & ordine quinario numero distincta loca or /
dine & nūero & imaginib⁹ cōplebim⁹. Vnāquāq;
uero quiquies nobiscū aīo n̄ro reuoluem⁹: mox oīa in sil tacite
repetem⁹. Nonissime gnario p̄gressu oī metu abacto memorię
reddem⁹. Reficit enī mēoria & laboris ps maxia detrahīt: si nō
uno spū locis mādāta indistincte explicabim⁹. Sed ueluti asper
rima iuga arduosq; salt⁹ supantes: aut molles ibelles quoq; etate
pueros inscriptis lapidib⁹ spaciis: munerib⁹ blandicus ac breuis
itiner⁹ exactū spaciū respiciētes. Mentēq; adeo his affirmabim⁹ /
ut nec ab ordine: nec ab re cadere posse psualū nobis habeam⁹.

A binus Itacensis q̄ hippo / Ingenio cōferētia.
cratis libros cōmentat⁹ est mētis & memorię sedē
tripliciter distinxit. Inter puppim enī & prorā pi /
neā mediā fecit: quę cū mēoria q̄ppia repetere in /
stamus patefacta a prora ad puppim spū aīali aditū
p̄tat. Hinc proclū medicę artis p̄fessore dixisse cōmemorant.

uentriculū puppis nobiliorē. Nūq̄ enī ad eū aialis spūs nisi fere
 nus lucid⁹ & clar⁹ p̄transit. Hic frigiditate imodica obtus⁹ me/
 moriā nostrā ebetē & languidā reddit. Frigiditas uero humidi
 tatē uel siccitate sibi accicere uidet̄. Plerūq̄ simplex frigiditas
 cū humiditate cōiūcta letargū: cū siccitate insomnia & uigilias
 imodicas ut i pueris & senib⁹ patet. hinc diuin⁹ ille Plato: lene/
 ctutē letargiē matrē appellat. Aristarch⁹ pueros & senes facile i
 morbos obliuionē & mortē delabi cōmemorat. Ad q̄ ppulsan
 da hęc būanę saluti cōferētia excogitarūt. Exercitiū: balneū: ci/
 bū potū somnū & moderatū coitū. Spūs enī & natural⁹ calor se/
 gnicie & uecordia & turpi ocio cōsopiti: exercitio añ cibum a
 lesib⁹ reuocādi & excitādi sūt balneis cibo & potu ab exercitio
 remittēdi relaxādi sūt. Tristitia nōnūq̄ uoluptate ppulsanda ē
coitu lēticia reuocāda. Insomnia & imodicus somn⁹ nocturno
 moderatoq̄ sopore releuāda sūt. Meridian⁹ autē somn⁹ (nō cō
 suetis p̄sertim) euitand⁹ est. Qđ si diuturna cōsuetudie dormiē
 dū existimabis: pedib⁹ coreo nudis somnū capies. Mēbris enī
 sopore & alto somno solutis: ad oculos & cerebrū nocuos pe/
 dū uapores corei densitas reflectit. Caput mediocri⁹ p̄ t̄pis ra/
 tiōe pānis cōtectū seruabis: ut enī imodica frigiditas: ita imodi
 ca caliditas mētē stupore obtūdit. Resupinā dormitionē renes
supra bonū equūq̄ calefacientē ut mētis nostrę infestissimā ho/
 stē uitabim⁹. Ea enī muliebri aīo gratissima: nocturnisq̄ elusio/
 nibus & pollutionib⁹ apta. In latus faciēq̄ uiros quietē carpere
 admonēt. Ante lucē surgere & phię & sanitati cōferre: Stragiri
 tes auctor est. loco tñ & t̄pi inseruiendū esse Socrates edocet.
 Phisicę & medicę artis p̄fessores testant̄. Celi igif regione infe
 cta: solis conspectū cubātes opire p̄stabit. Cū uero niue: cōcre
 ta aqua. & cana pruina terra obducta erit: frigiditatē oīm a no/
 bis ppulsandā ueluti letargiē & memorię pestē meminērimus:
Haud p̄cul igif ab igne rerū callidarū & odoriferarū corpa ami
 cient: uel in p̄clusa cellula ab aere & uento seclusa nos cōtine/

bimus. Meatus oēs corpis purgabim⁹: spūs & sensus ex creatu
& motu excitabim⁹. Eburneo inde pectine: p̄duro asperocq;
pāno caput cōfricabimus. Tū manib⁹ & facie lotis: sex uuas pas
fas. & totidē iuniperi baccas degustabim⁹. Tū demū leui exer
citio: naturali calore excitato: line gentaculo tempestiuū pran
diū maturabim⁹. Cui⁹ primo ad stomachū mundādū: appetitūq;
excitādū: reb⁹ subacetosis: sine dulcib⁹ utemur. Leuiora primo
uina uel a qua mixta apponant: ne uenę biantes uini uebemen
tia sanguinē exurant. Cibariis calidis & siccis hoc ordine uten
dū est: ut elixis exempto fame: assatis prandio (p̄ter hispano
rū consuetudinē) finem faciam⁹. Rebus naturaliter uel artificio
stipitis: os stomachi claudemus: ne fumositas e stomachi cibi
ebullitione euaporās: mentē & ingeniū obscurans: somnū exci
tet. Natura uero stiptica mala cottoniū pirū nespilū sorbe. Ar
tificio nuces thasię p̄nestinę basilicę Iuglandes molustę auel
lanę pineę cariotbę: assateq; castanę: ficus & bancrę ac prepara
tū coriandrū dicunt. A frigidis & humidis cibariis & cerebro
medullis: petasone & aratorio & uetusto boue abstinentū du
ces. Res acutas & fumosas ut raphanū alleū cepe porrū ni igne
digestū ut mēorie hostē ppulsabis. Caput & pedes cū decoctiōe
aque in qua melissa laurifolia feniculi & camomillę canņ fer
buerint mundissimos seruabis. Ab imodico coitu pitagoreorū
snia abstinebis. Noxios odores cerebrū ledētes euitabis. Aro
maticas res ueluti ingenio cōferētes nobis gratas charas habe
mus. Exercitationē nocturno crepusculo pitagoreorū more ce
lebratā maximo adiuuētō memorię mortaliq; mēti & ingenio
esse p̄nosces. Gaudiū moderatū moderataq; oblectatio memo
rię plurimū opis affert. Aknald⁹ & Tiberides linguā uppupę
sup obliuiosū impositā memoriā restaurare asserūt. Mentis ob
tusio sinappi piperis castoreiq; sternutatione Origani staphisa
gire ac radicis capparidis masticatiōe leuat. Sternutamentū e fel
le gruis & oleo sambuco letargicū sanare constantinus affer au

etor est. Democritus Archigenes Alexander Peripatheticusq;
 Andronicus plurima menti cōferētia monumētis l̄raz tradide
 re: quę l̄ris cōmendare nō grauarer nisi industria & cōsilio pro/
 bati medici idigere cognoscerē. Vnde Cathaplasma Antitodū
 Vnctiones: pillulas sane mentis medicis relinquendas nō in/
 iuria phibent. Memorię p̄ adiunctionē l̄raz alleuatio.

Agna nobis imensam & pene diuinā cōmodita/
 tem rerū & l̄raz adiunctionē afferre piculo iā cō/
 pertū est. Caput nāq; rei cuiusq; obliqua linea cir/
 cūductū uariabim⁹ figura quadrati. Cū uero imago
 i hoīe: aut obliqua linea sensim ducta: aut l̄ra p̄ or
 bis cardinib⁹ uersa nouas primis adiciet figuras. Vel cū res in/
 tegrē tractim ductę cōminutęq; p̄scribendaz partiū additamē/
 tū nobis suppeditabūt. Sagaci enī exquisitaq; arte uersę diuisę
 tractę & adiuctę l̄ras l̄ris cōnectēt: exitū rerū aperiēt atq; signi/
 ficabūt. Si enī ad solis ortū: terrę centrū litterā uertes. B. Ad oc
 casum uel cęlū. C. ad diē mediū. D. Ad septētrionē. F. sibi iūgit
 uocalis. Consona eodē ordine seruato uocales liquidasq; anne
 ctet. Quę uersib⁹ his cernunt cōplexa. Prima tenet centrū. O.
 cęlū mediū. diē. D. septē. F. triones Omni recurta O sibi fit rotū
 da. Diuide p̄ altū. s. longūq; p̄. r. Crux. t. distinguit. l. m. n. coro/
 na uariabit. Cōplices idētidē. Media diuersa ac uaria finges. Ar
 golicos enses hiberaq; tela. Diuersarū quoq; nationū & gentiū
 litterę ueluti nouę nobis & ignotę figurę cū plurimū mentē in
 recordationē excitant. Gręcas hebręasq; hinc litteras hic subii
 cere consiliū fuit: ut diuersarū figurarū ratione mentem facilius
 leuare possimus.

α β γ Δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ υ χ φ ψ ω

H s

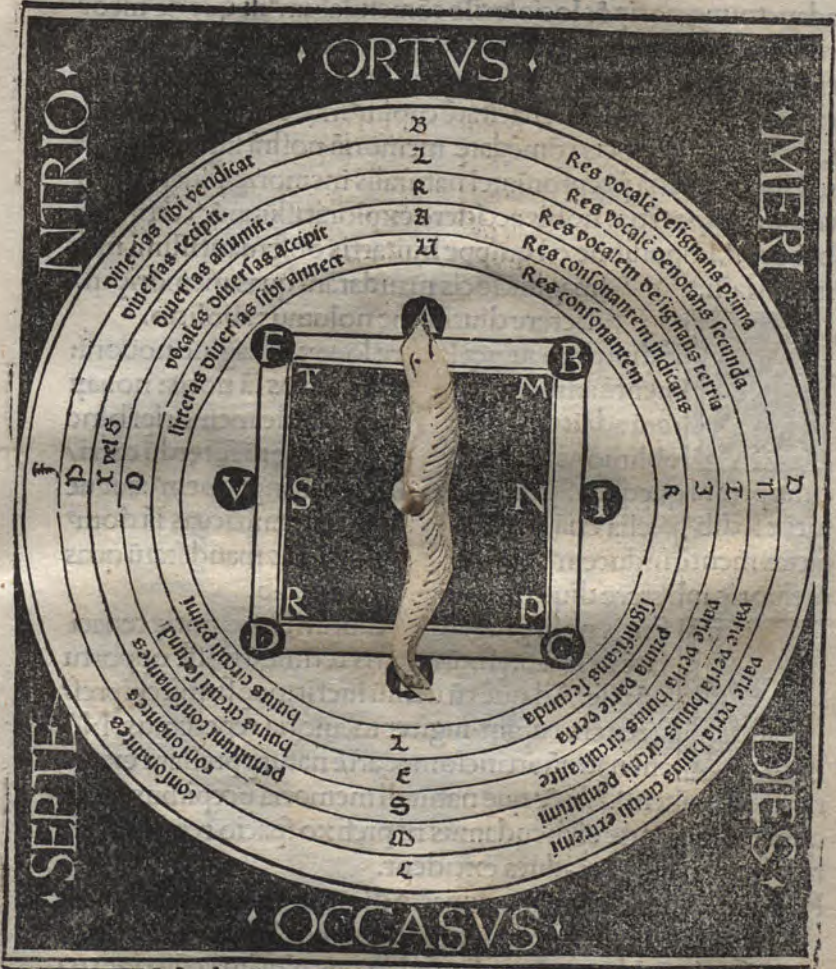

Mod' cōmendādi mēorię & locis q̄pp̄iā ſeruādus. Vm aut̄ meminisse cupis. Bis curſim lectitādo tex- tum p̄curre: ordinē deinde ipſum ſtruem'. Sniam cuiuſq; mēbri mox idagabim'. Nouiſſime omniū ſniam una cōplexi: mediocri ſono & murmur uoſ

adaucto: memorię & locis facile cōmendabim⁹: si quę de mēo /
 rię corroboratiōe p̄cepta sūt seruabim⁹. Loca diuturna medita
 tione nobiscū exactissime repetem⁹. Signa & imagies si me mo
 rię celeritatē: nomē & tenacitatē cupim⁹ scribam⁹. Ceterū si qñ res locis cōmedatę memoriā nostrā subterfugient
 uel inobseruatia p̄ceptorū: uel naturalis memorię aduersa uali
 tudine & ipotētia: nobis accidere exploratissimū & certissimū
 habeam⁹. Impossibile est quippe hui⁹ artis obseruantissimū me
 moriā falli.

Imaginū locis mandatarū quas memorię in
 herere diutissime nolumus abolitio.

E diuturno iugiq; labore locoꝝ indagine nouorū:
 mentē animūq; cōficiam⁹ cōfertos iā notis: nouaz
 rerū adiūctiōe cōfundem⁹: ut inde memorię: hinc
 obliuioni succurrere possim⁹ tēporū interdū curri
 culis priora quęq; obscurari debilitari & refringi sinem⁹: aut ue
 luti e sedib⁹ p̄cella etiā aduersa tēpestare eiecta: uacuas iā dom⁹
 factas mentē inducem⁹. Imaginū locis mandatarū quas
 memorię inherere diutissime uolum⁹ repetitio.

Entis nostrę ingenii & diuturnā memorię tenaci
 tatē ueluti p̄fixū mentis terminū nosse oportu
 nū esse. Ad quē cū uentū fuerit: quę firmiter ipres
 ſa tenere cupim⁹ iugiter memoria repetemus. Nō
 enī naturā artificio: nec artē naturę prestare explo
 ratissimū habem⁹. Nā & quę naturali memoria p̄cepimus: & ea
 quę arte memorię cōmendamus ni p̄fixo spacio repetita fue
 rint fluxa ueluti & caduca excident.

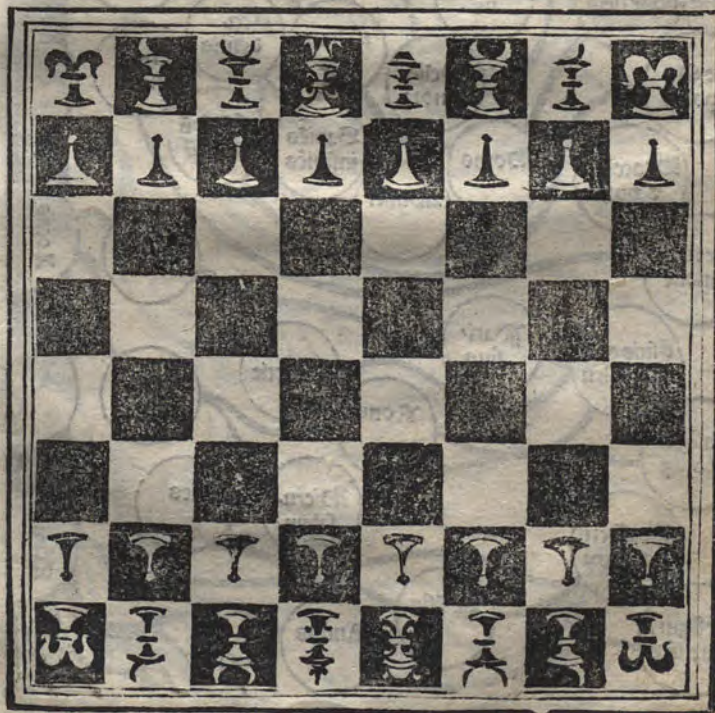
Reliquū est ut de ea memorię parte dicamus: quę oratorū ppria
 est. id est de sentētis: & quę his congruūt. Est autē snia nō ea
 quā uulgus id doctorū credit: sed ea quę plurima cōscripta p
 paucis bene uiuēdi rationē explicat. In qua genus locus tē
 pus p̄sona & snię uis distinctę notant. Eādē rōnē syllogismi &
 argumēta sibi uēdicabūt. Verū h̄ mediū ul' maiorē extrema
 tē & miōrē loq; collocabim⁹. habit⁹ enī p̄missis itellect⁹ ex sese

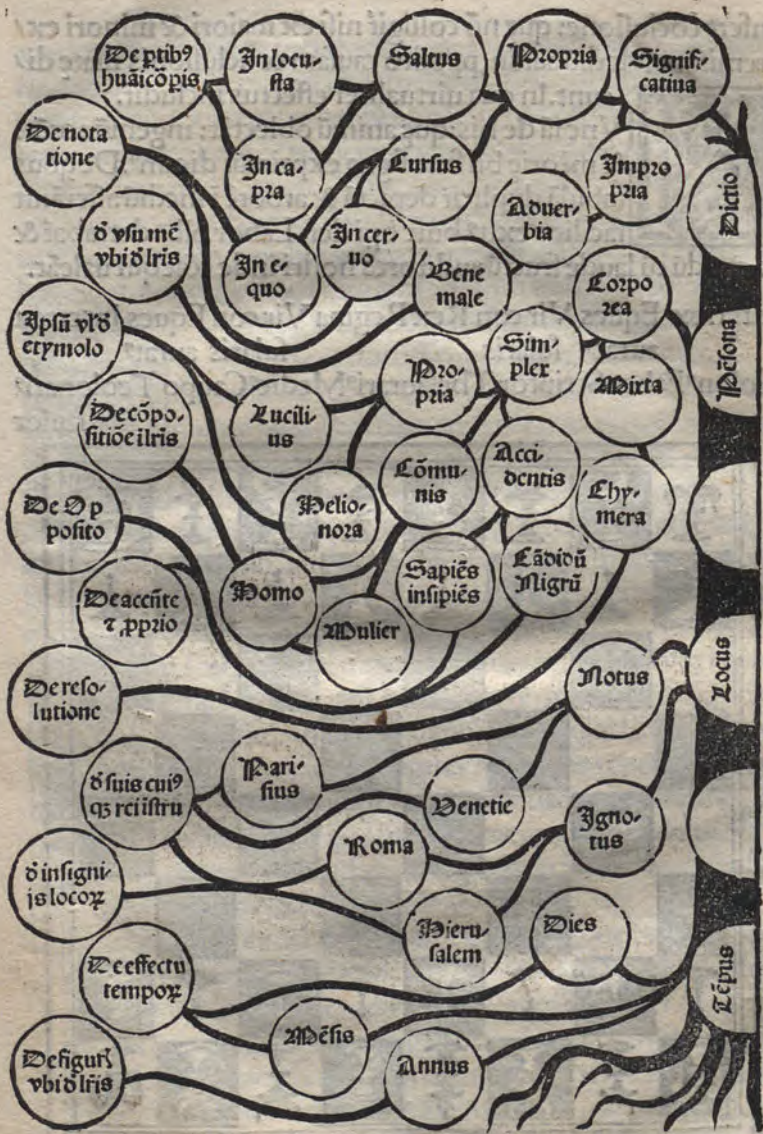
infert cōclusionē: que nō colligit nisi ex maiori & minori ex/
tremitate. Mediū aut̄ in pposito causam conclusionis illatę di/
cunt. In qua uirtualiter effectus includit̄.

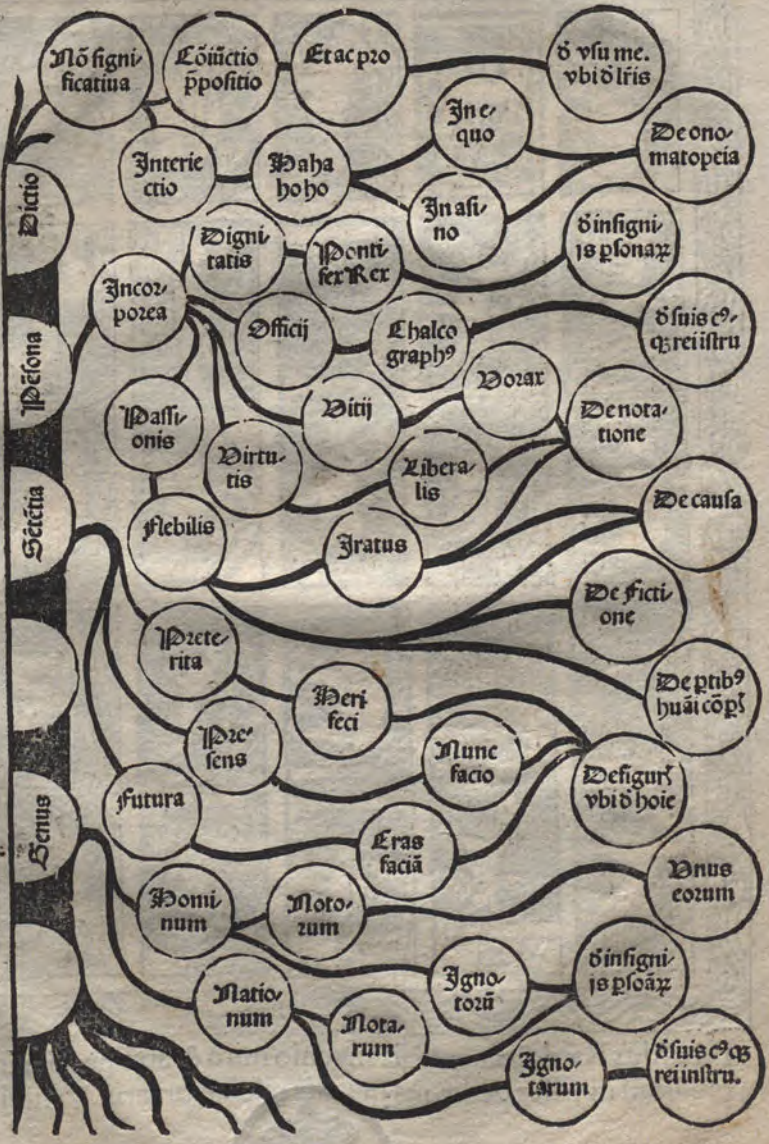

Vnc iā de his: que animū oblectār: ingeniū acuūt:
& mēorię bñ sane signa exprimūt dicam⁹. De qbus
tabulā duplicit̄ depictā & arborē ī mediū afferā: ut
facilior exit⁹ huic opi deī. Labor oib⁹ detrahā &
iocundū cū laude fructū auditores nostri inde cōsequi ualeāt.

Interrex Eques Vir con Rex Regina Vir con Eques Interrex
aurat⁹ sularis sularis aurat⁹
Colon⁹ Eaber Scriptor Thesaurari⁹ Medic⁹ Caupo Teolonari⁹
Lufor

Erhardus Ratdolt augustēsis ingenio miro & arte ppolita im/
 pressioni mirifice dedit. 1485. pridie calē. february. Venetiis.

Figura locorū fictorū: cui tres aliq̄ consilēs p centū locis ingenio cuiuslibet cōpari facillimū erit.

Inc. 719

